

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

De Christi Tribvnali Liber Secvndvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

dum est mihi pro Christo pati; molo jam crucifigi, A
quàm angelorum choris inseri, Quoniam propter te, Do-
mine, mortificamur tota die.

Num ille primo & secundo non superior est? Nam peregrinus subinde minùs memor patriæ, curiosiore aspectu aut colloquio retardatur, ut tardius aut penitus non perveniat, quo destinatum ducebat iter: Mortuus nec blanda curat, nec aspera; neutris moveri se sinit, quia neutra sentit. At verò crucifixus, mundi blandimenta odit ac rejicit; injurias omnes & quidquid asperi ac duri sentit, hilariter excipit, constanter tolerat; crucifixo Domino quàm simillimum fieri, primum honorem reputat; pro Christo, cum Christo crucifigi inter beneficia numerat. Hic vir, hic est qui lætus & fiducia plenissimus ad Judicium velut ad triumphum prope-
rat. *Serm. 7. de Quadragesima. sit positus, & studeamus proficere de die in diem. Ad Judicium nemo securius festinat, quàm qui quotidie, quavis hora ad illud se preparat.*

LIBER II.

CAPVT I.

Theodorus, juvenis Ægyptius, Æternitatis & Judicii arcanum animo pertractat, & reddende rationi se parat.

Ite at quantulum post priora tam seria pau-
semus, Lector, & animum curis tam arduis remittamus. Vericulos misceamus non eos teretes ac venustos, nec murice Venulino nitidos, sed calamo volante scriptos, & impetu potius effusos, quàm morosè naros. Eo autem animo hic misceantur, ut si quid priora peperissent tediis abstergant, & una Judicii secreta memoriæ altius infigant.

In Æternitatis parte primà, mentionem fecimus Theodori Juvenis Ægyptii. Hic Æternitatem animo sic combibit, ut facultatibus, patriâ, parentibus, rebusque omnibus valere jussit, se Christo servum traderet. Hunc ipsum Theodorum denuo hic sistimus. Sed alia atque alia secum animo agitantem: Prius illum Æternitas eò adiecit, ut vinculis omnibus feliciter ruptis, ad vexillum crucis expedito cursu evolare destinaverit. Nunc majora meditatur & altiora. Jam agebat ipse secum, servus Christi sum, certè animo, sed nondum beatus sum: Theodore torrens superandus gestat, torrens periculosus & rapax. Moriendum est. Hanc larvam non timere pridem didici. Sed timeo graviora. Ad Judicem mors trahit, Tribunal Christi, Judicium divinum mortem excipit. Et hoc est quod membris omnibus contremisco. Mori non metuo: quid enim? è carcere tam molesto liberari cur abnuam? At verò D
Judicari, & quidem à Judice omniscio, hic ille torrens est profundissimus. Ah Theodore, quomodo trajiciemus? natando an navigando? quis monstrabit viam? quis comitabitur? Oraculum nostri: *Opera illorum sequuntur illos.* Judicia humana frigent sepius, divina heu nimium & semper calent. Inter omnia mortalium negotia, nullum tam serium est, atque de totius vitæ dictis, factis, & verò etiam cogitatis omnibus vel minimis rationem reddere, & stare reum (quis enim hic innocens?) ante Judicem vitæ mortisque Dominum. Inter homines agere & humanis fordibus non inquinari vix hominis est, sed Angeli.

Hoc cogitationum æstu Theodorus incalefcens, ita sibi superis se cepit canere:

Æternitas, Æternitas!
Æternitas amata!

Plus centies, plus millies
Æternitas beata!
Amor tuus me languidum
Versatque dividitque:
Ah! mens amore deficit,
Amore cor liquefcit!
Nam falsa mundi gaudia
Vanissimæque curas
Quis nescit esse somnia,
Merissimæque nugas?
Quid me juvabunt, maximâ
Gravissimæque curâ
Si consequar quæ diligo
Mundi voluptuosas?
Nihilque curem sanctius
Quàm totus esse Mundi,
Corpusque quovis fosculo,
Et mollius roseto
Tractavero, dum splendeat
Aurorque purpuræque
Manus ebur si jaspide,
Accendo vel pyropo:
Vel dente structos erigo
Eburneo capillos,
Curorque lac corallinis
Ut fluctuet labellis;
Quid me juvabit Perficis
Si crescat arca gazis?
Quid proderit si gaudiis
Risique molliore
Exæstuem? cras lugubri
Mutanda læta casu:
Fiam licet vastissimi
Potens monarcha Mundi:
Nostrisque prono vertice
Fasces adoret Orbis.
Nostris feret de fascibus
Mors falce sævâ mensem.
O falsa mundi vanitas
Vale, vale perenne!
Valete quæ caduca sunt,
Æternitas perennat.
Hanc mille votis quærit,
Suscipisque mille.
Nec abstrahat doloribus
Furoribusque mille.
Non horreo vel milites,
Strictosque pugiones;
Truces ruam per milites,
Feros ruam per hostes;
Et hostium per spicula
Stansque per sarissas.
Si vulneror, tum vulnus est
Amoris, haud doloris:
Nec horreo sic faucibus
Unum vel esse vulnus;
Laus pulchrior, laus amplior
Est amplior cicatrix.
Amore si me vulneret
Æternitas amata,
Plus centies, plus millies
Æternitas beata.

Dum hæc ab alto fundit pectore Theodorus, adfunt famuli Philemon & Stasimus, herilem filium quærentes, Horum alter Stasimus:

Sanè, inquit, plus paulò hodie adbibì, quippe nunc hunc in lætitiâ degere diem deceat, quem Ægyptus tota habet genialem. Vivamus. Erit, cum habebimus adhuc agere satis.

Sed ego: Scin' tu, Theodoro quid factum sit nostro? ubique quæritur, invenitur nusquam.

Quærat

Tribunal Christi. Liber II. Cap. I.

115

Quærat ipse se, si amisit se, certius inveniet nemo. At A
ibi inambulat. Salvus sis, Theodorus; fatin' omnia rectè?
Ad quæ Theodorus;

Ut vita fert, quàm plurimis

Quæ plena stat periculis.

Mox iterum Stasimus: Quid tibi, ait, hic soli in-
ambulatio est? Si ominor rectè, ægritudo animum
angit tuum. Ediscere, quid sit, hæc enim tua mihi
solitudo suspicionem importat non levissimam. Si à
nobis, quod in rem sit tuam, fieri quid potest, nul-
lum in urovis tibi claudi videbis commodum. His
Theodorus.

Si cogito festissimos,

Cum gaudiis cachinnos;

Ubique qui jam personant,

Mox esse desituros;

Et cuncta mundi gaudia,

Levi perire laplu:

Rigantur ora lacrymis,

Tristissimis procellis.

Quàm tu sollicitus nimis es, ait Philemon, qui ita
prospicis in futurum; ad delictiarum præsentiam nun-
quam me meminisse, cum earum absentiâ abundè
mihilacrymas creet. Adhæc, ab hoc tu metu otiosus es-
se potes, quàm maximè, ut qui patre natus es à fortun-
is quàm instructissimò. Expunge, quem alis, ex ani-
mo mœtorem, dies iste inter delicias exeat nobis totus.
Athleticè, pugilicè, pancraticè, basilicè, genialiter, musi-
cè hodie vivamus. Subjunxit Theodorus:

Hic si quis ambig gaudia;

Sales petulciores;

Desperet inter sidera,

Jocos beatiores.

Non est carina risuum,

Mundique, siderumque:

Nunc quisquis est Democritus,

Tunc fiet Heraclitus.

Quæris caduca gaudia?

Æterna perdidisti.

Hem, inquit Stasimus, quasi tu solus sis, æternis qui
cupiat beari gaudiis; An non id tibi de sacris paginis in
memoria est, fruturos illis pauperes? Hic ergo inter
gaudia vivamus, fortunæ dum ferunt nostræ, ut depau-
perati æternis fruamur in cælo: quem enim alium tu
putas in usum providum hanc nostram omnibus amœ-
nitaribus intruxisse terram, quàm ut earum usum ha-
beamus, dum sumus in vivis?

Theodorus oculos sensum attollens, humo, hæc dixit:

O Terra, terra sordida

Auro licet beata!

Qualis mihi tu nautica

Vix ampliùs ferenda:

Si pulchra specto sidera,

Es narium cloaca.

Tu, ait Stasimus, narium pestem eam dicere terram D
ausis? quæ, ne omnia memorando prolixior sim, pellu-
cidissimis suis fluminibus aurum gemmasque nobis
suppetit affatim: pervellem sanè, ut hos tales fimos ha-
berem quàm copiosissimos, & cum opulentissimo quo-
vis rustico de divitiis cecrare. Contrà Theodorus,
quod dixerat, ingeminat.

O Terra! terra sordidida,

Pigram vomens mephitim;

Si pulchra cerno sidera,

Es narium cloaca:

Gemmata jactas flumina,

Aurique profluenta:

Limosa plus, quàm gemmea,

Et sordibus repleta.

Superna cerne culmina,

Aulam beatorem.

Hic nulla prorsus nauticæ

Nec sordium cloaca;

Hic ipsa rorat suavitas;

Fluitque mellis æquor:

Hic thuris omnem permeat

Sabæa messis hortum.

Nec novit ullus eloqui,

Quis, risus æstra pingat.

Non suada disertissima,

Apollinisque lingua;

Æternitas hic imperat,

Æternitas perennat.

Hic celsa stant palatia,

Amœnitæ plena:

CrySTALLINIS & gemmeis

Suffulta sunt columnis;

Merissimo, purissimo,

Auro serena rident:

Gemmisque lucidissimis,

Distincta recta splendent;

Auro viæ sunt singulæ,

Gemmisque perpolitæ.

Hic vitreos dat celsipites,

Jaspis inter æstra:

Et cæculo mendacio

Sapphirus hic liquefit.

Et virgines & Martyres

Dat Sardonyx colore:

Ardet rubicunda Sardius;

Smaragdus hic virefcit.

Decerpis hic in marmore,

Vernos Berylle flores:

Platea quævis gemmea;

Pyropus ambulat.

Thalassicæ pil bullulæ,

Nil Adriæque vitæ:

Frustra tumescunt bacculæ,

Et Indici lapilli.

Plantas beatas basiant,

Lychnusque Sardiusque;

Lapis Tiaris insidens

Pedes ibi osculatur.

Et nostra etiam hæc terra, inquit Philemon, deli-
cias habet desituras nobis nunquam; nisi nostra priùs
desinat vita: iis ergo frui nos par est, dum vita manet,
ut ubi quis vivere desiderat, in cælo fruatur æternis. Ho-
minem in mœtore agere, sanitati multum officit.

Huic Theodorus: Quod dixi, ait, repeto.

O Terra! terra sordida;

Et sordium cloaca:

Ne falsa jactes gaudia,

Sunt fluxa, sunt caduca;

Non vera sunt hæc gaudia.

Quæ lacrymis rigantur.

Quæ vitreos habet pedes

Non dat diu voluptas:

Hostis voluptas dulcis est,

Et carnis amicus.

Figit labellis oscula,

Nescitque fune colla:

Amœna spondet tempora

Vitæ beatioris.

Heu cuncta momento tuum

Et defluit voluptas.

Æstra, æstra fundunt gaudia

Nullo fucata nævo;

Dant gloriam certissimam

Nunquamque desitutam.

Æternitas hic imperat,

Æternitas perennat.

Ergo, ait Stasimus, humanam tu gloriam dedeco-
ri ducis

K 4

ri ducis? Sanè hîc juxta mecum non sentis, qui alto præ A
reliquis loco esse, inter quæ homini evenire gratissima
possunt, numeravi semper.

Apagè, inquit Theodorus, hæc fumi mendacia.

Est bulla, Mundi gloria
Est palliata fugo.
Dolis pugnat vaferimîs,
Et artibus protervis;
Cinis dolosus gloria est,
Terrorumque vitrum.
Cum creditur firmissima,
Vanescit instar umbræ.

Philemon hunc loquentis æstum interpellans: Juve-
num nobilissime, inquit, dic sodes:

Non fave est nitido vehi caballo,
Qui fulvo rutillet superbus auro?
Et totas hominum videre turbas
Mandantis Domini, pavere nutum,
Præfesse omnibus, & subesse nulli?
Hæc fert aulica vita, vita laura
Hæc est vita beata, fors amata.

Theodorus virgineum subridens mox subjecit.

Dum suave jucundissimo
Ridet polus labello,
Turbas coquit favissimas,
Et grandines timendas;
Rex qui tiam vertici
Ponit superbus alto,
Cum se putat tutissimum
Grandi jacet ruinâ.
Quæ cella surgunt culmina
Rupto propinquat celo,
Circumtonant hæc fulmina
Sævus quatque turbo.
Quamplurimis prospera
Permista sunt periculis,
Nec melle quæ sunt illita,
Solent carere felle.
Astra, astra fundunt gaudia,
Dolore mixta nullo.
Quæ nec queant volubilis
Perire lege fati.
Eternitas hîc imperat,
Eternitas perennat.

Sed heus, Theodore, inquit Stasimus, cave quid
ultra vires moliaris:

A primis, puer, educatus annis
Es tu, delitiisque, gaudiisque:
Jucundissima quæ fuere, vel sunt,
Imò quæ reliquis erunt in annis,
Cunctorum melimella gaudiorum
Ad votum tibi semper, & secundo
Tractu perpetuis iere rivis.
Consuësti tenero cubare lecto,
Plumis molliter undequaque farto,
Horti floribus undequaque picto.
Instructa Assyrio culina luxu
Lauras ferre tibi solebat escas,
Et plenas stomacho parare mensas.
Atto cur velis, asperoque pane
Jam placare famem, sitim fluente
Qui posset, modò veller, inter ipsas
Vel vini pluvias Opimianas,
Lautè vivere, lautius scire?
O charum teneræ decus juventæ!
Quæ te pars animæ, micans Ocelle;
Quæ te mens mala, mens nimis severa,
Ad tantas miserum trahit ruinas?
Nunc sententia stabit ista menti?
Non est, falleris, hæc beata vita,
Quæ certum properatur in sepulchrum.

Aulæ delitias videto nostræ,
Nullas cernere, nominare nullas,
Et nullas bibere hîc solemus undas;
Verum perpetuo natare Baccho,
Dum plenos trahimus mero cullos.
Hîc nullum ferimus laboris æstum,
Hæc est vita beata, vita grata;
Non hac ad stygios viâ caminos
Itur, moribus his nihil creatur
Quod posset macula notare fœda.

Eâdem operâ, inquit Theodorus, & maniam, & fe-
brim, & a fini umbram laudares, quâ voluptatem fluxâ.

Quid vita prodest aulica,

Heu vita defutura!

Nil sufficit, quod deficit,

Eternitas manebit.

Quid aulæ jactas pocula,

Pressis opima bottis?

Beatitudo poculis,

Latet periculosa.

Licet mero ster ebria

Discis onusta mensa:

Hæc fluxa, vana, nulla sunt,

Eternitas perennat.

Jam Phœbus est rideat,

Mox flebit imbre multo;

Jam late plaudant omnia,

Stent floribusque picta:

Mox ingemiscunt omnia,

Sunt sordibusque tecta:

Argentea purissimi

Loquacitate rivi,

Blandissimè jact garrulas,

Inambulant per herbas,

Gratæque susurramine

Virgula colloquuntur.

Urente sed jam frigore,

Canos Hiems capillos

Cum concurit; cum discit

Album nivis volumen:

Mox rivulorum vitrea

Gelu perit voluptas.

Non æris vastissimam

Jam provolat per aulam,

Blandissimus Favonius,

Sed Auster atque Corus.

At in supernâ patriâ

Regumque regis aulâ,

Procul, procul caduca sunt,

Nullus metus ruinæ.

Eternitas hîc imperat,

Eternitas perennat.

Mentes beatæ gaudio,

Et maximo triumpho;

Nugas putant vanissimas,

Merissimumque fumum:

Quas Orbis iste basiat

Opes & usque jactat;

Quam grata vivent oria,

Nullis amara curis!

Nam tristior fors exultat,

Abestque casus omnis.

Non morbus illic actior

Dolore tentat ullum:

Proscripta sunt contagia

Et sanitas perennat.

Deformis hîc non inficit

Flavos senecta crines,

Senilibus nec pallida

Inscribit ora rugis:

Sed suave ver pulcherrimæ

Semper

Tribunal Christi. Liber II. Caput II.

117

Semper viret juvenat:
Hic vera vivunt gaudia,
Nullo fuganda fato:
Mortale quiddid vixerat,
Abivit, interivit.
Non falce mors sœvissima
Hic atra jura ponit;
Est clausa morti janua,
Perennat una vita.
O ergo terra sordida
Vale, vale perenne!
O munde, Munde perfide
Vale, vale perenne;
Votis locum qui dar tuis,
Ah! errat, errat, errat.
Donis sinum qui implet tuis,
Ah! errat, errat, errat.

E calente pectore Theodorus hæc profuderat, & mox ad famulos versus: Vos jam, inquit, hinc abire, & rerum vestrarum satagite: Solus ego quid in rem meam sit, rectius discipiam. Hæc talia negotia turbas non amant. Jaque ab omni arbitro liber: Quod igitur, inquit, feliciter Deus evenire jubeat: Jam terræ, jâ mundo, jam rebus caducis omnibus valedixi. Cû Christo crucifigi, cum eo mori cupio. Sed sim jam crucifixus, sim mortuus, an nihil restat, quod terreat? Hilarton, Arsenius, Agathon viri sanctissimi certè crucifigi, planè mortui erant, sed tamen ad Judicis adventum trepidabant. Ergo mortem vel sanctissimam comitatur Judicium?

Quare age, Theodore, Hieronymum imitare, & sive comedas, sive bibas, illam evocantis præconis vocem cogita: Heus ad Judicium Theodore, ad Judicium. Seu quiescas, sive ambules, seu dormias, sive vigiles, seu labores, sive ores, hæc nunquam tibi excident: Ad Judicem Theodore, ad Judicem.

CAPVT II.

Quoties Index ipse Judicium imminens cogitandum proponat, seu, Quam variè moneamur de reddenda ratione, & quis hic futurus sit patronus.

NE quis divinorum Judiciorum negligens oblivioni potius quam sibi culpam impingeret, Christus tot divinis concionibus Judicii memoriam ingessit, imò vix unquam ad populum verba fecit, quin Tribunalis divini sermone moneret.

Atque ut dicta haberent altius, crebrioribus ea parabolis velut picturis proposuisset. Hinc illa: Homo quidam erat dives, qui habebat villicum: & hic dissimatus est apud illum, quasi dissipasset bona ipsius. Et vocavit illum, & ait illi: Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tue, jam enim non poteris villicare. Atque hoc superiore libro explanavimus. Eo etiam spectant ista: Assimilatum est regnum celorum homini regi, qui voluit rationem ponere cum servis suis. Et cum cepisset rationem ponere, oblatum est ei unus, qui debebat ei decem millia talenta.

Eandem Judicii memoriam & hæc instillant: Sicut homo peregrinatus vocavit servos suos, & tradidit illis bona sua. Et uni dedit quinque talenta, alii autem duo, alii vero unum; unicuique secundum propriam virtutem: & profectus est statim. Post multum vero temporis venit Dominus servorum illorum, & posuit rationem cum eis.

Hæc sanè omnia divini Judicii memoriam identidem reficiunt. Vult Christus nobis nunquam securis, illud assidue in auribus atque animo infondere: Redde rationem, redde rationem. De quo hæc locuti sumus, porro jam illud addemus, quam variè moneamur de

A reddenda ratione; & an ullus hic futurus sit patronus.

S. I.

Horribilem ac subitam cœli mutationem vaticinatur Amos, & clarum meridiem tenebris sepe. *Amos c. 8. sol in meridie.* Sunt plurimi qui vicino jam obitu ad ætatis suæ meridiem se pervenisse credant. Hinc spe vanâ gissimam vitam sibi impendens Judicium non metuunt, neque se illi parant. Alias illi sibi met rationes fingunt: Has, ajunt, domos ædificabimus, hæc convivia celebrabimus, hæc lucra congeremus, has nuptias frequentabimus, tantam familiam numerabimus. Videre, quæso, serenum & innube cœlum, meridiem clarissimum. Sed brevî nubila horrida, nimbos ac procellas spectabitis, sol occidet in meridie. Nunquamne vidistis, qui mediis maris fluctibus caballum agitarit, aut qui mediis ætæ nubibus incitarit navigium? Tales sunt isti, qui spem concipiunt longissimam, qui vitæ suæ circulum ponunt amplissimum, & in eo consilia & destinationes collocant quàm plurimas, fors hodie responsuri Judici, cras tumulto tegendi.

Quàm appositè canit psaltes: Dominus scit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt. Qui habitat in cœlis, irridebit eos, & Dominus subsannabit eos. Nam subitò Mortem Tribunalis sui apparitorem mittit, & en momento tribunalis diruitur, quidquid in ære tor vanis consiliis edificatum est. Ita machina omnes, cogitata & consultata omnia evanescunt.

Circumspiciamus paululum, & regentium exemplorum satis cernemus. Quanti sunt qui suaviter apud se cogitant: Jam demum res meas composui, curabo igitur, ut mihi bene sit. Adsum divitiæ, nec honores defunt, liberos in luculentas familias collocavi, causam illam intricatam expedivi, grande illud opus ad finem perduxî, domestica providè constitui, domum copiosè instruxi: jam mihi credo, licebit, sub vite & figi mea respirare largiter. Ergo vivamus.

Ergo morere, ait Deus, & tuo te judici siste. Sciebas equidem in exilio, non in patria te agere. Non effugies hic manentem civitatem, sed futuram inquirendam: ad Judicium te brevi evocandum milles audiebas, sed spernebas. Elapsa vix unhorula jam vocat: Jam stabis, ut Judiciò contendas cum te.

Ita sæpius cum cogitamus vivere, mors evocat. Ita ille Judicii levitatus, & prolixam sibi vitam pollicitus: Anima, inquiebat, habes multa bona posita in annos plurimos: requiesce, comede, bibe, epulare. At mors proxime actans hæc hominis vigilantis somnia audivit, & suspiris tacitis respondit: Stulte, hæc nocte animam tuam reperunt à te; quæ autem parasti, cujus erunt? En ut turtis in ære structa corruerit repente. En ut sudum ac ridens cœlum subitò vultum induerit aterrimum. Propterea huic æreo ædificio, & tam faventi cælo ne fide: ruina & nubes proxima sunt. Cuncta quæ sunt, inquit Ecclesiastes, adducet Deus in Judicium, pro omni errato, sive bonum sive malum sit.

Rex Hebræus Saul, vir militaris, strenuus, audax, Saul ad præliis compluribus interfuit, multis victoriis clarus, ausus etiam Samuelis mares ad colloquium evocare. At ubi sententiam feralem illam audit: Cras tu, & filii tui mecum eritis. Statim cecidit porrectus in terram. Adeo cohortuit ad subitam hanc tempestatem, & improvolum mortis nuntium.

Complures ejuscemodi nuntios quotidie Deus ad Nuntios juunos destinat, qui mortem & Judicium indicant. Illos dicitur & invalida senectus & cani, istos ad verba valerudo & morbi, hos sacræ conciones & libri, alios crebriora funera, & mortualis campanarum clangor, quosdam piorum monita, non paucos calamitates & res afflictæ urgent,

urgent, ut ad futurum seſe Judicium parent. Hi omnes A
monitores ac nuntii cum Siracidâ clamant: Ante Iudicium interroga teipſum: ante Iudicium para iuſtitiam tibi.

Idem & Jobus vociferatur: Fugite ergo à facie gladii, quoniam ultor iniquitatum gladius eſt: & ſcitote eſſe iudicium. Idem hoc Judicium & David denuncians: Niſi converſi fueritis, inquit, gladium ſuum vibrabit, arcum ſuum terendit, & paravit illum: & in eo paravit vaſa mortis,

Deus iudex juſtus, fortis & patiens. Idem & Salomon diſtinctiſſimè proclamat, Iudicium à Domino egreditur ſingularum.

At plurimi aut diſſimulant hæc audire, aut contemnunt. Demum heu ſerò cum brevis halitus, cum oppreſſum pectus, cum nox in oculis, pallor in ore, macies in vulſu, dolor in membris, pavor in venis, mœror in animo, cum lingua titubat, præcordia tubent, pedes frigent, cum gelidus decurrit ſudor, tunc illi ambire Iudicem & penſare velle, & molles ad eum aditus inveſtigare. Hæc rectè fierent maturius, & tempore opportuno.

Nunquid, mi Chriſtiane, centies, ſexcenties, nunquid millies & ſæpius caduceatores Iudicis te monuerunt? & monentes non audisti. Nunquid te in ſingulas horas paratum eſſe juſſerunt? & juſſa neglexiſti. Nunquid futuram hanc tempeſtatem prædixerunt? & prædicentibus non credidiſti. Nunquid vellicarunt te dormientem, & excitaverunt? Sed iterum obdormiſti. Nunquid rogarunt & obteſtari ſunt curam gereres ſalutis? Sed tu obſtationes has omnes nihil feciſti. Nunquid æternitatis inexplicabiles gyros ſæpius ob oculos poſuerunt? Sed eos aſpicere noliſti. Nunquid inevitabile hoc Judicium ſæpiſſimè repræſentarunt? Sed tu hæc omnia contempſiſti. Nunc obſeſſus, nunc deprehenſus in flagrantibus delictis, quid Iudici tuo reſpondebis? Num parata ſunt rationes?

§. II.

Hoc ipſum Iudex prædicens: Sicut autem, inquit, in diebus Noë, ita erit & adventus filii hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluvium comedentes & bibentes, nubentes & nuptii prædantes, uſque ad eum diem quo intravit Noë in Arcam, & non cognoverunt, donec venit diluvium, & tulit omnes: ita erit & adventus filii hominis. Quod Mattheus ex ore Domini, idem & Marcus teſtatur. Adventum verò Iudicis tam repentinum eſſe quotidiana loquitur experientia. Sunt quæ ipſum fatalem lætulum, non ſine affectu ad priſtinas ſordes, aſcendant; anima in labris hæret, necdum tamen omnem peccandi libidinem ejurant. Sol iſtis occidit in meridie, ſubitum eos adripit diluvium.

Quod Mattheus, & Marcus, idem & Lucas Domini juſſu præmonens: Attendite autem vobis, inquit, ne forte graventur corda veſtra in crapulâ, & ebrietate, & curis hujus vite: & ſuperveniat in vos repentina dies illa. Vigilate itaque omni tempore orantes, ut digni habeamini fugere iſta omnia, quæ futura ſunt, & ſtare ante ſilium hominis.

Dixerint hæc Diſcipuli, imò & nos cum iſtis: Si crapula & ebrietas ideo tantum vitanda, ne noviffimus Orbis dies imparatos obruat, ſecuri ſumus, & nos, & nepotes noſtri. Nil penitus indicii eſt, mundum dum vivimus, finiendum. Quid igitur opus vigiliis tam arduis? Quapropter Chriſtus non ſolum tempus orbis ultimum, diem repentinam vocat, cui vigilandum ſit, ſed cujuſvis hominis fatalem ac ultimam lucem deſignat, quâ illi omnes Iudicium patientur, quos ad Tribunal mors evocaverit. Hæc cuius ultima lux, dies eſt repentina & mala, hæc poſcit vigilias, hæc ebrietatem & crapulam odit, hæc rationes exiget paratas.

Idcirco & Joannes Apoſtolus Domini perſonam agens: Ecce, inquit, venio, ſicut ſur. Beatus qui vigilat, & cuſtodit veſtimenta ſua.

Idem omnino, cum morimur, nobiſcum ſit quod cum reis, qui ad ultimum ſupplicium educuntur & carere: veſtes iſis relinquuntur, ceteris omnibus, etſi diſſiſimi ſint ademptis. Ita nos proſpectò præter pias ſanctiſque actiones hinc ad Tribunal nihil auferemus:

Interram referes, ſi quid virtutis habebis; Nec tecum hinc aliud, ſerpe ſineris onus.

Hanc unam nobis farcinam hæredum tenacitas inta-ctam relinquit. Quod Joannes, idem omnino aſſerens Paulus: Dies Domini, ait, ſicut ſur in nocte veniet: Cum enim dixerint pax & ſecuritas, tunc repentinus eis ſuperveniet interitus.

Quod Paulus, idem & Jacobus Apoſtolus, tanquam Iudicis nuntius monet: Ecce iudex ante januam aſſiſtit. Viciniſſimus eſt; præ foribus adſtat, nec eſſe viciniſſimus poſſeſt, niſi cum fores ipſas aperuerit.

Ita Jobus, David, Salomon, ita Prophetarum chorus, ita Mattheus, Marcus, Lucas, Joannes, Paulus, Jacobus, ceterique Apoſtoli, ſic & alii viri ſanctiſſimi line ambagibus Iudicium denunciant. Nuntiorum abundè ſatis.

Sed nunquid etiam hinc ſatis patronorum?

§. III.

Num opes, quarum ubique ſumma eſt auctoritas Opes reſu- & potestas, hic reum tueri ac protegere non po- tueri non- terunt? Revera non poterunt. Hic nuntii quidem plu- poterunt- rim, patroni autem nulli admittuntur. Vnusquisque enim- Gal. c. 6. v. 3. onus ſuum portabit. Si illuſor fueris, ſolus portabis malum. Sis- Prov. c. 9. Cræſo licet opulentiſſus, ſolus iudicaberis: ſit tibi copio- ſius quàm Salomoni famulitium, ſolus damnaberis, ſi Iudicem iratum habueris.

Nihil hic divitiæ, nihil vel aurei montes patrocinariqueunt, niſi divitiis diſperſeris, & montes aureos in egenorum uſus liquefeceris, nihil egiſti. Hic opes prodeſſe non poſſunt, niſi aut generoſè contempte, aut patienter perditæ. Conſidera mihi triticeum granum, nihil eo ad alimoniam præſtantius, ſed molle debet, & aut iterum mori, pinſendum eſt, aut denuo in terram abjiciendum. Sic & opes hunc Iudicem non molliunt niſi Nec judi- abjectæ aut commolite in mendicorum ſportulas. Jo- liunt, niſi- bus diſcretiſſimè: Dives, inquit, cum dormierit, nihil ſecum- complicat- auferet: aperiet oculos ſuos, & nihil inveniet. Apprehendet eum- te in men- quaſi aqua inopia, nocte opprimer eum tempeſtas. Tolle eum dicorum- ventus urens & auferet, & velut turbo rapiet eum de loco ſuo. ſportulas. Turbo vehemens & præceps quacunque permeat, latè omnia conturbat, arbores ab radicibus cœnvellit, ingentia ſaxa circumactu rotat, & ejaculatur procul, navigantium vela diſſicit, & diſcrumpit, navigia ipſa contorquet, & nonnunquam in altum abripit. Ita divites Iudiciarii turbinis incurſus ad Tribunal abripiet divitiis omnibus ſpoliatis. Quod etiam regius vates expreſſè cecinit: Dormierunt ſonnum ſuum, & nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus ſuis.

A fallaciſſimis divitiis nihil patrociniſperandum eſt. A divitiis ſe, accuratè obſervans Chryſoſtomus: Si unquam antea, nihil pa- inquit, nunc maxime licet dicere, Vanitas vanitatum, omnia- trocinii- panitas. Vbi nunc inclutus ille conſulatus ſplendor? Vbi illuſtres Chryſoſtomi- ſperadum- illa facies? Vbi applauſus illi ac choreæ epulæ, & feſti conven- hom. in Eu- tus? ubi corona & aulæ? ubi ſtreptus urbis, & illa circenſum trop. initio- ſpectatorum ſauſta acclamationes atque adulationes? Omnia- mibi pag. illa perierunt: procella vehemens folia dejecit, arborem ſpolia- 1129. tam reddidit, jam radicibus vacillantem: tantæque vis venti- impacta eſt, ut cum nervos ejus univerſos concuſſerit, cum ipſam funditus proſternere minetur. Vbi nunc fucati illi amici? Vbi compotationes & cœna? &c. Omnia illa niſi nocturnum ſonnum fuerunt apperente die evaneſcens. Flores fuerunt verni, vere exacto, emarcuerunt omnia: umbra erant & præterierunt: fumus erant, & ſoluta ſunt: bullæ erant, & dirupta ſunt: araneæ erant, & lacerata ſunt: Quapropter occinimus indefinenter: Vanitas vanitatum, omnia vanitas.

Hoc

Tribunal Christi. Liber II. Cap. II.

119

Hoc dictum in parietibus, in vestibus, in foro, in adibus, in viis, in fenestris, in sanis, sed potissimum in ipsa cuiusque conscientia continetur, inscriptum esse oportet, omnino tempore cogitationi observari. An non assidue tibi dicebam fugitivas esse divitias? Quin ergo ad veritatem vastitatem & dolos diaboli? Lutum dat ut cælum rapiat, umbram ostendit, ut veritatem excludat, aureis nos somniis delinire cupit, ut ubi somnum nostrum dormierimus, in iudicio nihil divitiarum inveniamus in manibus nostris.

§. IV.

An te annos non multos egrotabat, ex opulentioribus quisquam. Monebatur is animum attolleret ad alta, hæc fluxa missa faceret, jam cælo vicinior ostium cæli aspiceret. Ille altum ingenuitatis: Aspicio, inquit, ostium cæli, sed cerno clausum: utinam, o utinam apertum esset!

Hæc talia morituri iudicio jam vicini non temere proloquuntur. Rea conscientia hæc dicitur axiomata. Quid ergo hic consilii? Ostium cæli multiplici firmatum, quæ arte referendum? Pecuniam tuam consta, & claves facito argenteas & aureas, istis vel mille feras recludes. Ne verò claves tanti pretii perdantur, pauperibus eas committe perferendas, illuc perferent securitatem.

Hoc Tobias affirmatissime testatur: Eleemosyna, inquit, ab omni peccato, & a morte liberat, & non patitur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram summo Deo Eleemosyna omnibus facientibus eam. Noli avertere faciem tuam ab illo paupere: ita enim fiet ut nec a te avertatur facies Domini. Præmium bonum tibi thesaurizas in die necessitatis. Beatus ergo qui intelligit super egenum & pauperem, in die malæ liberabit eum Dominus. Dies mala & horrenda, dies iudicii: Liberabitur in hac die, qui ad Tribunal Christi patrocinantem habuerit eleemosynam. Sparge opes, & conservabis, abice, & augebis.

Verissime dixit Seneca: Nemo cum sarcinis enatat. Non facundia, non divitiæ, non forma, non quidquam horum te iudici commendabit: Vita sceleris pura, & pudica iudicem conciliat. Divitiæ non amant, sed contempte molliunt sententiam quam formidamus.

Verum divitibus pecuniam amantibus, pecuniæ contemptum laudare, panem idem est quod agrotum harmoniæ fidium ad choreas invitare. Bene canitur, esto; organis petere luditur, testudo scite pulsatur, esto; sed ager non surgit, non movet se. Canit suavisimè Christus: Beati pauperes. Non audiunt agroti, divites. Canit altius, sed voce depressa & gravi: Facilius est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum cælorum.

Audiunt hæc fortè divites. Sed nemo se movet, nemo saltat. Ne mirare: Aurigine seu auri fame gravissimè laborant. Optimus quidem concentus est: Beatus vir qui post aurum non abiit. Sed illis longè melior censetur iste. Beatus vir qui auri plurimum collegit. Durissimum iis est ab ipsa messe discedere. Miseras execrantur, sed miseriarum mercedem amant divitias. Ita quæ cupiunt, deplorant, & de earum rerum fugâ loquuntur, quibus carere nolunt. Nimirum cupiunt cum sarcinis enatare. Heu fatui! Nam iudex, cui brevi sistitur, paupertatem docuit, & ipse pauper fuit; opum contemptum non tantum suavit, sed & præcepit.

Huic iudici divitiarum hosti, divitiis onusti occurrere non verentur. Prò infanti! Exitium invenient, ubi patrocinium speraverant. In hos Jacobus Apostolus vociferatur: Iudicium sine misericordiâ illi qui non fecerit misericordiam.

Ergo quod monui, ad ostium cæli referendum est: claves fac argenteas & aureas, eaque trade pauperibus eò deferendas. Perde opes, ut invenias. In arcano singulari, imò & universali iudicio, nemo eloquen-

tius nec potentius partes patroni aget Misericordiâ. Iudicis chirographum habemus: Quod fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis.

Hæc Chrysostomus consignans: Tanta, inquit, sumus negligentia, ut præferamus momentanea semper manentibus, terram cælo: ea quæ avolant antequam habeantur, iis quæ nunquam finem accipere possunt. Quousque enim, dic quæso, ita insanimus in colligendis præniis? Quæ rabies cogit quotidie à tam molestâ concupiscentiâ infestari, & nunquam satiari, sed deterius habere quam ebrii? Non videmus quod ii, qui ante nos fuere, quamvis totius Orbis victores essent, nudi & solitarii ex hac vitâ abrepti sunt? Hoc solum inde consecuti, quod rationes & pene pro omnibus illis ab eis exiguntur. Clarissimum secreti iudicii testimonium. Addit: Idcirco obsecro, ut cum tempus habemus, detergamus animæ sordes largis eleemosynis. Nihil enim proptus ita nos eximere potest à gehennâ ignis, atque largitas eleemosynæ. Gliscientem flammam sopimus aquâ, imminentem gehennam extinguimus eleemosynâ.

CAPVT III.

Quam variè iudicium hoc immotuerit, dum læsus lædenti diem dixit, & iudicio arcessivit, seu, quam crebrò alter alterum ad rationem reddendam evocaverit.

Humani juris est ab uno ad alium & sublimio. In lege rem iudicem provocare, cui causâ denuò re-præstentur. Cum Jacob Isaac filius cum Labano toties mendaci, toties fallacioso socero nunquam ad exitum pervenire posset, denique ad altissimum Tribunal reum postulans: Deus Abraham, inquit, iudicet inter nos.

Cum David etiamnum aulicus regis citharædus inter se sumique Dominum Saulem impetrare iudicem opportunum non posset, iuriâ multiplici afflictus, ad cæli dictatorem provocans: Iudicet Dominus, inquit, inter me & te, & ulciscatur me Dominus ex te. Josadæ filius Zacharias sacerdos cum adversus regem impium Joas nihil iustitiæ obtineret, jamque ad mortem traheretur lapidandus exclamavit: Videat Dominus, & requiratur. Certè vidit & requisivit non multo post tempore. Anno namque vix evoluto, regii principes qui in hanc injuriam consenserant, Syrorum gladiis trucidati. Rex multis cladibus affectus, in lectulo crebris vulneribus confossus à suis ad reddendam rationem divini tribunalis oblati est.

Non præca solum, sed & nova lex ejusmodi appellationes ad Dei tribunal factas frequenter audit, vâ: Quando enim celestis Pater homini, suo filio iudicandi potestatem, & omne jus gaudi commisit, ideo hic iudex qui unice amat homines, hominibus sapissimè obediunt. Et quia non raro pars graviter læsa partem adversariam & lædentem in ius vocavit, iudex huic nominis delationi sese attemperans, postulatam quoque adversarium comparere iussit, ut in ambos iudicio præfentes sententiam diceret. Bernardus ceteris, qui vir iustissimus, & mella stillans, nihilominus ad tribunal summum provocans: Tuum, inquit, Domine Iesu tribunal appello, tuo me iudicio servo: Tibi committo causam meam. Domine Deus Sabaoth, qui iudicas iuste, & probas renes & corda: cuius oculi sicut fallere nolunt, ita falli non possunt. Itaque arbiter meus, Domine Iesu, de vultu tuo iudicium meum prodeat. Oculi tui videant aequitatem, videant & iudicent.

Constat profectò plurimorum testimoniis ac tabulis fide dignissimis, homines sanos & incolumes à morientibus ad Dei tribunal sepius invitatos, eaque vi ac pondere

pondere verborum postulatos, ut provocati provocatores suos statim tempore per mortem ad Judicium sequerentur. Quod quidem arcanum istud, & singulare Tribunal Christi luculenter monstrat, & velut oculis spectandum subjicit. Et ne testatissima fides hic desit, agendum, mi Lector, nube testium te obruiam, quos tibi ordine & certis numeris ac classibus digestos huc sistam: Ordiamur à primis.

§. I.

Primi testes arcani ac singularis Judicii. Anno millesimo trecentesimo duodecimo, Joanne Marianâ teste, Ferdinandus IV. Hispaniarum Rex, pace & bello bonus, at rigidus & in judicando præceps ad fecerunt Christi Tribunal hac occasione postulatus est. Rex Ferdinandus vere jam adulto fratrem * ad bellum præmiserat, ut Alcaudem oppidum à Mauris occupatum cum copiis circumfunderet. Rex ejus vestigia subsecutus Tuccos venit, Hispani Martos vocant. In eo municipio Carvajali fratres, Petrus & Joannes regio iusta comprehensi, è vinculis, more gentis causam dixerunt. Causa hæc fuit: Benavidius vir primarius, cum noctu regia egredere, ad Palentiam occisus est. Cadis auctor cognosci non potuit, suspitionibus multi exagitari: iis denique hi fratres oppressi, & lege majestatis postulati, quamvis nec testibus, neque Judicio convicti, neque criminis passi, capitis damnati sunt. Modus supplicio is dictus, ut de rupe vicinâ præcipites darentur. Rex ob injuriam recentem intrastabili, nec clementia, nec precibus quidquam dare voluit. Itaque ad supplicium abrepti ambo fratres, divum hominumque fidem testati sunt se innocentes mori. Quoniam igitur regie aures obturatae essent, provocare ad Deum Judicem equissimum, regique diem dicere, ab eo die (qui sibi ultimus esset) trigessimum. Eæ voces in presenti pro vanis habitæ, eventum certe mirabili confirmatae sunt.

Rex nulla periculi cura Alcaudem abiit in castra. Hic morbo tentatus gravissimo Giennium sese retulit, vi morbi in dies aucta. Et quamvis gravioribus curis impar esset valetudo, nuntio tamen capti oppidi rex legatus, novæ irruptionis faciendæ consilia explicabat. Cum ecce die Jovis, septimo Idus Sept. à prandio quieti se tradidit, in strato exanimatus repertus est, ipso trigesimo, à dicti supplicii die. Hic divini numinis vim interpretari facile fuit, quod à cæde patrata magno omnium miraculo diem trigessimum præse numerarent. Unde inter Castellæ reges, Ferdinandus in jus vocatus nuncupari cepit. Obiit in ipso ætatis flore, in maximo rerum suarum cursu, annos natus viginti quatuor, menses novem.

Discede iustitiam moniti & non remnere divos. Eludi joco nequeunt tam seria. Nares sibi cereas affingi non patitur iustitia divina.

Gualterus Burgenfis, Pictaviensis Episcopus inique accusatus est: Post causam male discussam sede pulsus à Clemente V. summo Pontifice. Gualterus quamdiu vixit, injuriam patienter tulit. Moriens iussit, ad exemplum credo aliorum, inscribi tumulo: *Ad iustum Dei iudicium appello. Legit appellationem Clemens, & injuria, quam intulerat, memoriâ expavisse ajunt. De obitu Pontificis hic nil addo.*

Non nescimus Christianos Martyres post fufum sanguinem, post adeptam vitam vociferari: *Pro quo Domine, sanctus & verus, non iudicas & non vindicas sanguinem nostrum de iis qui habitant in terrâ.* Subinde Deus aliquantum dormit (ita iudicant humani oculi) & ad injurias conniver, sed subito evigilat ad vindictam.

Tertii testes. Cum homo invidus & obreftator, nomen ei Agrestius, beatum Columbanum jam mortuum conviciis ac calumniis laceraret, Eustachius abbas Columbani discipulus, ut erat tam patientiâ, quam multâ

scientiâ insignis, calumniatorem impavidè aggressus: *Martio apud Heus, inquit, Agrestis, ego discipulus illius & successior, 29.* cuius tu disciplinam & instituta temerariè damnas, te coram his sacerdotibus, ad divinum iudicium invito; *In Concilio Matifcensis congregati.* intra annum fac compareas. Cuius virtuti obreftave-
ris, è iudice iustissimo percipies. Agrestius has effeminæ ex pelvi ridiculas & vanas arbitratu, insuper locum poenitentia sepius concessum sprevit. Sed pondus ingens habuerunt Eustachii verba, liquidem die trigesimo antequam annus verteret, Agrestius à suomet ser-vo, quem in mancipium emerat, securi percussus, inter-
iit. Hoc habet. Rectè dixere præci:
Semper Themis, semper Dice Iovi adfident.

§. II.

Quarti testes. In Germaniâ vicinâ Gothiâ, Joannes Turso Judex dicta sententiâ quandam capite plekti iussit. Hic, cum alia defensione negaretur, in ge-
nua procumbens: En inquit, injustè morior. Sed te Ju-
dex inique, in jus voco, ut hac horâ pro capite dicas ad
Dei tribunal. Surdo nenia. Vix autem insons cantifi-
cis manu obruncatus est, cum & ipse Judex velut ful-
mine ictus ab equo corruit exanimis. Quid reis fiet, si sic
Judices ipsi raptantur ad iudicium?

Quinti testes. Certissimum habetur, quod Clementi
V. Pontifici Maximo, cuius paulo ante mentionem fe-
cimus, evenit. Qui cum Templarios, certum religiosum,
& diu bonum atque utilem, Viennæ in Concilio dam-
nasset, & in sodales ferro atque igne passim animaver-
tisset, vel (ut alii loquuntur) lævisset, à pluribus eorum,
uno præsertim Neapolitano equite ad iudicium divi-
num est appellatus, ita quidem ut Clemens Pontifex
& Philippus rex Galliarum ad Tribunal superum citati sentium.
intra annum se sisteret. Philippo Regi damnationes il-
læ fuisse bono putabantur, Templariorum opibus ad
eum devolutis & confiscatis. Neque vana fuit hæc ap-
pellatio, nam intra tempus annum, uno scilicet co-
demque anno 1314. tam Papa quam Rex obierunt. Cle-
mens, 20. Aprilis; Philippus, 29. Novembris. Quis ne-
get geniale aliquid & divinum hic intervenisse, supre-
mo numine consciente?

Sexti testes: In Liguriâ Italiæ notâ parte. Genue-
sium trirèmes contra piratas emissæ, Gotholanem bire-
mem suæ potestatis fecerunt. Huius verò navigii recto-
rem, in contemptum tam Sicularum quam Gothola-
norum noctu paribulo affixerunt. Miser ille diu, sed fru-
stra quæsus, nihil se unquam Genuensibus nocuisse: ut
vidit illos plus gentis odio moveri quam aequitate, præ-
cipuamque mortis suæ causam esse trierarchû Genue-
sem, ad superos se convertens, iussit ut ille ipse suæ mor-
tis auctor, intra sexum mensem ante Deum iudicem
compareret. Neque vadatio fuit irrita. Tempore con-
dicto Ligur extinctus vadimonium obivit.

Quotquot innocentes perierunt, solatium certum ab
Isaia vaticinio habent: *Hos vero, inquit, qui iudicaverunt*
te, ego iudicabo.

§. III.

Septimi testes. Franciscus Britannia Dux, cum mor-
tuo patre, fratrem Germanû in Angliâ educatum
inde reducere accepisset, in vincula coniecit, & lælæ
majestatis falsò accusatum in carcere necari iussit. In-
sons juvenis jam neci dandus impietatem fratris accu-
sabat, cui non satis fuisset regnum sibi debitum occu-
passe, sed insuper vitam iniquissimè auferre. Quando
igitur, ait, nihil humanæ opis sperandum, ad divinam
me verto, & Franciscum fratrem ad Dei Tribunal po-
stulo, intra annum de parricidio hoc responsurum. Nec
ista sine viribus vox missa est. Franciscus Princeps hy-
dropse laborare cepit, & intra spatium annale mortuus,
divinam utique censuram sensit.

Octavi testes, Engolismensis Comes Nantinus (Gre-
gorio

*Lib. 15. de re-
bus Hispan.
c. 17. medio.
Ferdinan-
dus IV. rex
Hispaniarum
ad Christi
tribunal
postulatus.
Petrus.*

*Gualterus
Burgenfis,
Raphel Vo-
lateranus
Anthropol.
l. 21.*

*Apo. c. 6.
v. 10.*

*Ionas Abbas
Eustachio
coevus in
vitiâ illius c.
6. mense*

*Dice præses
Iudiciorum,
Themis lu-
stiss.*

*Olaus Ma-
gus l. 14. bi-
stor. Aquil.
lon. c. 20.*

*Mejerus l. 2.
Annal. &
l. 17. Chron.
Christians
Massus &
Onuphrius
Panvinus
in epitome de
Rom. Ponti-
ficibus con-
tati sentium.
Idem recitat
Fulgensius l. 1.
exempl. c. 6.
qui Pontificis
rependit obit.
se tradit.*

*Fulgensius l. 1.
c. 6.*

*Vadatio
præci deni-
tatio judi-
cium
Vadimo-
nium fonsse
seu promissa
Præstituta
die in judi-
cio compa-
rendi dice-
batur.*

*Isa. c. 49.
v. 25.*

*Aeneas Syl-
vius historia
Europæ c.
43. sine ca-
piti.
Ægidium
aliqui nomi-
nant.*

gorio Tutenensi teste) homo vaser & variabilis nequie Heraclium prius Burdegalensem presbyterum, dein Episcopum sibi adversarium statuit, cumque diversis injuriis affecit. Inimicitia crescente ausus est etiam villas & pradia invadere, quæ Marachatus ejus avunculus testamento templis & sacerdotibus transcripserat. Neque defuit fucus & color huic flagitio comendo. Ajebat namque illius hereditaria bona non deberi ei Ecclesiæ, ejus Clerici testamentarium interfecissent. Mantelum satis speciosum. Sed Heraclius deprehensâ injustitiâ Comitem anathemate percellens à priorum societate secluserat. Comes novam vastitatem induens convenientibus apud Sanctonas sacerdotibus se submisit, pollicitus omnia quæ vi abstulisset, reddere, modò iterum particeps fiat sacrorum. Factus est. At ille quoddam domos reddidit, sed prius expilatas, & omnibus facultatibus viduas. Quapropter illum Episcopus iterum à sacris amovit, nec multò post obiit. Nantius denuo ad Ecclesiæ communionem sibi viam aperuit, sed argenteis & aureis manibus. Post paucos menses ardentissimâ febri correptus clamat: *Hec, heu, ab Heraclio Antistite exuror, ab illo crucior, ab illo ad Iudicium vocor.* Agnosco facinus, recorder injuriarum quibus eum oneravi. Dum hæc clamat, febrili flammâ æstuans, infelicem animam ad subeundum Iudicium effudit.

Sunt verba Gregorii Tutenensis. Idem lib. 5. hyst. Franc. cap. 36.

Chronicis Britannicis hyst. Petri Martini Sec. quatuor l. v. D. in lectio- ne, de Iudi- cio vero co- ncessario officio in se- ratis sen- tentis.

Iustitia divina non solum purgatissimas habet aures, & oculos lynceos, sed tota est oculus, imò auris & oculi tota est. Nemo illi peccat impudè.

Noni testes. Rudolphus Austriæ princeps in equitem auratum fatales insidias molitus est. Eum denique comprehensum, tortum, ad extremum sacco inclusum in profluentem Iustitiam abjici. Eques jam in culeum conjectus, antequam clauderetur, spectantem è fenestrâ Duce conspicatus, altâ voce proclamavit: Dux Rudolphe, ad tremendum Christi Tribunal te voco, ut rationem reddas, cur immerentem me morte tam indignâ perimas. Dixit, & caput culeo abdidit spargendus in flumen. Dux provocationem istam cachinnis excipiens: Bene est, inquit, I prae, sequar. Ita periculi omnis securus, innocentis necem oblivione hilari sepeliit. Sed antequam rediret annus, febriculâ Princeps tentari cepit. Hic memoria tristior audite appellationis subit, & vadatum se agnoscat: Amici, ait, mors instat, vocor, nec tergiversari licet, in jus eundum est. Quod dixit, evenit. Etenim paulò post è vivis sublatus est.

Cunctabunda nonnunquam videri potest Vindicta divina, laneis lentisque pallibus incedit, sed tarditatem supplicii gravitate compenfat.

§. IV.

Decimi testes. Sidonius Apollinaris Arvernensis Episcopus, tam divinis quam humanis litteris (ut Gennadius loquitur) ad integrum imbutus, nec minori sanctitate. Sed invidiam nulla delinit virtus, imò eam magis exasperat & acuit. Ita Sidonius duos sacerdotes sibi intensissimos expertus est. Hi virum integerrimum omni sacro magistratu per vim exuentes, tenuissimo victu suppeditato hoc illi unum reliquerunt, vivere. Sidonius summae injuriæ patientissimus non foro certare, sed omne jus suum Tribunali divino institit transcribere. Judicem profecto nec surdum, nec cæcū, sed nec tardum habuit. Cum enim improborum sacerdotum alter minaretur, luce postera Sidonium à se templo extrahendum, è vivis ipse abreptus est ad judicem. Surrexerat quidem ante diluculum impius sacerdos, & in Sidonium itas coxerat: sed antequam in publicum se daret, ad naturæ requisita ut puero cereum præferente. O miserum! Nam dum alvum exonerat, spiritum exhalat. Interim puer foris expectat diutissimè. Jamque sceleris socius nuntiat jussit: Veniret modò, nunc opportunum esse, quod pridie statuissent, exequi.

Tom. I.

A Puer dominum moniturus, jam exanimem invenit. En geminum Arrium.

Sidonius Deo pro se vindicante potestatem pristina nam recepit. Verum post aliquantum temporis correptus morbo in templum deferri voluit, ubi lugenti & interroganti populo, quoniam similem sperare possent, sublato pastore optimo, respondit: En frater meus Aprunculus vivit, & hic pastoris munus occupabit. Delicium hoc putabant, non vaticinium, quia non intelligebant. Defuncto Sidonio alter sacerdos nil repentina morte socii mortis, jamque gaudio triumphans iaram sibi rapere conabatur, egregius pastor ovium, ut ajunt, lupus. Et verò gloriari etiam ausus est homo flagitiosus, nunc demum liquere Sidonio se iustiorē fuisse, divinum namque Judicium pro se stare, pontificale pedum à Deo sibi deferendum. Hem cecitatem humanæ mentis! Nec languide Præsul futurus egit, profecto in rem suam vigilavit. Nam proximo post

Greg. Turon. lib. 5. hyst. Franc. c. 23. Baronius anno 486. post illum Henricus Spondanus, eodem anno.

B Sidonii obitum dominico die epulum lautissimum instruxit, primoribus civium omnibus invitatis. Jam convivæ accubuerant, jam disposita per mensam stabant fercula, jam sermo cœperat, jam potus poscebatur. Ante omnes designato Præsuli pincerna vinum dominicum porrexit. Sed videre quanta inter os & offam, inter calicem & labra intervenire possint. Dum miserimus hic Antistes poculum manu tenet, antequam illud admovent oti, en mors irruit, & citat ad Judicium. Nam ille jamjam bibiturus subito cohorrui, expalluit, & elapso de manu calice expiravit, ad dicendam cum Sidonio causam abreptus ad Judicium. Nam omnia prout evenerunt, pridie objecta sunt pincernæ per somnium, quod Gregorius Tutenensis pluribus percellit.

En alterum non tantum Arrium, sed & illius socium Simonem Magum, qui prædictus Sidonii & vi divinâ, ex aura superbiæ & dei vanissimæ præceptis dejectus, antequam in alto sederet Episcopus, in tumultu jacebat mortuus, in orco ardebat damnatus. Judicii divini sceptrum nemo effugit.

Undecimi testes. Anastasius Imperator, qui totum panem orientem crudelitatis ignibus exarserat, oraculo edoctus est, sibi etiam igne pereundum. Adversus hoc mortis genus plurima paraverat, sed frustra. Nam & portentosus insomniis terrebatur. Inter hæc vir quidam terribilis secundum quietem ei visus est, qui librum manu præferens dixit: Ecce ob perveritatem fidei tuæ, annos quatuordecim deleo vitæ tuæ. Demum anno quingentesimo decimo octavo, die nonâ Julii cælum iratissimum crebro tonitru & fulgure ita perterritus Anastasium, ut cænaculum cænaculo mutaret, imò infra cæcicas corperet. Sed oculum omnia cernentem non effugit. Nam fulmine, ictus interiit. Eodem protus die Elias Hierosolymorum Archiepiscopus, & Flavianus Antiochiæ Patriarcha ab Anastasio, religionis causâ in exilium pulsâ, cum Imperatoris obitum divinitus cognovissent, eum sibi mutuo significarunt his verbis: Anastasius hodie mortuus est: eamus igitur & nos, ut cum illo judicemur. Elapso biduo mortui ambo ad destinatum Judicium pervenerunt.

Joan. Moschus de utroque c. 35. de Elia Sarius to. ult. die 5. Decemb. in vita S. Sabæ.

Iustus viris impune non resistit.

Disimulat aliquantulum Deus & connivet, tandem improvisus Iudex intorquet fulmen.

Duodecimi testes. Anno millesimo tertio decimus Krantzius in Paderbonensi Ecclesiâ Episcopus Menwercus cœnobii Corbejensis disciplinam prope intermortuam restaurare instituit. Adhuc igitur reformator, initium facturus in corrigendis moribus. Sed acriter ei restitit Walo Abbas, disciplinam arctiorem nequaquam admissurus. Causa ad Imperatorem delata id denique confectum est, ut Abbas officio sit motus. Quapropter Episcopus instituti sui tenax ad laudabiliorem vitæ rationem

L

tionem

tionem introducendam denuo se accingit, quod à re divina in templo facienda placuit ordini. Sed ejus conobit monachus Boso nomine, loci sacrista, vestes factas negavit, & ab arà projecit quæ Antistes attulerat; iterum, iterumque monitus contumaciam perseveravit. Episcopus injuriâ tam grandi motus monachum illum humana jura calcantem, ad Judicium divinum postulans: Reddes, inquit, altissimo facti rationem. Hæc monachus non quidquam pensi habens, irrisit Episcopum. Sed certe fallax non fuit Præfatus vadatio, nam eadem horâ quâ Præfatus è vivis abiit, Boso monachus dum ei barba raderetur, sub tonsoris manu fâbita morte concidit.

Deus etiam judicat, cum nemo accusat.

§. V.

Matthæus
Raderus
volumine
II. Bavaria
Sanctæ de
teris Pontifi-
ficiis, mihi
pag. 185.

Decimi tertii testes. Benno Misnensis Præfatus, qui annis quadraginta Pontificio suo præfuit eâ vigiliantia, & vitæ sanctimoniam, ut mirandis operibus & supra hominis conditionem editis nobilitatus sit. Ceteris & istud adnumerandum. Marchio Misnensis Ocho ad rem avidior, impio ausu & per nefas in Ecclesiâ Misnensis facultates irruit. Benno vigilantissimus pastor id minime dissimulandum ratus Marchionem miti verborum humanitate monuit, affirmavitque hominem recte facturum, si ea quæ Misnensis essent Ecclesiæ, non coactus restitueret, sin minus, esse Judicem justissimum, ab eo jus petendum, qui omnium injurias non solum habeat perspectissimas, sed eas etiam exactissime vindicaturus sit opportuno tempore. Ad hujus igitur Tribunal, inquit, si aliud auxilium non suppetat, hæc controversia transferenda est. Marchio, homo furiosus hanc dicendi libertatem quamvis sinceram & humanam non ferens, Bennoni colaphum inculsit. At Benno vir sanctissimus sublimi spiritu afflatus: Et hanc, inquit, injuriam, hoc eodem tempore sequentis anni Deus ulciscetur. Id Marchio ut vaticinium vanissimum protervè irritidens: Quis te, ait, Episcopo, archigrammateum in celo constituit? Num Jovi à secretis es consiliis? Ita res in jocosum abiisse visa. Non multo post beatus Benno ægrotare cepit. Ante obitum Ecclesiæ suæ Canonicos ad eam charitatem, quam Christus docuisset, exercendam cohortatus, inter preces sanctissime finivit. Anno millesimo centesimo sexto.

Marchio, cum tempus annuum & designatus à Bennone dies redisset: En, inquit, adest dies, quem Episcopus Benno, nescio quam periculosum minabatur. Decessit ille, & cum eo vaticinium illius: Non est quod quidquam metuamus. Vix verba finit, & subito constitutus præsentium opem implorat. Sed moramandata exequens, ingemiscens, & multa luctantem abripit ab Judicio, quod ei Benno prædixerat.

Cum aliquibus forsitan Judicibus joci subinde liceat: Juxta divinus impietatis joci, & perquam serius, ad minimum unguiculum, ad levissimum quadrantem servat justitiam.

Thom. Cantip. lib. 2.
c. 35. n. 3.

Decimi quarti testes. Comes Hannoniæ, ut indubitata fide percepimus (inquit Cameracensis Proepiscopus) in animo habebat, & id strenuè moliebatur, ut Valencensis Canonicos, qui Religiosis legibus vivebant, è templo divi Joannis expelleret, & eorum loco alios legibus iis solutos reponeret. Ideo ejus loci Abbas, cum suam suorumque causam, & quidem violenter ageretur, nec tamen eorum se virum putaret esse ut vim vi posset repellere, subsidium petiit è celo. Quando igitur, agebat, vi res agitur, & lenti nimium moliminis foret, ad Regis aut Cæsaris, aut Pontificis tribunal provocare, ad divinum provoco, & ad illud Hannoniæ Comiti dicam scribo: Ibi nos oportet judicari. Non sine pondere volatur verba. Imminente die Judicio constituta, cepit ægrotare Abbas, & videri

palam tendere ad Tribunal, quod provocaverat. Eam ob causam tam precibus quam aliis quibus poterat, sanctis actionibus sese disposuit, ad causam in supremo tribunali rectius perorandam. Sub idem omnino tempus & Comes in morbum delapsus meminisse cepit, diem sibi ab Abbate dictam, quo ante summum Judicem uterque quaestioni appareret. Quare mutatis consiliis, ne vadimonium obire cogeretur, se causâ cedere significavit.

Sapuit Comes non cum Phrygibus, quia sapuit mature. Maluitque lite cadere, quam litigare injuste.

Decimi quinti testes. In Hiberniâ Partitius Ochelius Florimundus Majonensis Episcopus, & Conatus Ornarius è divi Raymundus Francisci sancti vir religiosus, quamvis sanguine ducali natus, in carcere unâ sunt abrepti, ubi extra omnem solem, quindecim dies egerunt. Productos Prorex minis aggressus extrema supplicia intentare, c. 20. nu. 6. blanditias etiam & pollicitationes amplissimas miscere, seu sine.

illi constantissime agere, & Angliæ Reginam esse caput Ecclesiæ negare. In bilem actus Prorex ocreas butyro, sale, oleo & pulvere tormentario impleri, Episcopi pedibus induci, ita pedes bullienti aquâ immergi jussit. Detrahit ocreis ossa carne nudata cernebantur. Sed necdum Antistes sententiam mutavit. Additum ergo novum supplicium, & brachia cum digitis inter duo saxa sunt comminuta. Sed eadem quæ ante Præfatus fuit constantia. Itaque capitalis sententia, tam in Episcopum, quam in ejus socium fertur. Ducuntur. Ubi ad patibulum perventum est. Antistes collo laqueum laxè indutus, rogavit tantillum sibi supremi temporis non negaretur quo diceret ad populum. Concessum. Dixit ad dimidiâ horæ spatium, & eâ verborum vi, ut nec adversarii quidem à lacrymis temperarent. Denique ad Prorege versus: Tu quidem, inquit, ô Prorex, hoc corpus miserè tortisisti, & injurias mihi multas intulisti, quarum hic ultionem non posco, sed te jam, celo teste, ad divinam majestatis Tribunal cito, ut illic facti rationem reddas.

His supra modum exacerbatu Prorex, & altum animo vulnus sentiens, ut dolori exaquaret verba, sic respondit: I, nunc, hominum perversissime, I, quam citatissimo gradu ad inferos: Tuam ego provocationem nec flocci facio; tu ad tartarum abi. Ita Præfatus cum socio vitam laqueo finivit.

Prorex ad urbem Limiricensem profectus est. Hic die quodam cum Barone obambulans cum ad locum, ubi duo illi fuerant suspensi, pervenisset, Baronem introitus: En, inquit, hominem illum perfidum, qui ad Dei Tribunal me provocare ausus est, cum animus illius jam ardeat in tartaro, corpus in hac infelici arbore putrescat. Paullò post Prorex oppressus est morbo, qui vitam ei abstulit die decimo quarto, ab eo quo citatus est, ad Christi tribunal.

Est subinde captivus qui omnes carceris januas perfringit, ad ultimum succumbit. Sunt qui omnia tribus vel auro vel potentia perumpant. Tandem hærent in ultimo, tantò gravius puniendi, quantò antea securius elapsi. Tribunal celeste, nec auri montes corrumpere, nec ulla unquam poterit perumpere potentia. Ipsas Deus judicat justitias.

P/ag. 9. v. 51

§. VI.

Decimi sexti testes. Magister Ordinis Teutonico-rum (nomini pareitur) inter juvenem qui mercaturam exercebat, & mulierem dubiæ pudicitie connubium jungere nitebatur. Repudiabat hoc juvenis, quod ejus conjugii suavor feminam illam minime odisset. Hoc alter indignè ferre, & in hominem insontem graviter, sed occultè stomachari, ut autem iram suam velut victimâ placaret, miserum illum furti, sed confecti criminis insinuat, & judicio publico damnatum, in paribulum

patibulum abripi iussit. Nihil preces, nihil evicerunt lacrymæ. Ergo innocens reus nil magis in expedito habuit quam ad omnis innocentie asylum tutissimum recurrere. Ergo dum ducitur ad supplicium, animosâ voce succlamat: Injustè condemnatus sum. Appello igitur ad vitæ ac mortis arbitrum supremum: Illi post decimam tertiam diem reddat rationem, qui me contra omnem æquitatem condemnavit. Deus! quàm celeres & attentæ sunt aures tuæ in pauperum & afflictorum preces? Non sprevit Deus, neque desepxit deprecationem pauperis.

7f. 21. v. 25.

7f. 33. v. 16. Verè oculi Domini super justos, & aures eius in preces eorum. Siracides in grande solatium præcens: Deprecatio pauperis, inquit, ex ore usque ad aures Dei pervenit, & iudicium festinat advenire illi. Advenit sanè & quidem festinat. Invenis quidem suspendio vitam finivit; evocatio illius ad Tribunal Christi contempta & irrita est. Sed die decimo tertio Magister Teutonius, aggritudine subitâ correptus: Me miserum, inquit, en morior: Nam mihi hodie comparandum est coram omniscio Iudice. Quo dicto obmutuit. Eodem die, ut suum ipse vaticinium firmaret, è vitâ excessit.

Id Rigæ in Livonia contigisse anno Christiano millesimo quadringentesimo septimo, narrat Albertus Krantzius. Illa ipsa mulier quæ innocentis necem machinata est, ab alio mercatore, de vero furto accusata, iudicio quod formidabat non expectato, vestibus mutatis & in Clericum attonsa in Prussiam evasit.

Huic certè mulieri, poterat illud occini, quod Machabæus adolescens inter fratres minimus natu Antiocho regi in os obiecit: Tu autem noli frustra extolli vanis spebus: nondum enim omnipotentis Dei, & omnia insipientis iudicium effugisti.

Decimi septimi testes. Lambertus Schafnaburgensis, egregius, ut illa tempora rulerunt, scriptor, memorat: Anno millesimo quinquagesimo nono, Burchardum Episcopum Halberstadiensem iniquam diu litem cum Abbate Herveldensi fovisse, super decimis Saxonie, quas Episcopus Monachis ereptas, ubi vindictam ibat, sed manu magis quam iure.

Abbas rem sapius in iudicium deduxit, sed furdis Tribunalibus narrabat fabulam: nec politica, nec sacra leges vim adversam pertumpere valebant. Ita nec ratio, nec spes erat valenti adversario resistendi. Idcirco hic idem Abbas paucis ante mortem diebus Comitum Palatinum Fridericum ad se vocat, & extrema hæc mandata ferre Antistiti rogat: Se quidem litæ imparem, lege meliorem cedere; atque etiam de vitâ jam decedere: Sed decimam iudicem futurum, ad quem appellaret, huic vires ad tuendam æquitatem non desunt. Pararent igitur se ambo, ut causam intra paucos dies dicerent ad illud Tribunal, ubi gratiâ & potentia spretis, sola imperaret iustitia. Illum ubi victurum, non qui plus posset, sed cuius causa aequior esset. Sic Abbas obiit; nec eventus fecellit. Pauculi dies ab obitu Abbatis præterierunt, cum Antistes jam equum conscensus, subito velut fulmine ictus corruit. Delatus ad cubiculum, decimas Herveldensi cænobio quàm primum reddi, & omnem in posterum super eâ re litem præscindi iussit. Cùmque Magdeburgensis & Hildesheimensis Episcopi ad eum reverent, grandi ejulatu ferebatur: Vocari se, prout Abbas prædixisset, imò jam abripi se ad divinum Tribunal, ibi iudicandum. In his vocibus desit. Uto Archipresbyter, quo potissimum impulsore in eam sententiam Antistes exarserat, horum malorum primus inventor, eodem anno morte subitaria sine factis omnibus extinctus, vel à diabolo (ut vulgarior ferebat fama) suffocatus est.

Horrendum est, ô Deus, inter ejusmodi virgas & plagas ad Tribunal duci! Divina hæc iudicia expavescens Jobus: Ecce Deus, inquit, excelsus in fortitudine sua, & nullus ei similis in legibilibus. Quis poterit scrutari vias ejus?

Tom. I.

A aut quis potest ei dicere. Operatus es iniquitatem.

Decimi octavi testes. Anno millesimo centesimo quinquagesimo quarto Friderico Enobarbo Imperatore Antistes Moguntinus fuit, vir pius, tranquillus, suarum rerum; & ideo Romæ accusatus, ut ineptus atque inutilis muneri quod gerebat. Accessit Arnoldus, qui ab Henrico missus fuerat ad purgandum. Homo nequam contrarium profus fecit. Nam igni oleum addidit, & quosdam Purpuratorum Patrum corrupit, atque in se vertit. Eò ventum est, ut Cardinales duo Moguntiam missi, de causâ quæstiverint, Henricum damnarint, & abdicarint, Arnoldum illum subrogarint. * Alter dicitur Henricus patienter id ferens, hæcenus damtaxat quægitus suos stus est, ut diceret: Injustè iudicatis. Appello igitur ad Dominum Iesum, aequissimum Iudicem, ibi me responsurum exhibebo: Venite, sequimini. Illi joco cludentes: Cùm prædesse, inquit, nos sequemur. Nec verbis eventus defuit. Nam ille post annum ferè & dimidium fato concessit. Ruine ad aures Cardinalium delato, de Henrici morte, illi iterum illudentes. Ecce, præcessit, inquit, nos sequemur. Secuti sunt profecto, & uno die uterque subito decesserunt, & quod ajunt, miserabili mortis genere.

Quàm providè nos Iudex noster monuit: Nolite judicare secundum faciem: sed iustum iudicium iudicate. Nunc omnibus viciis aptari larva potest, uti omnibus vasis operculum inveniri. Nihil tam absurdum, quod non pingi & defendi possit: omnes contumelias suos habent prætextus, omnis iniustitia suum repetit mantelum, nihil tam inexcusabile quod non specioso nomine possit velari. Sed has larvas & hæc velamina supremus Iudex detrahet. Itaque quod Paulus monuit, nolite ante rem iudicare, quoad usque veniat Dominus, qui & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium: & tunc laus erit unicuique à Deo.

S. VII.

Decimi noni testes. Leodii cænobium S. Jacobi nobilis adolescens ingressus est religionis causâ. Quod ubi cognatus ipsius Leodis Prepositus inauduit, egerisse tulit. Mox igitur Abbati Manlianum imperium deferri jubet: Confobrinum reddat, aut vim expectet. Recusat Abbas nolentem & invitum extrudere. Ergo Prepositus satellitum cogit, monasterium vi aperit, juvenem rapit, & religiosi vestibus detractis, cum profanis induit. Abbas adscitis in patrocinium primoribus civitatis, ad Episcopum se confert, injurias exponit, & vim suo monasterio illatam, idque præfente Preposito. Episcopus has querelas agrè admittit, in Prepositi partem non dissimulante vergere, & Abbatem durius abjurgare. Abbas prompti consilii mox submisit humi genibus, & ad Prepositum versus clementi voce: contra tuas injurias, inquit, ô Prepositice, æquum Iudicem in terrâ obtinere non possum: cælum igitur peto, & summum Iudicem interpellare, ut intra quadraginta dies uterque nostrum coram Deo compareat sententiam pro meritis auditorus. At Præsul cum suis liberaliter cachinnatus priscam hominis simplicitatem irritis, dimisitque non sine scommate.

Expectate paucillulum; Altissimus enim est patiens reditor. Die abhinc quadagesimo, Abbas ante meridiem circiter horam nonam mortuus est. Eo tempore Prepositus balneo domestico usus lavabat. Cùmque audiret æra campana insolitum conterepe, quaerit: Quid hoc isto tempore? Cui famulus: Ajunt Abbatem ad S. Jacobi modò defunctum esse. Prepositus continuo memor quadagesimi diei ab Abbate dicti, expavescens & attonitus: Mox foras, inquit, foras; habeo quod agam: heu comparandum est mihi hodie coram Iudice supremo. Cùmque properaret thermis egredi, inter adstantium manus collapsus diro cum ejulatu abiit vitâ ad iudicium utique Iudicium: ubi caussarum strepitus cessant,

cessant, ubi nullus cachinnorum locus, ubi Jurisperito-
rum codices obmutescunt, ubi nec preces, nec aurum,
nec favor liberant. Quam porro sententiam Abbas,
quam Præpositus abstulerit, nunc ferre nefas. Die no-
vissimo quo reviviscunt omnium sæculorum mortui,
sciemus omnes.

Deus per Jobum olim minatus: *Quis enim, inquit,*
resistere potest vultui meo? Non parcavi ei, & verbis potenti-
bus & ad deprecandum compositis? Verè Deus non condemna-
bit frustra, nec Omnipotens subvertet iudicium. Qui non acci-
a Ita Petrus
ret contra pauperem: opus enim manuum ejus sunt universi.
tom. 1. Ab. 2.
Vicissimi testes. Otho I. Imperator Romanus, quod
epist. ep. 15.
mibi p. 113. Petrus Damianus a cum curâ narrat, à filio Guilielmo
Ar vero Ce-
sar Baron.
tom. 10.
ann. 973.
Damianum
resellit, ne
gâtque illud
Othonis con-
molum ma-
le contraxit.
Et à filio pa-
trem ana-
themate per-
cussit. Ego
inter duos
Cardinales
arbitri age-
re non possum.
A parte ta-
men Baronis
stare malui.
Hac minere
debui, ne
quid damni
pateretur
Veritas.
b Dominus
Guilielm.
Ferdinandus
ab Efferen,
qui Ferdin-
nando 11.
Imp. à con-
siliis &c. in
Mannali
Politico de
ratione sta-
tus seu idolo
expectato, mediâ nocte, horâ duodecimâ ducitur, &
infelici arbori suspenditur. Mane in terrorem ceteris
I. 5. parte 3.
mibi p. 382.
* seu, Qua-
siore.

Judicia di-
vina & hu-
mana dif-
paria.

Psal. 35.
vers. 7.

Sed hic manum amoveo à tabulâ, & calamum plura
daturum chartæ subtringo. Sat testimoniorum ac tes-
tium optiorum, quos integrâ fide produxi. Nullius,
aut ferrea frontis sit, qui tot tamque diversos cum re-
centes, tum præcos scriptores vanitatis omnes arguere
non vereatur. Ergo discite iustitiam moniti. Et heu
quàm disparia sunt humana & divina iudicia! O quo-
ties Deus (ne dubitemus) hominem eum absolvit,
quem omnes homines damnant; & quoties damnat,
quem omnes absolunt? Iudicia Dei abyssus multa, abyssus
impenetrabilis.

Quare arcanum hoc Iudicium omni vitâ metuen-
dum, seu, cur assidue, summoque studio ad-
mittendum, ut vitæ ratio bene reddatur.

§. I.

Novissima cuiusvis hominis tempora, quibus ad
Iudicium à morte invitari solet, spiritus divinus
per Ecclesiasten amenissimâ potestatem hunc in modum
depinxit. Ita orditur:

Memento creatoris tui, antequam veniat tempus afflictionis, Eccles. 7. 12.
& appropinquant anni, de quibus dicas, non mihi placent. Quis ulti-
mus dies hominis verè tempus afflictionis, cum fre-
nis dolor irruit solitis, cum lectus pro carcere, mors
pro apparitore Iudicium pro æternitatis janua est.
Pergit Ecclesiastes:

Antequam tenebre fiat sol, & Lumen, & Luna, & Stella. Vers. 1.
& revertantur nubes post pluviam. Eo tempore, Intellectus
Eus qui in homine sol est, obnubilatur: Lumen actio-
num memoria hebescit. Voluntas veluti Luna incon-
stantissima laborat, geminae frontis stellæ oculi caligant
& lippiunt. Vaporum & stomacho ascendunt nubes
augentur, hinc destillationum, gravedinis, ac catharro-
rum perpetua pluvia. Sed pergit dicere:

Quando commovebuntur custodes domus, & nutabunt vi-
ri forissimi. Domus istius custodes sunt, sensus exte-
res & costæ, illi deficient, hæ viribus exhauriuntur &
faveant: Viri forissimi crura, pedes ac genua vacil-
lant, & ferre onus solitum recusant.

Ostia erunt molentes in minuto numero. Dentes nulli
aut rari, cibum pauld duriorem commolere non pote-
runt amplius. Ita molendinum illud aut feriatibus &
vacabit, aut languidissime movebitur. Senium ferè
edentulum est.

Et tenebrent videntes per foramina. Oculi qui aliquâ
per orbicularos suos cancellos, veluti per fenestras aut
foramina aliis insidiabatur, aut insidias sibi positas spe-
culabantur, nunc minutim & per nebulam videbunt, plateâ dif-
& vix obvios in plateâ discernent, cum nervi optici, aut
indurabuntur, aut humorum congestu, & spirituum
defectu impediuntur. His oculorum damnis perissimè
jacturam dentium præmittit. Nam ubi dentes pauci ac
debiles, ibi cibum malè manditur, & quasi crudus in sto-
machum demittitur. Hinc humorum copia & multi-
plex malum. At sequitur:

Et claudunt hostia in plateâ, in humilitate vocis molentis. Vers. 4.
Labra oris ostia majorem partem clausa, nec loqui
multum, nec clamare sinent. Facies tota veluti platea,
rugis & sulcis exarabitur. Os panis molendinum remis-
so erit sonitu, quem alias dentes edere solebant.

Et confluent ad vocem vulceris. Qui ad illud afflictio-
nis tempus deveniunt, somnum non capiunt nisi bre-
vem, parcum ac levem, adeoque non profundum, ut
vel passerculi, vel alterius aviculæ garritu excitentur.
Ita plerumque malè dormiunt, ob crebram insomniam,
quæ eos non tantum ad galli gallinacei cantum, sed ad
quemcunque strepitum vigilare jubet. Addit,

Et absurdescent omnes filie carminis. Aures quæ musicâ
solebant oblectari, vocum discrimina agere percipient.
Sic octogenarius senex Bercellai ad Regem Davidem:
Nunquid rigent sensus mei, ait, ad discernendum suave, aut
amarum? aut delectare potest servum tuum? cibis aut potibus? 2. Reg. 19.
vel audire possum ultra vocem cantorum atque cantatricum? vers. 35.
Sed progreditur Ecclesiastes.

Excelsa quoque timebunt, & formidabunt in viâ. Alta con-
scendere metuent senes, propter capitis vertiginem, &
poplitum imbecillitatem, imò & in plano ambulare for-
midant, nec ubi cadant aut impingant, ideo lento ti-
midoque formidant.

midoque gradu incedunt. Sed prioribus addenda sunt & ista:

lib.
Caput ca-
nis prae-
turi spar-
getur.
Pedes ac
tibie infla-
buntur.
Omnis ap-
petentia
abolēbitur.
ref. 6.

lib.
Dors spi-
na dissol-
vetur.

lib.
Rota seu
caput ho-
minis la-
bascit.

lib.
Tres causae
cur homo
omni vitā
se ad Judi-
cium de-
beat prae-
parare:

lib.
1. Judicii
sententia
nobis in-
certissima.
Ecclesi. c. 9.
vers. 2.

lib.
Florebit amygdalus, impinguabitur locusta, & dissipabitur capparitis. Caput praematuris canis spargetur, quemadmodum amygdalus flore praepropero albescit. Pedes ac tibie ob humorum affluentiam inflabuntur & intumescent, ut speciem marinae ventriosae locustae referant. Ita exhausto corpore & ossibus extantibus mera erit mortis imago, vivum cadaver. Et dissipabitur, inquit, capparitis. Omnis appetentia tam Veneris quam cibi, quae ferē capparitis condimento excitari solet, abolebitur. Sed ulterius:

lib.
Antequam rumpatur funiculus argenteus, & recurrat vitta aurea. Memento, quod jam supra monuerat, Creatoris tui; antequam argenteus funiculus, seu contextus in dorsū spinā quam alba, sive argentea medulla implet, dissolvatur. In hac ossē catenā, ut Levino Lemmio medico placet, sunt triginta quatuor vertebrae, seu spondyli, & octo nodi vel juncturae. Haec concatenatio in morte rumpitur. Vitta aurea est cuticula seu involucrem cerebri, quod meninx dicitur, non dissimile vitis aureis quibus mulieres olim comas involuebant. Ergo ad Judicium te para, priusquam subile hoc cerebri conditorium retrahatur aut corrugetur, quod mortis signum est, sicut ea quae sequuntur.

lib.
Et conteratur hydra super fontem, & confringatur rota super cisternam. Aetas fracta aut morbida vesicam corporis, hydiam ad fontem renum, sic afficit, ut ea vel lapillis & calculis, aut excernendi difficultate corrumpatur. Rota denique caput hominis super ventrem seu stomachum velut cisternam situm imminente morte primum labascit & nutat (uti oculi omnium primò moriuntur) totūque corpus in praecipiti capiti, velut fracto vehiculi axe, totum corruit vehiculum; ita capite jacente, corpus univēsum jacet.

Christus Dominus cum extremi ac publici Judicii signa praedixisset, addidit: Cum videritis haec omnia, scitote quia prope est in januis. Idem omnino de praeviis arcani Judicii signis dicendum: Cum videritis ista, quae modò diximus, indicia, scitote quia prope est Judex. Tunc ibit homo in domum Aeternitatis suae, & revertetur pulvis in terram suam unde erat, & spiritus redibit ad Deum qui dedit illum.

Ergo cum videritis solis & stellarum tenebras, cum sensus exteriores, & omnia humani corporis firmamenta labi ceperint & deficere, scitote quia Judex in januis est. Palate igitur iustitiam ante Judicium. Haec autem iustitiam male parat, qui eam non parat assidue. Hoc ergo capite tres causas assignabimus, cur homo iudicandus ad Judicium istud omni vitā se debeat primā summāque curā preparare. Hoc autem triplex documentum ejus generis est, ut si quis paulū accuratius considerarit, nec tamen emendavit mores ac vitam, pecus aut saxum potius, quam homo videri possit.

§. II.

lib.
1. Judicii
sententia
nobis in-
certissima.
Ecclesi. c. 9.
vers. 2.

lib.
2. Judicii
sententia
nobis in-
certissima.
Ecclesi. c. 9.
vers. 2.

lib.
Fuit in aula Mauritiū Caesaris nobilissima femina, quae omnibus studiis id unum laborabat, ut aliquam judicariae hujus sententiae certitudinem praescire posset. Huic Gregorius Pontifex rescribens: Rem difficilem petis, & inutilem. Arcani Judicii sententia nobis nunc planē abscondita; sciemus cum moriemur. Quam autem sententiam is speret, qui vitam suam tot improbis actionibus foedat, qui Deum ac divina non magno aestimat: unde illi non difficile sit judicare, se suāque Deo Judici non placere. Aliter bonae mentis homo cogitans: Nescio, ait,

Tom. I.

lib.
A utrum omnes actiones meae Deo placeant. Hoc scio, longē aliter Deum quam homines judicare: Longē alia librae caelesti pondera esse, quam nostris bilancibus. Atque istud pertimescens Jobus: Verebar, inquit, omnia opera mea, sciens quod non parceres delinquenti.

lib.
Bernardus Clarae Vallis Abbas, vir longē religiosissimus ingentem nihilominus erratorum suorum catalogum texens: Idcirco, inquit, redet me vivere: Vivere erubescio, quia parum proficio: Mori timeo, quia non sum paratus. Nihil tale verendum erat animae Pauli, cui ab aspectu & amplexu dilecti unius tantummodo paries obstitabat, videlicet lex peccati, quam inveniebat in membris suis. Hoc sanē interfecto pariete non longē peregrinabatur à Domino, unde & optabat clamans: Quis me liberabit de corpore mortis hujus? sciens se mortis compendio continuo ad vitam perventurum. Verū quis similis Paulo, qui non consentiat interdum concupiscentiae ad obediendum peccato? Noverit proinde is qui peccato con-

lib.
B senserit, & alterum se opposuisse parietem, ipsum utique pravum illicitūque consensum, nec potest gloriari qui hujusmodi est, quia steterit sibi post parietem sponsum, quando jam parietes interfunt, non paries. Multo minus si consensus venerit ad affectum, cum tertius quoque jam paries sponsum arceat impediatque accessum, actus videlicet ipse peccati. Quid si & consuetudo forte peccatum in usum, aut usus etiam in contemptum perduxerit, sicut scriptum est: Impius cum venerit in profundum malorum, contemnit. Nonne si ita exieris, ante à rugientibus preparatis ad escam poteris devorari, quam pervenire ad sponsum, non uno liquidem jam, sed tantā a te parietum numerositate interclusum?

Quis ergo Judicium non valde metuat, si non solum non proficiat, sed in dies panē deterior fiat? Et revera si alio nomine Judicium hoc expavescendum non sit, unica & cogitatio moribundum non leviter fatiget. Enimgrō in orbem alium in quo nunquam fui, viam ignotam eo, quam nunquam exploravi, ad Judicem tendo, quem languidissimē amavi, quem sapissimē non timeo, quem nunquam vidi, nisi velatum: quid dicam aut quid respondebo ei? &c. Haec tam seria jam à nobis non curari, in causā est animus noster vagus, mobilis, vecors, solutus, & qui rarissimē patitur se uni rei, praesertim sacrae, alligari. Ita turbamur erga plurima, cum porro unum sit necessarium. Accedunt voluptatum illicia, faculi insolentia, rerum fluxarum blandimenta. Ita homo cum sibi bene est, iudicat nil esse causae cur seipsum turberet ita res alicuius committeretur: ita itur & peritur. Aut ubi non amplius seria ludo vertuntur, sed ludus seriis, cum sacerdos ad agrotum oleo sacro uncturus, Eucharistiam porrecturus, ad ultimam luctum hortaturus, cum imago crucifixi, & cereus mortualis jam in oculis, cum preces circumstantium stertibus mixtae audiuntur, longē aliter quam olim moribundus sentit. Ecclesia verò ejusmodi preces ac ceremonias eo

lib.
D tempore idcirco adhibet, ut significet hominem illum in tantis esse periculis & angustis, ut omnium cælum & patrocinia sint imploranda, ut aequi & iniqui sint invocandi, ad molliendum maturē Judicem. Verē tunc dixerit moribundus: Circumdederunt me contritiones mortis, torrentes Belial terruerunt me. Funes inferni circumdederunt me: praevenierunt me laquei mortis. Fortis gladius, intus pavor, nusquam solatium.

In superioribus commemoratum est de fide dignis auctoribus de felici & infelici quorundam obitu. In ea re libris credendum. Non opitendū quod ipsi & auctoribus & oculis habuimus.

Ante annos viginti quinque vir religiosus ac eruditus tam agra fuit valetudine, ut quamvis extra lectum esse, ac colloquentibus assidere potuerit, de morbi tamen indole verbisque medicorum facillē conjectaret sibi moriendum. Certē paullatim adrepentem sensit mortem.

L 3

Hic

Hic non nihil tristis & anxius subinde altum ingemiscere. Cumque dicerentur quæ illi pulsabantur solatio fore: Verum est, agebat ille, solantur hæc & erigunt quæ dicitis, & memini cum ego ipse optarem, præ ceteris esse vicinus morti, & panem gestiebam mori, neque jam adeo recuso istud quantumvis angustum ostium subire, sed sententiam audire irrevocabilem hoc terret. Hic iterum dicta quæ in rem videbantur. At ille denuo conceptissimis verbis: *Sed, inquit, horrendum est, coram Deo apparere.*

Longè verissimum est quod dixit. Hic ipse, quem dixi, insignem vitæ clausulam apposuit. Nam, quod vix ulli concessum, sanctissimâ ratione ad ultimum usque habitum sibi constans: iam nihil, agebat, cerno amplius, jam nil amplius audio. Ultima quæ protulit verba hæc erant: *Sit nomen Domini benedictum, ex hoc, nunc, & usque in seculum.*

Est ergo primum, quod omni vitâ quam diligentissimè considerandum, incerta Judicis sententia. Divini oraculi vox est: *Sunt iusti atque sapientes, & opera eorum in manu Dei: & tamen nescit homo utrum amore, an odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta.* Ergo, quod Siracides monet, de propitiato peccato, ne simus sine metu, neque adiciamus peccatum super peccatum.

§. III.

2. Omnium promeritorum finis, quem mors imponit.

Altera causa cur accuratissima per omnem vitam preparatio præmittenda sit ante Iudicium, est, Omnium promeritorum finis, quem mors imponit. Dum vivimus, velut in mercatu sumus, emere, vendere, lucrari licet: cum tempus est Judicii, finis est omnis lucri. Omni tempore prius poterat, mi homo, qualibet horâ, qualibet parte horæ, quovis momento plurimum promereri ac lucrari, omnibus vitæ diebus poterat tua tibi promerita in immensum augere, vel amando Deum, vel alias actiones pias sanctæque exercendo; hæc vitæ ratio, hic noster mercatus est.

Cum Iudex vocat; age, convolve merces, convasa quod habes, & in Jus adi. Scelum obtines? Non illic merendi, sed mercedem accipiendi locus est. Obtingit tartarum? hic neque merces, neque meritum est: sed nec ullum ibi debitum dissolvitur. Ante mortem potestas pro noxis satisfacere quovis gemitu, quavis orationumculâ, vel cogitatione bonâ, frustillo panis, vel obolo in egenos spatio. Post mortem nil horum amplius licet; antea licebat.

Atque hoc revera non capimus, alioqui longè aliter acturi. Quia verò hæc aut non prævidemus, aut prævisa cordi non habemus, adeo fumos colligimus, terram corradimus, lutum amplectimur, honores, divitias, voluptates avidissimè sectamur, idque in nostram perniciem. Quid hæc, ô furiosi, proderunt in Iudicio? imò quàm multipliciter oberunt? Quid crepundia & nitæ in Tribunali tam serio juvent? Nihilominus aliter agere, nemo nobis, & nec Angelus quidem persuaserit, Ezechiel monet, sed ferè surdos: *Argentum eorum foras projicietur, & aurum eorum in sterquilinum erit. Argentum eorum, & aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini.*

Solent aurifices & feminæ quæ fila ducunt aurea, minimas etiam particulas, auri ramenta & lamellas vix oculis conspicuas religione sedulâ colligere. Hic omnis parsimonia non leviter lucrosa est. En adeo gravè sapiamus in lucellis tam minutulis, vicinum Iudicium, perenne lucrum, immortale gaudium transimus cæci. Ita culicem colamus, & glutimus camelum. Optime dixit beatus Hieronymus: Omnes sumus in minimis cauti, in maximis negligentes, quia ubi vera vita sit ignoramus. Ideo tam grandi miseratione nos Christus commonet: *Quia si cognovissetis & tu, & quidem in hac die tuâ, quæ ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.*

Luc. cap. 19. vers. 42.

A Sed etsi hæc videantur, non tamen creduntur. Qui autem hæc vident, capiunt, credunt, ita secum ipsi ratiocinantur: Dum vivo, possum quolibet quadrante horæ, quolibet puncto plurimum promereri ac lucrari. Brevi omnis promerendi ac lucrandi occasio mihi præscindetur. Ergo nunc res meas agam, dum licet, nunc gemam, nunc pectus tundam; nunc ad omnes horæ particulas tanquam ad aurea fila, vel auri ramenta vigilantissimè attendam; nihil mihi temporis præteribit sine vestigali: omnes vel minutissimas illius partes in censum meum fedigam. *Veniet nox vite meæ, cum loam. cap. 9. nihil amplius laborare poterò. Ergo jam, quodcumque facere poterit manus mea, instanter operabor. Nunc tempus faciendi Domine. Paulò post dicitur mihi: Clausa est janua. Nam post ultimum in morte halitum, nec unum tatem, quo aliquid promereri liceat.*

B Idcirco Paulus: *Adhortamini, ait, vosmetipsos per singulos dies, donec Hodie cognominatur, dum vita durat. Quod hodie fieri potest, ne differamus in crastinum. Revera, quod præci dicebant.*

Lactura vitæ maxima est, dilatio. Credibile est multa millia hominum ad inferos præcipitari, qui cælum contempsissent, nisi penitentiam distulissent. Quod Gregorius confirmans: Regni janua, inquit, lugentibus claudetur, quæ modò quotidie penitentibus hominibus aperitur. Nequaquam tunc veniam invenit, qui modò venia Evangelium perdidit. Per sciam Deus temporis opportunitatem explicans: In tempore placito, inquit, exaudiri te, & in tempore salutis auxiliatus sum tui. Uteris hoc die? Teipsum & omnia perdis. Clama, plora, obtestare, pulsa: Non audieris: jam clausa est janua. Hoc tibi Deus centies, sexcenties prædixit: Tunc invocabunt me, & non exaudiam.

C Grande igitur in morâ periculum est. Cujus Augustinus submonens: *Vide, inquit, quid emas, quando emas, quanti emas. Emis enim regnum calorum, & non est emendi tempus, nisi in hac vitâ. Quocirca, quære Dominum dum inveniri potest. Quære hodie, neque tam serium salutis negotium in crastinum differ. Hodie si vocem Domini audieris, noli obdurare cor tuum. Lactura vitæ maxima est, dilatio. Hodie para te ad Iudicium, fortasse cras stabis ante Iudicem. Quocirca Celerem promeritorum finem secundo loco ponimus, seu documentum, seu causam, cur omnis humana vita debeat esse preparatio ad Iudicium.*

§. IV.

Causa tertia est *Æternitatis in morte clara cognitio.* Cum mors præ foribus insidiatur, jam in oculis est Æternitas, non aliter ac si moribundus ad immensum stet oceanum, quem oculis obire non possit. Hic longè alias de Æternitate cogitationes haurit agrotus quàm hauserat sanus, atque unâ intelligit, quâ ratione ab unico illo ultimòque momento pendeat totius Æternitatis immensitas. O momentum, quod molem tantam sustinet!

Balaam vates asinâ vehens devenit ad angustias duarum maceriarum, habuitque ante se stantem Angelum evaginato gladio. Homo moribundus inter angustias temporis finiendi, & Æternitatis incipiendæ deprehensus, nec effugere, nec digredi, nec desistere uspiam potest. Ponè illum mors est, reum suum ut carnifex ligans Iudici offerendum. Ante ipsum Æternitatis ostium paulatim panditur; edito extremo spiritu per illud transeundum est. Ad latum unum hæret angelus cum omnibus, quas exercuit, bonis actionibus. Ad alterum (ita rem cogitatione depingimus) adest diabolus cum omnibus, quas commisit, noxis. Infra hominem hiant fauces Tartari; supra hominem Iudex imminet cum Judiciali ferulâ. Conclusus es, ô homo, conclusus es undique:

Num. c. 22. vers. 24. Balaam inter angustias confusus, nec effugere, nec digredi, nec desistere uspiam potest. Pone illum mors est, reum suum ut carnifex ligans Iudici offerendum.

undique: si Iudicem iratum habeas, periisti. Quid mi-
rum hic pectus aestuare, tremere, palpitare, & frigida
etiam membra sudare.

Nullus na-
scitur non
moriurus
Hebr. cap. 9.
vers. 27.

Ecbert. &
Edilun.
Beda lib. 3.
Hist. gentis
Anglorum
cap. 27.
* Quod
Scotorum lin-
guâ Rath-
molygi dici-
tur.

O Christiani, hanc horulam mortis & Iudicii in ani-
mo quam altissime insculpamus. Quid enim horum
fieri negare possumus? Fides docet, natura testatur, ex-
perientia quotidiana & oculis & auribus id ingerit, ne-
minem nasci non moriturum. Statutum est hominibus se-
mel mori. mori tantum? & post hoc iudicium. Iudicium
quod hactenus demonstratum est prorsus arcanum, &
Eternitatis vel luctuosæ, vel beatæ principium.

Anno Christiano sexcentesimo quarta, duo juvenes
Ecbertus & Edilunus magnæ indolis & nobili stirpe An-
golorum (quod Beda narrat) in Scotia cædubium * ha-
bitarunt. Socii eorum omnes vel mortalitate sublari, vel
aliò dispersi sunt. Demum & hos duos eadem lues cor-
ripuit. Horum alter Ecbertus se moriturum veritus quod-
dam mane valetudinario egressus, locum sibi commode
releceit.

Hic secum ipse Iudicium instituit, tam iudicis quam
rei personâ functus. En, aiebat, jam me tangit ordo; ad
Iudicem vocor; quid responsurus sum de peccatis meis
innumeris? Cumque vitæ prioris maculas tristi memo-
riâ sedulo inperisset, multis cum lacrymis deprecari
Deum institit, ne prius à morte ad Tribunal abripere-
tur, quam omnes vitæ noxas pœnitentiâ eluisset. Adje-
cit & votum: In Britanniam solum patrum nunquam
redire velle, legibus ritumque peregrini vivere, quavis
hebdomade diem noctemque totam omni cibo abstin-
ere, quolibet die præter confusæ preces, psalmos
omnes recitare.

Hoc voto nuncupato, lacrymisque absterfis in vale-
tudinarius rediens sodalem reperit dormientem. Ne
illum expergefaceret, & ipse quieti se tradidit. Paullò
post Edilunus ultro expergefactus vultu in focium ob-
verso: O Ecberte, ait, ò quid fecisti? Sperabam equi-
dem nos unâ pariter ab beatam Eternitatem transi-
turos. Verumtamen scito, tui te voti futurum compo-
tem. Viderat enim secundum quietem Edilunus, quid
alter à Deo petisset, & nocte proximâ defunctus est.

Ecbertus superato morbo convaluit, & ad nonage-
simum ætatis annum, pervixit. Sed ad futurum, quod
semper metuebat, Iudicium incredibili studio se quo-
tidie paravit. Erat in eo, ut Beda loquitur exemplum vi-
vendi, assiduitas docendi, auditoris corripendi, pietas
largiendi admirabilis. Quo vivendi modo Scotorum
genti plurimum emolumenti attulit. Et quamvis omnes
in eo virtutes elucerent, singulariter tamen in illo stu-
dium humilitatis, mansuetudinis, simplicitatis ac conti-
nentiæ viguit. Has ille sibi comites ad Christi Tribu-
nal junxit. Nec tacendum, quam parçè ac severiter se-
ipsum vir iste habuerit. Si quidem ter in anno quadra-
ginta diebus jejunium rigidissimum servavit. Tempo-
re quidem majoris verni jejunii nil unquam cocti gu-
stavit, nec enim ullo die aliud quam modici panis ali-
quid & lactis, idque ad dimensum & semel tantum de
die admisit. Hoc omnis mensæ paratus, hoc vini & om-
nium ferculorum epitome fuit.

Hac vitæ ratione quadraginta dies ante Natalem
Domini, & alios quadraginta ante Pascha, demum
alios quadraginta post Pentecosten transegit. Hac vitæ
austeritate ad annum ætatis nonagesimum pervenit,
Anno Christiano septingentesimo vicésimo nono è
vitâ migravit. De hoc viro verissimè dici poterit: No-
ctes atque dies, horis omnibus, summo studio, toto
animo ad Iudicium se comparavit.

Hoc idem, ò Christiani, omnibus opibus ac viribus,
toroque pectore agamus, ad Iudicium nos compare-
mus, & quod facere statuimus illud hoc die, hac horâ
ordiamur. Tempus breve est; Tribunal imminet; Do-
minus prope est.

Quantam sanctissimis viris formidinem injece-
rit arcanum hoc Iudicium; seu, quanti trepi-
darint in reddenda ratione.

Ioannes Damascenus elegantem narrationem ingre-
ssus: Rex Magnus, inquit, aureo curru, regio satellitio
stipatus iter fecerat. Hunc viri duo religiosi veste lacerâ,
macie confecti, ora pallidi fortitudo transibant. Consta-
bat autem Regi hæc esse maceratæ carnis & assidue in
divinis obsequiis intentionis indicia. Quamprimum
igitur eos vidit, curru desiliens & humo affusus, suppli-
ce gestu eos veneratus est; dein confurgens illos com-
plexus amicissimè salutavit. Aggredidit tulerunt regis pro-
ceres, demissionem regiâ maiestate indignam interpre-
tati. Cum autem nemo esset, qui ob id increpare regem
auderet, regis fratrem instigarunt, moneret suum ger-
manum, ne diadema & sceptrum contumeliosâ submis-
sione ad mendicorum pedes deprimeret. Paruit frater,
& regem intempestivæ abjectionis monuit. Rex ei re-
sponsum breve ac obscurum dedit.

Atqui moris fuerat illic locorum, ut si quem morte
multaturus rex esset, ad ipsius aedes præconem cum
tubâ mitteret, ut è mœstissimo tubæ clangore morti de-
stinatus disceret, sibi moriendum esse. Idcirco Tubam
mortis appellarunt. Rex ergo, sub vesperem misit, qui
ad fratris domum tubâ caneret, ferrétque mortis nun-
tium.

Ubi regis frater feralis tubam audiit, de vitâ jam
actum esse censuit. Ita proximam noctem infomnis in-
ter familiæ luctus exegit. Sequenti mane cum conjugè,
liberis & familiâ omni attratus venit, ad regii Palatii fo-
res, auditurus, quam capite dependeret sententiam.
Jam omnium oculi natabant lacrymis, nec aliud quam
gladius & mors expectabatur.

Rex fratrem ad se accersitum sic allocutus. Irâne, in-
quit, extimescis iram fratris, cum quo tibi sanguis &
genus idem est? Irâne feralis tuba te mactat nullius faci-
noris conscium? Cur quæso mihi vitæ vertebas, quod
eos qui mihi occurru suo Iudicis adventum denuntia-
bant, submissis salutaverim? præsertim cum egomet
mihi plurimorum criminum sum cõscius, quibus meum
Iudicem læsi. Hanc tubam formidemus, quæ mortem
indicit sempiternam. Hæc volui, ut instruerem te, non
ut occiderem. Ita eruditum abs se dimisit.

Gentis humanæ Iudex Dominus Jesus ante adven-
tum suum sæpissimè tubicinem cum tubâ præmittit, qui
Iudicem propinquum nuntiet. Letalis morbus, qui Letalis
aliud quam præco ac tubicen est, adventui Iudicis nun-
tando? Hunc autem sanctissimi quique viri adeo exti-
muerunt, ut panem notam sanctimonie suæ inurerent,
quasi gravius aliquid sibi cõficerent. Quinam autem hi
fuerint qui arcanum Iudicium ita formidarunt, & quam
ob causam Iudex suis etiam amicis adventu suo trepi-
dationem injiciat, nunc exequemur.

S. I.

Iudicia Dei longè occultissima considerans Augusti-
nus: Nunc autem, inquit, & mala æquo animo ferre di-
scimus, quæ patiuntur & boni, & bona non magni pendere, e. 2. initio
que adipiscuntur & mali. Ac per hoc etiam in his rebus, in qui-
bus non apparet divina iustitia, salutaris est divina doctrina.
Nescimus enim quo Iudicio Dei bonus ille sit pauper, malus ille
sit dives: iste gaudeat, quem pro suis perditis moribus, cruciari
debuisse meritoribus arbitramur; contristetur ille, quem vitæ
laudabili gaudere debuisse persuadet. Exeat de Iudicio non
solum inultus, verum etiam damnatus innocens, aut iniquitate
Iudicis pressus, aut falsis obrutus testimoniis, è contrario sceler-
atus adversarius ejus non solum impunitus, verum etiam vin-
dicatus.

L 4

dicatus insultet. Impius optime valeat, *quod* languore tabescat. A Latrocinentur sanctissimi juvenes, qui autem nec verbo quemquam ledere potuerunt, diversa morborum atrocitate affliguntur. Infantes utiles rebus humanis immaturâ morte rapiuntur. & qui videntur nec nasci debuisse, diutissime insuper vivunt. Plenus criminibus sublimetur honoribus; & hominem sine querelâ tenebræ ignobilis abscondant. Et cetera hujusmodi quis colligat, quis enumeret? Quia verò etiam malis mala eveniunt, & bonis bona proveniunt, magis inscrutabilia sunt iudicia Dei, & investigabiles viscera illius.

Cum autem ea, quæ in hoc orbe fiunt, adeo nec scrutari, nec penetrare possimus, quanto minus ea quæ in orbe altero aguntur penetrabimus. Hic omnis humantus oculus caligat; hic tenebræ merissimæ. Hoc unum scimus, iustissima esse Dei iudicia, quamvis occultissima: iudicia divina abyssus omnium profundissima. Hinc non raro probatissima vitæ homines, quanto viciniore eunt Tribunali ac iudicio divino, tanto formidinis pleniores vehementius sibi præsentunt.

Dei iudicia abyssus multa.

Hieron. in vitâ Hilarionis apud Rosveid. mibi p. 83.

Rufinus num. 163. Pelag. libello 15. num. 9.

Hilarion notissima sanctimonie vir, postquam septuaginta pæne annis in eremo servivisset Deo, incredibili vitæ continentia & asperitate, demum jam octogennarius Mortis ac iudicii feralem tubam audiit. Cumque senio fractus & quotidianis iisque asperitibus jejuniis exhaustus jaceret, modicus calor in corpore tepescebat, nec præter sensum quidquam vivi hominis supererat, & tamen apertis oculis loquebatur: Egrederere, quid times? Egrederere anima mea quid dubitas? Septuaginta prope annis servivisti Christo, & mortem times? En hæc verba, inquit Hieronymus, exhalavit spiritum.

Artenius qui sinu semper strophium gerebat, ad succandas juges lacrymas, cum annum ageret centesimum vicessimum, jam vicinus morti, jam indictâ iudicii horâ, post vitam tam rigide quam sanctæ actam, in fatali lectulo flere cepit. Mirari hoc socii querebant: Quid fles, Pater, nunquid & tu times? His ille respondit: In veritate timeo: & iste timor qui nunc mecum est, semper in me fuit, ex quo factus sum monachus. Cum autem illum Pæmen jam exhalasse cerneret, Beatus es Arseni, ajebat, quia te tantum in hoc sæculo planxisti. Qui enim hic se non planxerit, illic in perpetuum lugebit.

Hieron. to. 7. epist. 5. ad Florent. initio, mibi pag. 51.

Rufinus. A. quib. n. 161. & Pelagius libell. 11. num. 2.

Hieronymus illud poenitentiae vivacissimum exemplar, nihilominus futuri iudicii metuens: Ego, inquit, cunctis peccatorum sordibus inquinatus, diebus ac noctibus operior cum tremore, reddere novissimum quadrantem.

Si tales castissimæ solitudinis Angeli iudiciali Christi tubâ sic exhorrent, quid nobis fiet, qui mediis mundi turbulentibus inter vitia volutamus? Prioribus & hos addo.

Agathon, quod de illo Rufinus Aquilejensis refert, cum sub vitæ linem, jam animam traheret, & sensim velut cereus exstingueretur, per triduum totum oculos apertos tenuit nec commovit. Cumque eum, qui assistebant, tangerent & interrogarent: Ubi nunc es Pater? Ille hæc ipsissima verba respondit: In conspectu iudicii Deo. Illi rursus interrogantes: Nunquid, ajunt, & tu times? Quibus ille dixit: Quantum potui, voluntati divinæ obsequi, & Dei leges servare studui; sed homo sum, & unde scio mea opera Deo placuisse? Cui fratres iterum. Non confidis, Pater, apud Deum te esse in gratiâ? Quibus Agathon: Nihil confido, inquit, donec ad Deum venero, & audiero sententiam in me ferendam.

Aliud iudicii Dei, aliud hominum.

August. lib. Meditat. c. 39. med.

Aliud est enim iudicium Dei, aliud hominum. Nihil verius: Et istud nemini non terrorem divini Tribunalis admoveat, quia reverâ longè aliter Deus iudicat quam homines. Hanc etiam ob causam Augustinus: Væ mihi misero, inquit, cum venerit dies iudicii, & aperti fuerint libri conscientiarum, cum dicetur de me: Ecce homo, & opera eius. Ecce nihil respondere potero, sed demisso capite præ confusione coram te stabo trepidus & confusus. Hic me miserum, quid dicam?

Dominicus amplæ familiæ parens cuius oculi velut gemini fonticuli uberrimis lacrymis fluere solebant, jam migraturus ad Christi Tribunal, ut hoc suum iter congruo viatoris paratu institueret, in cinere jacebat, & labra tacitus movebat, ad preces; quid verò precaretur, non audiebatur; simul tamen etiam ita sudabat, ut abstergendus fuerit. Cumque circumstantes clarâ voce conluctum illud dicerent: Subvenite Sancti Dei, occurrere Angeli Domini, suscipientes animam ejus, offerentes eam in conspectu Altissimi, Dominicus ad suum iudicem non tractus, sed properans placidissime animam exhalavit. In defuncti corpore reperta ferrea catena, ut verè dici poterit: succinctus lumbos & ad profectionem expeditus in Orbem alium migravit.

§. II.

Etiam amici Dei, & quidem primæ admissionis, licet ad iudicem votis omnibus festinant, non tamen hoc ignotum iter sine sudore conficiunt. Ob adventum amantissimi iudicis exultant, nihilominus ob naturæ solitum pavorem sudant. Iudici se sistere non omni carer formidine: Aliter homines, ajebat Agathon, aliter Deus iudicat.

Bernardus huius speculum sanctimonie de seipso fallus: Paveo gehennam, inquit, paveo iudicis vultum, ipsi quoque tremendum Angelicis potestatibus. Contremisco ab irâ potentis, à facie furoris ejus, à fragore ruentis mundi, à conflagratione elementorum, à tempestate validâ, à voce Archangelis, & à verbo aspero. Contremisco à dentibus bestiarum infernalis, à ventre inferi, à rugientibus preparatis ad escam: horreo vermem rodentem, & ignem torrentem, fumum & vaporem, & sulfure, & spiritum procellarum. Horreo tenebras exteriores. Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, ut præveniam fletibus fletum?

Si Bernardus, si alii Deo conjunctissimi, vultum tamen iudicis horrent, quis sensus erit homini flagitiis cooperto?

Elcearius vir ex asse probus sanctisque, vitæ integerrimæ, prædixit conjugii Dalphinæ, quam virgo virginem servaverat, non diu se amplius in vivis moraturum. Patris in morbum incidit, qui eum velut regis pæco iudicii monuit, & ad iudicem transmisit. Elcearius primum omnes à parvulo puero commissas noxas multis cum lacrymis repetiit; illudque Sacramentum sepius in morte iteravit; rem divinam ad lectulum quotidie fieri curavit. Inter has religiose mortis meditationes, id quod semper celaverat, aperuit. Nam divinitus, ut videbatur, iudicis castitatis cum Dalphinâ conjugis servatæ indicium fecit, dixitque ad amicos nihil horum expectantes: Salus obvenit homini malo per mulierem bonam, quam sicut Virginem accepi, ita sinceram & illibatam in vivis relinquo.

De hinc nihil ulterius cum mortalibus fabulatus, inter gravissimos eosque continuos dolores animum ad reddendam iudici rationem composuit. Singulari solatio erat continua Domini Jesu cruciatuum recordatio. Ideo Christi patientis historiam ad lectulum sibi assidue prælegi curavit. E sacris carminibus Hebræi psalterii memoriter multa, illud in primis identidem repetiit: Dominus opem ferat illi super lectum doloris ejus: universum stratum ejus vestisti in infirmitate ejus.

Eucharistiâ perceptâ cum ad luctum ultimam sacroceromate inungeretur; illudque veteri ritu diceretur: Per crucem & passionem tuam, libera eum Domine. Idem ipse tertium repetiit: Per crucem & passionem tuam libera solentissime Domine. Addidit magno spiritu: Hæc est sola spes mea, in hac emori certum est.

At verò jam in ultimis constitutus, jam arcano Tribunali, proximus, vultu terrifico pavoris & horrois indicia dedidit manifesta, perinde si perquam difficilis & horrendus festus.

Saritus to. 4. die 4. Aug. s. in vitâ 3. Dominici, lib. 5. cap. 2.

Bern. ser. 16. in Cantica, circa med. mibi p. 604.

Elcearius morbus, velut pæco iudicii, monuit: &

Continua Domini Jesu cruciatuum recordatio ei fuit singulari solatio: Dominus opem ferat illi super lectum doloris ejus: universum stratum ejus vestisti in infirmitate ejus.

Ceremonia, idem quod solentissime Domine, horrois & pavoris indicia dedidit manifesta, perinde si perquam difficilis & horrendus festus.

horrendus sibi labor objiceretur. Perstitit aliquantisper hoc oris habitu formidinis pleno: Repente exclamavit: Magna vis est cadomomum, sed cum mors Domini Iesu, & virtus ex adverso longe valentior fregit & obrivit. Hic aliquantulum conticuit: paullo post iterum: Iam vici, ait. Postremo addidit: Me totum Aequitatis divinae Iudicio sub-

Anno 1723. die 27. Septembris, cum annuaretur 28. + Ita Sarius tom. 1. dialo die Septembris.

mitto. Dixit & a vita discessit.

* Memorabile illud non silendum. Aderat morienti homo nobilis, at libidine infamis. Hic inspecta viti sancti sub mortem horribili lucta, tanquam si in imagine arcani Iudicii actionem vidisset, summum repere sensit dolorem, ob vitæ prioris impuritatem. Nec differenda ratus sanctiora consilia, sacerdotem qui moribundo adfuit, mox à funere abduxit, & magnâ vclacrymarum, quicquid peccatum sibi meminerat, expiavit.

Consuluit sibi hic homo maturè rationum tabulas inspicendo. Nam quod Petrus monet, si iustus vix saluabitur, impius & peccator ubi parebitur? Itaque & hi qui patiuntur secundum voluntatem Dei, commendent animas suas in beneficiis.

S. III.

Tassius A. quod. cap. 12. Pelagius li. 1. lib. 3. m. 4. Palladius cap. 51.

Elias Abbas annis septuaginta desertissimam solitudinem habitavit; Cibis illius fuit exiguus panis cum pauculis olivis; nonnunquam totas hebdomades jejuniis traduxit. Is namque juveni mos fuit, ut totâ hebdomade semel dumtaxat comederet: Senex in singulos dies ultra tres uncias panis & tres olivas nil sumpit. Domus illius spelunca fuit horridis plena. Eâ porro miraculorum gratiâ pollebat, ut innumeris valetudinem restituerit: Etatem ad annum centesimum decimum perducens membris omnibus tremebat. Hic sanctissimus vir Deoque conjunctissimus nihilominus dicere solebat iis qui ad ipsum ventitabant: Tria sunt quæ timeo; Primum est, Animâ de corpore discessio; alterum, inevitabilis necessitas comparendi coram Deo; tertium est sententia, quam in me dicturus est Iudex.

Non vanè timuit Elias. Nam etsi quis vivat ritu Joannis Baptiste, & quotidie mortuos ad vitam revocet; ignorat tamen quam à Iudice sententiam sit auditurus. Longè alia sunt hominum, alia Dei judicia. Cum omnem antea vitam à primo rationis usu, ad ultimum obitus momentum velut in tabellâ depictam videbimus, de nobis ipsi aliter, quam nunc, iudicabimus. Se iudice nemo nocens absolveret.

Sorius to. A. die 1. Iulii. Simeon Salus in maximis angustis fuit, & ejus monita.

Simeon Salus sapientissimè Christi causâ factus, à nemine non stultissimus habebatur: aliam ipsius sapientiam Deus miraculis demum dedit. Unicus mortalius Joannes Diaconus latentis sanctimonie fuit confectus. Hunc Simeon sub vitæ finem allocutus: Mi optime Joannes, inquit, neminem mortalium unquam sperne: Sunt etiam inter rusticos & mendicos, qui Deo sint charissimi. Ante omnia curam gere animæ tuæ vigilantissimam, celum non obtingit dormientibus; labore ac sudore multo ad illud eluctandum est. Cave ne in mundi hujus pelago facias naufragium; inferorum belluæ cacodæmones non otiantur. Deus scit in quanto metu, in quantis sim angustis, dum animus ex hoc carcere productus mitem, ut spero, sententiam à Iudice accipiat. Hic revera meus malus est dies. Quapropter, mi frater, & sili mi Joannes, oro & obtestor te, in pauperes misericors & liberalis esto pro viribus. Nam die mortis & Iudicii misericordia plus ceteris virtutibus valebit. Illud è psalmis nosti: Beatus vir qui intelligit super egenum & pauperem, in die malâ liberabit eum Dominus. Illud etiam singulariter attende, ne unquam altare sacrum accedas, dum inimicitias aut odium adversus aliquem geris. Quare age, ambulemus dum tempus est, & animas nostras judicii eternitatis audiam. Elapso triduo, ut dixerat, ad Christum iudicem & muneratorem migravit.

Psal. 40. vers. 1.

A Liceat hic Dominicum illud usurpare: Si in viridi li- *Luc. cap. 23. gno hac faciunt, in arido quid fiet? Si in tantis angustis sunt vers. 31. amici iudicis, quid fiet hostibus?*

Joannes Taulerus vir laboriosæ virtutis, theologus *Tomo singu- & ecclesiasticæ religiosissimus, qui tam insignes in sub- lari operum missione animi progressus fecit, ut nihil nec post suum Tauleri cir- quidem obitum suo nomine in lucem dari voluerit: Si ca initium, tamen aliis videretur utilius aliquid ad formandos mo- mibi p. 39. res à se dictum scriptumve, id solius Magistri nomine edi permiserit. Hic ipse gravi ac diuturna invalitudine, multisque doloribus exhaustus, jam proximus ibat divino Tribunali. Cum ecce moribundus subito gestus horribiles ac pavendos edere, impatienter luctari, fremere, velle fugere nec posse, huc illuc manus jactare, oculos sædum intorquere, aspectu esse formidabili. Hæc res universos, quotquot aderant, non parum sollicitos habuit. Nec ad se rediit dum vitam clauderet. Adfuit inter ceteros ad hoc spectaculi Taulero familiarior quispiam, qui amici morte tam horribili territus, aliò migrare instituit. Tertio itineris die, post cenam sumptam nocte mediâ evigilans vocem exilem audit, sed neminem vidit; ita terrore mutus jacuit, sed attentissime vigilavit. Cui vox: ne metues; ego sum amicus tuus ante triduum mortuus. Alter terroris plenus, hoc Magister unum tamen interrogare ausus: Quo nunc loco esset, scilicet. morte tam terribili defunctus? Huic vox iterum: Ita Iudex in me clementissimus fieri decrevit, ut ad beatitudinem tantò expeditius transirem, quantum in morte difficilius pugnarem. Et revera in eas me angustias cacodæmones adduxerunt, tam subtilibus ac prævalidis fallaciis impugnarunt, ut mihi videretur desperationi esse proximus. Et nisi mors imminens intercessisset vocem, eos edidisset clamores, qui summos angores faciliè restari potuissent. Tu noli jam plura querere: nec plura mihi fas dicere. His dictis in auras abiit.*

S. IV.

Hic quaestio sit: Cur benignissimus Deus sibi tam Cur Deus familiares, tantis tamen pavoribus permittat sibi fami- liares, tantis concuti? Si iudicem omni vitâ coluerunt ut amicum, liates, tantis concuti? Si iudicem omni vitâ coluerunt ut amicum, pavoribus ad istud dubii respondens: Plerumque, ait, de culpis mini- concuti- mus pavor egredientes iustorum animas purgat. Ita probò- Greg. lib. 4. rum animus ipse sepe mortis pavore à levioribus con- dial. cap. 46. tagis emaculatur. Deinde, ut idem sacer scriptor ratio- Lib. 24. cinatur, quando quis sanctius vivit, tantò cautius expendit, dial. cap. 7. quam districtus adveniat eternus Iudex; ita suum ipse ter- post med. minum quotidie prospicit, & à se severitatem tante iusticie, mibi p. 852. quas rationes vite sit positurus, attendit. Etsi cuncta præva opera, que intelligere potuit, devitavit; venturus tamen coram districto iudice, illa magis que in semetipso non intelligit, pertimescit. Quis enim considerare valeat, quanta mala per momenta temporum ipsi inconstantibus cogitationum motibus perpetrant? Facile est enim opera perversa vitare, sed nimis difficile est ab illicitâ cogitatione cor tergere. Et tamen scriptum est: Vobis qui cogitatis inutile. Sape ergo electis, etiam nolentibus in cogitatione surripitur, quod in se quidem solerter inspicunt, & ante Dei oculos quanti sit reatus attendant. Et cum de his omnibus semper iudicia districta pertimescant, tunc tamen hac vehementer metuant, cum ad solvendum humana conditionis debitum venientes, districto iudici appropinquare se cernunt. Etsi tanto timor acrior, quantum retributio æterna est vicinior. Ante oculos autem cordis nihil inane tunc transvolat de phantasmate cogitationis, quia subductus è medio omnibus, se & illum tantummodo considerant qui appropinquant. Crescit pavor vicinâ retributione iusticia, & urgente solutione carnis, quantum magis districtum iudicium jam jamque quasi tangitur, tantò vehementius formidatur. Etsi ea, quæ sciunt, unquam se prætermisisse meminerant, formidant tamen illa quæ nesciunt.

Nec

Psal. 142.
vers. 2.

Greg. dialo
loco.

1. Cor. 6. 4.
vers. 4.

Inc. cap. 3.
vers. 2.

1. Ioan. c. 1.
vers. 8.

Chronie. S.
Francisci
parte 3. l. 4.
cap. 35. mibi
pag. 431.

Tom. 8. in
Psal. 100.
int. io expo-
sitionis, mibi
pag. 408.

Distinctio
misericor-
diae & ju-
dicii se-
cundum
tempora.

Nec verò miri quidquam est, Hilariorem, Arsenium, Agathonem, Augustinum, Dominicum, Bernardum, Simeonem Salum, aliisque complures metu iudicii divini tactos. Sanctissimus Rex David quam anxie deprecatus: Non intres, inquit, in iudicium cum servo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Quid ergo facient tabulae, ait Gregorius, si tremunt columnae? Aut quomodo virgula immobilis stabunt, si huius pavoris turbine etiam cedri quatuntur? Paulus ipse cum dixisset: Nihil mihi conscius sum, cautè subjunxit, sed non in hoc iustificatus sum, qui autem iudicat me, Dominus est. Iacobus Domini discipulus: In multis, inquit, offendimus omnes. Joannes Domini oculi: Si dixerimus, ait, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.

§. V.

Parisius in cœnobio Sancti Francisci Assisiatensis religiosus tiro, in letali morbo ad extrema deductus est. Cùmque jam lucta mortis instaret, æger horrendum exclamans: Me miserum, inquit, quantò satius fuisset nunquam nasci, quàm ita mori. Paulo post: Libram obsecro, inquit, fideliter tracta. Mox & illud adjunxit, appone aliquid de Domini Jesu tormentis & cruciatibus. Somnia hæc videbantur aut egrotantis deliria. Non multò post vociferatus est: Nunc bene habet. Mirabantur qui aderant innocentis juvenis tantam in morte trepidationem. Arque ubi ad se nonnihil rediit, querebant, quid hæc voces sibi vellent? Quibus ille: Vidi, ait, quàm exactas Deus rationes posceret, de oculis etiam cogitationibus, de oris etiam verbis, de quibus minutissimis quibusque noxiis. Ad libellam omnia examinantur accuratissimè, ideo me infelicem ac miserum proclamavi, & libripendis fidem appellavi. Cùmque cernebam promerita mea peccatis longè pauciora esse, & libram mihi minimè favere, instigari rogare, ut de Christi patientis promeritis aliquid apponeretur, quo pondus in causam meam vergeret. Hoc impetrato animum resumpsit, & bono loco rem esse pronuntiavi. His dictis de vitâ decessit.

Omnes viæ Domini Veritas & Misericordia, Benignitas & Justitia.

Ergo rectissimè Augustinus cum psalte regio vociferatur: Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine. Nemo, inquit, ad impunitatem sibi blandiatur de misericordia Dei, quia est iudicium. Et nemo in melius commutatus exhorreat iudicium Dei, quia præcedit misericordia Dei.

Homines quando iudicant, aliquando victi misericordiâ faciunt contra iustitiam; aliquando volentes rigidum tenere iudicium, perdunt misericordiam. Deus autem nec in bonitate misericordia perdit iudicii severitatem, nec in iudicando cum severitate amittit misericordiam bonitatem. Ecce si temporibus distinguamus hæc duo, misericordiam & iudicium: forte enim non sine causâ hoc ordine posita sunt, ut non diceret iudicium & misericordiam, sed misericordiam & iudicium. Si ergo per tempora distinguamus hæc duo, forte invenimus modò tempus esse misericordiam, futurum autem tempus iudicii. Paulus dixit: Ego jam immolor, & tempus resolutionis meæ proximum est. Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi. Hoc tempore misericordia. Audi de iudicio; superest mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illâ die iustus Iudex. Non dixit donat, sed reddet. Quando donabat, misericors erat; quando reddet, Iudex erit: quia misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine. Ergo, fratres, quoniam habemus tempus misericordiam, non nobis blandiamur, non nos dimittamus, non dicamus, semper parcat Deus: facio & hodie, & parcat Deus: faciam & cras, quia parcat Deus. Attendis ad misericordiam, & non times iudicium. Si vis cantare misericordiam, & iudicium intellige, quia ideo parcat ut corrigaris, non ut in malignitate permanas. Noli tibi thesaurizare iram in die iræ, & revelationis iusti iudicii Dei.

His à se dictis clausulam apponens Augustinus: Nunquid ideo, inquit, iudicium Dei tantummodo formidandum est, & non amandum? Formidandum malis propter penam, amandum bonis propter coronam.

CAPUT VI.

Quæ preparatio remota ad subeundum hoc Iudicium sit necessaria; seu, quonam modo se omnes parent ad reddendam rationem.

Isaaci filius Jacob cùm annis quatuordecim Labano focero suo serviisset, demum à Deo monitus: Dimitte me, inquit, iustum est ut aliquando provideam domui meæ. Prudenter, & nostrum cuius in documentum. Dicat pro se quisque dum sanus est: Iustum est, ut aliquando provideam etiam domui meæ, ut ea cogitem quæ ad me pertinent, ut circumspiciam quid ex orbe hoc efferre liceat, ut me præparem ad reddendam rationem, ad subeundum iudicium. Heu, tot annis servivi mundo, & quidem sine bonâ gratiâ; tamdiu vanitatum & vitiis, tamdiu corporis mei mancipium fui. Iustum igitur, iustissimum est, ut aliquando provideam mihi, & domui meæ. Alioqui idem ego Epitaphium habeo cùm Similio sene, qui curæ curis sepultus, suo potiùs Imperatori quàm sibi vixerat, hanc demum epigraphen suo tumultu iussit apponi: Hic jacet Similius, virulus septennis. Nam ex omnibus vitæ annis vix septem decerpit, quos animi curæ impenderet. O inanem me vitæ melioris! Nam si onne vivendi spatium, quod curis sanctioribus dedi, computetur, vix illud demum sepulchro meo inscribi poterit: Hic jacet trimulus aut bimulus senex. Ergo iustum est omnino, ut tandem mihi, & Deo vivam, atque sic domui meæ provideam. Quid autem ad providam domus interioris curam pertineat, hoc atque sequenti capite dicendum. Jam quidem: Quæ preparatio remota iudicio arcano sit præmittenda, explicabimus.

§. I.

Dilationem & procrastinationem, iacturam vitæ maximam esse, jam supra demonstratum est. Idque Augustinus confirmans: Adeo omnes, inquit, circa Aug. ser. 4. corporis suam procurandam occupant, ut locus non sit ad fratrem Eremo, attendendi sermō ad salutem animæ. Magis enim attendit infirmus, quomodo possit à morte liberari, quàm det operam, ut illa sit bona. Decipit eos spes dilationis, dum se diutius victuros putant, & perditos mores aliquando in melius mutatuos. Contra quos dicitur: Ne tardes converti ad Deum, neque differas de die in diem: subit enim & verti ad Deum, neque differas de die in diem: subit enim venit ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. Et cauti- tam jungens Augustinus: Quomodo agit penitentiam, inquit, in extremis vitæ sibus constitutus? Quomodo penitentiam agere possit, qui nulla jam pro se opera satisfactionis quest. 9. 11. operari potest? Et ideo penitentia quæ ab infirmo petitur, in Idem 10. 10. firma est. Penitentia quæ à moriente tantum petitur, timeo Idem 10. 10. ne & ipsa moriatur. Et ideo, dilectissimi, quicumque invenire vult misericordiam Dei, sanus agat penitentiam in hoc seculo, ut sanus esse valeat in futuro. Mansuetus Dominus, Idem tom. 9. longanimis Dominus, misericors Dominus: sed & iustus Dominus. 10. circa minus, & verax Dominus. Largitur tibi spatium correctionis, finem, malis, sed tu plus amas dilationem quàm emendationem. Malus fuisti heri, hodie bonus esto, semper expectas, & de misericordiâ Dei tibi plurimum polliceris: quasi ille qui tibi per patientiam promissit indulgentiam, promissit tibi etiam longiorem vitam. Vnde scis quid pariat crastinus dies? Nam in quo Propheta legis, quia promissit Deus correctio indulgentiam, non legis, quia promissit tibi Deus longam vitam.

De

id. Aug. 10. form. 109. de Tempore, ante mediū, mltip. 128. De altera vitā idem Augustinus: Erit ibi penitentia, inquit, sed instructio, erit ibi penitentia, sed dolorem habens, medicinam non habens. Nunc est fructuosa penitentia, quando correctio libera. Peniteat te ad vocem scripture. Nam ad vocem dicturus es, & non erit quod reprehendas, quando sententiam dicturus es. Non enim tacuit ante sententiam. Ergo opus est ut convertaris, ne differendo subito moriaris, & omnino nihil inveniat, quod in presenti habens, & in futuro possideas.

Duplex preparatio arcano iudicio pramittenda. Est autem preparatio duplex arcano iudicio pramittenda: Illam remotiorem vocemus, propinquiorem istam. De remotiore hic agimus; ea porro in his consistit.

§. I. I.

1. Precepta Christi consideranda. Luc. 6. 12. 9. 35. & 36. Principio iussu Christi sedulo consideranda: *Sine lumbis vestri praecincti, & lucerne ardent in manibus vestris, & vos similes hominibus expectantibus Dominum suum, quando revertatur a nuptiis: ut cum venerit & pulsaverit, confestim aperiant ei.*

Quid sibi praecincti. I. Lumbos jubet esse praecinctos. In Judaea non minus viri quam mulieres, nec minus servi quam Domini talaribus & oblongis vestibus utebantur, hinc opus aliquod, aut iter facturi vestem attractam cingulo stringebant, ne impedirentur. Unde incestus liberior erat, & lumborum cinctus addebat robur. Hoc igitur Rex noster imperat: Omni abjecto impedimento, strenue incumbite operi, omnibus horarum paratissimi ad iter faciendum ex orbe hoc in alium. Hic sanè vivendi genus non laxum, negligens, dissolutum, sed castum, continent, operosum imperatur, quod pravas cupiditates divina legis vinculo stringat. Scitè ac verè dixit Ambrosius: *Vita iusti mortis est imitatio.* Quisquis vult sanctè vivere, necesse est sibi assidue mortui.

Quid lucernae ardent. II. Lucerne ardent in manibus vestris. Fax aut cereus è manu nunquam deponendus est. Non satis est fluentem vestem succingere, oportet & ardentem faciem tenere. Fax ista fides est, quae tunc accensa est, cum illud luminis praebet, unde quisque sciat quos mores, quas actiones, quo etiam sine Dominus à se requirat; quo animo tractanda prospera, quo adversa toleranda, quo amoris affectu Deus, quo ceterae res creatae sint prosequenda. Amandi Conditoris verissimus modus est, illum prae omnibus, & super omnia, & sine modo amare. Cave lucernam geras, & non accendas: fidem habeas, & eam non exerceas: cave plus amoris rebus conditis, quam ipsi Conditori impendas, plus hominem quam Deum diligas, magis aurum & gloriae auram, quam Dei gratiam perquiras. Fœter hac lucerna; excute illam.

Quid sit expectare Dominum. III. Expectantes Dominum. Vos, inquit Christus, servus strenuus, atque fidelibus quam simillimos esse cupio. Qui, cum incertum sit, quā horā Dominus è convivio nuptiali redeat, horis omnibus summā cum diligentia & patientia expectant, ut Domino pulsanti, extemplo & citra ullam moram aperiant. Ignavus servus candelabrum cum lumine in mensā reponit, se verò ad quietem componit, & securus dormit. Cum verò Dominus fores ferit, ipse rhonchos trahit; vix demum expergefactus somnolentiam detergit, & extinctum interim lumen incendit. In malam rem hi servi, qui sibi potius & ignaviae suae, quam Domino suo serviunt. Servus impiger & in re Domini sollicitus vigilat, expectat, faciem parat, cumque vel sibilum Domini audit, mox procurrit, & lumen defert. Ita Christianus verus, nunquam securus mortis, Domini sui adventum horis omnibus opperitur, in id unum intentissimis venienti Domino congruis obsequiis occurrere, ut etiam si subito venerit, ei tamen promptum alacritumque benèque conscium se sistat.

Christianus verus Domini adventum omnibus horis opperitur. Hanc industrii servi vigilantiam Gregorius exponens: *Ad nuptias, inquit, Dominus abiit, quia resurgens à mortuis, & ascendens in caelum, supernam sibi Angelorum mul-*

titudinem novus homo copularit. Qui tunc revertitur, cum nobis jam per iudicium manifestatur. Venit quippe Dominus. En quā cum ad iudicium properat; pulsant verò cum jam per agnitum molestias esse mortem vicinam designat. Cui confestim aperimus, lare hoc si hunc cum amore suscipimus. Aperire enim iudici pulsanti dicium de non vult, qui exire de corpore trepidat, & videre eum, quem scribat. contempsisse se meminit, iudicem formidat. Qui autem de sua spe & operatione securus est, pulsanti confestim aperit, quia letus iudicem sustinet. Et cum tempus propinqua mortis advenit, de gloria retributionis hilarescit. Atque hoc preparatio- nis remotae pars prima est.

§. I. I. I.

2. Singulis annis in seipsum ferio descendere. Ars altera: singulis annis in seipsum ferio descendere. Et in hanc rem, si ullo modo fieri possit, pauculos anni in sibi dies sumere, eoque cogitando, legendo, meditando, precando transigere. Evolutio anno quivis sic cogitet: Totus annus meus est, meoque bono mihi conceditur. Heu quantum vel uno anno negligitur, quantum aut male omittitur, aut pejus committitur, quantum peccatur; quot per annum beneficia à Deo accipimus, quot delicta reddimus? Ego igitur nunc ad calculos sededo, dum licet, & rationes familiares componam, conscientiae tabulas inspiciam, cum Deo creditore meo calculum ponam. Ut autem hos dies sanctioribus curis destinatos quā optime consumam, actiones variabo: Legam, enotabo, scribam, precabor, gemam, meditabor; meditanda sumam Dei beneficia, Christi cruciatum, hominum novissima mortem, iudicium, inferos, caelum. Interim etiam subscevis horulis ad annuam exhomologesin me disponam.

Hac quovis anno semel facere, rationi prorsus convenientissimum. Amasis Rex Aegypti voluit sibi subditos quot annis rationem reddere suis Praefectis, idque de vitā, opificio, arte, domo; si qui lautius quā ferret census, vixissent, veluti fures puniebantur.

Serpens singulis annis veteres ponit exuvias, fenestra exuit, & novam sibi reconcinat pellem. Nun prudentia quid minus sapiemus serpente? Non raro pessimum callidū obducimus, ut leviter ac temerè delinquamus, nec damna delicti sentiamus. Excutenda est cutis haec crassissima, destringenda sunt exuviae colubinae. Nam & accipiter ejus rei monstrat imaginem, quod Jobus affirmans: *Nunquid, ait, per sapientiam tuam plumas accipiteris, expandens alas suas ad Austrum? Hac illi sapientia concessa est à Deo; quā singulis annis veteres plumas excutit, ut induat novas. Quod Gregorius inligenter edidit: Lib. 31. moriens: Quid est, inquit, accipitem in Austro plumescere, nisi tal. cap. 18. quod unusquisque tacitus statum sancti Spiritus concalcescit, & medium usum vetustae conversationis abiciens, novi hominis formam sumit? Quod Paulus admonet dicens: Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes novum. Vetustam pennam projicere est in veterata studia dolosa actionis amittere, Quid sit & novam pennam sumere est novam ac simplicem bene vivendū sensum tenere. Alas autem ad Austrum expandere est per adventum sancti Spiritus nostras consistendo cogitationes aperire, ut jam non libeat defendendo nos regere, sed accusando publicare. Qui enim vetera faciendo non derexit, novae vitae opera expandere minime producit: qui nescit lugere quod gravat, non videri proferre quod sublevar. Ipsa namque compunctionis poros cordis aperit, & plamas virtutum fundit: cumque se studiosè mens de pigra verustate redarguit, alacri novitate juvenescit.*

Deinde cur annuam hanc curam negemus animo? Hec annua cum saepe majorem impendamus corpori? Quantis cura anisubinde sumptibus, quā sollicitudine sepulchrum nostri mo non cadaveris involucrium struimus? singulari studio selinguntur marmora, conducuntur latonit, aut opus ex arte caldario fusile dictatur: accedunt picturae cum Epitaphiis; omnia solertissimè curantur, ut cipis decore jaceat. Ita non damno, sed curam ampliorem pro animo requiro.

Jobus

Job cap. 29.
vers. 18.

Jobus etiam
felicissimus mor-
tis nunquam
fuit obli-
tus.

Abdias v. 4.

In quo lo-
co nidus
eligendus
moribundis.

Ambros.
tom. 5. lib. 3.
de virginib.
ante finem.
mibi p. 571.

August. 10. 9.
In Manuali
c. 21. fine.
c. 22. initio.
c. 23. mi-
hi pag. 388.

Mors &
vulnera
Christi
summum
hominibus
solatium.

3. Amici
parandi, ut
in arctis
rebus op-
pitulentur.
Luc. cap. 16.
vers. 9.

Jobus non male providus futuri: In nidulo, inquit, meo moriar. In domo sua, in alto & munitiore urbis loco cogitaverat Job mori. Sed altius mysterium hic latet, quod eruit Hieronymus hoc sensu. Cum Jobus etiam num felicissimus ageret, mortis tamen nunquam oblitus nidulum sibi struxerat, quotidianam frequentem ramulorum aut glebarum congestum: Ita Jobus quotidie praevidit mortem, quotidie secum agitavit judicium, eaque ratione velut sedula hirundo glebas comportavit ad struendum nidulum, in quo defungeretur. Nos Jobi exemplo nidulum nobis eligamus mutare, in quo moriamur, eumque in loco alto aut tuto statuamus.

Hebraeus vates Abdias praecipitium cavendum monens: Si exaltatus fueris, inquit, ut aquila. & si inter sidera posueris nidulum tuum, inde detrahā te, dicit Dominus. Idane Abdias, nec in altissimo quidem loco, nec etiam inter sidera securitas? Quocirca potius tutum quam altum locum eligamus. Tutiorē autem nuspiam reperimus, quam in divino, sed cruento vertice Christi Domini, inter fectum spineum.

Hic vera securitas, hic tutissimum asylum, huc nulla praedatrix avis ab orco accessit, hinc nemo, nisi volens, praecipitabitur. Hic senticosus nidulus longē securissimus. Huc homo moriturus confugiat, sed confugiat mature. Hoc ajo: Non est majus solatium, nec certius auxilium morituro, quam ē Christi patientis cruciatibus ac morte.

Optimē dixit Ambrosius: Omnia habemus in Christo, & omnia nobis est Christus. Si vulnus curare desideras; medicina est. Si febribus affuas; fons est. Si gravari iniquitate; justitia est. Si auxilio indiges; virtus est. Si mortem times, vita est. Si calum desideras; via est. Si tenebras fugis, lux est. Si cibum quaeris; alimentum est. Sic de Christo Ambrosius Augustini praeceptor; nec aliter Augustinus Ambrosii discipulus: Copiosa, inquit, redemptio data est nobis in vulneribus Jesu Christi Salvatoris nostri. Magna multitudo dilectis, plenitudo gratiae, & perfectio virtutum. Cum me pulsas, aliqua turpis cogitatio, recurro ad vulnera Christi. Cum me premit caro mea, recordatione vulnerum Domini mei resurgo. Cum diabolus mihi parat insidias, fugio ad viscera misericordiae Domini mei, & recedit a me. Si ardet libidinis moveat membra mea, recordatione vulnerum Domini nostri exstinguitur. In omnibus adversitatibus non invenio tam efficax remedium, quam vulnera Christi. In illis dormio securus, & requiesco intrepidus. Nihil ad mortem tam amarum, quod morte Christi non sanetur. Tota spes mea est in morte Domini mei. Inter brachia Salvatoris mei & vivere volo, & mori cupio.

En, obsecro, quem nobis praeceptor & discipulus nihil inmonstrent, ubi tutissima sit securitas ab omni hoste. Mors & vulnera Christi summum solatium, certam hic medicinam inveniet agrotus, si eam quaerere non omiserit sanus. Secus pergitur.

§. IV.

Pars tertia preparationis remota consilium, seu potius praeceptum Domini est jubentis: Et ego vobis dico: Facite vobis amicos. Hic quaedam accuratius notanda: Illud potissimum, amicos qui in arctis rebus opitulentur, jubemur parare. Ad morientium lectulos quotidie videre est, quinam amicorum in auxilium opportuni sint. Nam etiam moribundum centeni Caesares, ducenti reges, trecenti medici circumstant, amicissimi omnes & faventissimi, vitam tamen moribundo prorogare non possunt, ad tribunal defendere judicandum non permittuntur. Cum res serio agatur, nec hospitales hi, nec opiferi esse poterunt: vanum, nullum ab his auxilium est. Amici ergo alii quaerendi sunt, amici iudicis, quos ipsemet destituit auxiliares. In terrā praecipue sunt pauperes; in caelo mater iudicis, beati Angeli, ceterique

a cœlites. Quā ratione pauperum amicitia sit ineunda, supra demonstratum est. Res clara. Esto misericors, & liberaberis in pauperes, & habebis amicos etiam nolentes, etiam invitos.

Non est alius modus pecuniae in alium orbem tuto transmittendae quam per manus pauperum. Da egenis, & quod dedisti cum fenore amplissimo recipies. Tobias filium erudiens: Ex substantia tua fac eleemosynam, inquit, & noli avertere faciem tuam ab ullo paupere: ita enim fiet, ut nec a te avertatur facies Domini. Quo modo poteris, ita esto misericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue: Si exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impertiri stude.

Ergo, inquit Augustinus, exercere misericordiam: non est aliud vinculum charitatis, non est aliud vehiculum quo perducamur in hac vita ad illam patriam. Eleemosyna, Chrysostomo teste, vel ipsi caelo imperat: Nam huic, inquit, porte cali aperiuntur, & veluti regina intrante, nullus janitorum, nullus custodum qui portis asistunt, audeat dicere; B qua es tu?

Notum est illud Hieronymi: Non memini me legisse malā morte mortuum, qui libenter opera Charitatis exercuit. Habet enim multos intercessores, & impossibile est multorum preces non exaudiri. Liberalis in egenos chirographa parat, & codices in arcano iudicio contra cacademonis codices & chirographa proferendos. Qui dat eleemosynam, praemium bonum sibi thesaurizat in diem necessitatis. Eleemosyna liberat a morte: Tobia dicitur loco. Eleemosyna non patitur animam ire in tenebras.

Quo autem modo beatorum Caelitum patrocinia sint ambienda, in Trismegisto explicatē docui libro 2. capite 6. §. 2. Eodem, mi Lector, quaeso te non pigeat redire. Hic verbo rem absolvo.

Cum iudicis mater, aeterna Virgo, cum innumeri B. Virgo, classium diversarum Angelorum, cum Domini Jesu discipuli, cum omnes homines beati cœli iudici Christi amicitia sint juncti, quā exidere non possunt, par est eos quotidie certis obsequiis ambire ac preflare, iis praesertim diebus qui ipsi festi ac sacri sunt, & eo praecipue tempore, quo divinum epulum accumbentes, Christum intra viscera recipimus. Et quaeso, num ego male rationor hoc modo: sunt tot centena millia, tot milliones Angelorum, qui Christo iudici meo, gratia & amicitia longē conjunctiores sunt, quam ulli optimates principum cubilicis praepositi.

Hos omnes meritō reges ac Caesares dixerō, qui illi dominantium Domino subserviunt, quorum vel unicuique apud supremum Orbis Imperatorem plus valet gratia, quam omnium nostrorum regum amici intimi, gratiosissimi, apud suum quisque regem favore polleat. Illos igitur tot Angelos, apud iudicem tam gratiosos, tam potentes, tam humanā genti benevolos quotidianis obsequiis, tam precibus, quam aliis quibuscunque piis actionibus mihi demereri & amicos reddere conabor: idque eo fine, ut cum ego in arcto haerero, interque vitam & mortem fluctuavero, illi pro me iudici fiant supplices, & mitem mihi sententiam exorent. Et quomodo possum non plurimum spei ac fiduciae in his talibus, ac tantis totque numero patronis & deprecatoribus collocare? Neque dubitandum est, quin si sese pro mea salutis periculo faciles praebuerint deprecatores, si quidem ego, ut dixi, cultu quotidiano eos mihi demeruerō, & Domini iussu amicos fecero.

Ex te jam, Lector, quaero: nunquid haec mea ratiocinatio proba est? Si audes, damna. Quod si probas, & tu eam sequere. Revera non gratis aut frustra coluntur caelites; non est vana ejusmodi praesentatio; hoc genus ambitus laudabilissimum est; haec Domini iussa sunt, Facite vobis amicos. Hoc autem tantō rectius fecerimus, quanto constantius. Obsequia quotidiana divinis caelitis impensa in irritum cadere non possunt.

§. V. Quod

Quod ego de Angelis supremi iudicis ministris, idem & potius jure de ipsa iudicis Matre dixerō. Hæc est illa veri Salontionis potens mater, cui filius Rex utique tantum deferret honoris, quantum Salomon matri suæ detulit, cui dixit: *Pete mater mea: Neque enim fuisse, ut avertam faciem tuam.* Hæc mater misericordiae non destituit clientem, qui sese quotidianis obsequiis ipsi sedulo commendavit. Ideo beatus Ephrem precari solitus est: *O Virgo misericors, adis mihi sepe, & in supremo vitæ momento animam meam tuis patrociniis defende, ac demonum aspectus ab eâ procul repelle.* Anselmi precatio erat, *Pie Domine, parce servo matris tuæ: Pia Domina posce veniam servo filii tui; qui me injicio inter duas tam immensas pietates, non incidam inter duas tam potentes severitates.*

Hanc talem deprecationem à matre Domini opportunissime peti Bernardus docens: *Ceterum, ait, quidquid illud est, quod offerre paras, Marie commendare memento, ut eodem alveo ad largiorem gratiam gratia redeat, quo influxit.* Neque enim impotens erat Deus sine hoc aqua ductu infundere gratiam prout vellet, sed tibi vehiculum voluit providere. Fortè enim manus tuæ aut sanguine plene, aut infeste numeribus, quod non eas ab omni munere excusasti. Ideoque modicum istud quod offerre desideras, gratissimis illis & omni acceptione dignissimis Marie manibus offerendum tradere cura, si non vis sustinere repulsam.

Suali aliàs, quod repeto, & usque repetam, & inculcare non desinam, singulis horis, præcipue horæ principio mentem ad Deum erigendam. In eam rem consiliosissimum est certâ id precationem facere, seu Dominicam orationem seu Angeli salutationem, seu brevem aliam orationem pronuntiando. Illud in matre Domini salutandâ ardentius dicendum. *Nunc, & in hora mortis nostræ.* Par est omnino, & planè convenientissimum, ut horis omnibus ultimam iudicii horam prospiciamus. Nec putem ego cum hominem perire posse, qui tot horis suum iudicem cum sensu fuerit deprecatus. Nihil hic nimii laboris censendum; res summi momenti est, cui summa meritò impendenda sit vigilantia.

Theologorum omnium vox est cum Aquinate Theologo, cujus hæc verba sunt: *Homo in gratia constitutus ad hoc ut assue ad finem vitæ suæ in bono perseveret, speciali divini auxilio, contra tentationum impulsus illum protegente indiget: nullis enim datur gratia, quibus non datur perseverare in gratia.* Atqui hanc singularem perseverandi gratiam, nullis virtutum actionibus emereri possimus. Donum est, non debitum, & planè gratuitum donum, quod assiduis deprecationibus à Deo flagitandum. Explico. Princeps viro nobili castrum donat, eâ tamen lege, si fidem obsequiumque perseveret. At ille gravius in Principem delinquens, non tantum castrum, sed & capitis amittendi periculum adit. Eadem ratio est omnium qui gravius delinquant in Deum: in gratia erant, promissione caelum tenebant, sed quia promissorem offenderunt, jam & gratiam & caelum perdididerunt. Quod si Princeps ille viro nobili eam faceret gratiam, quâ non posset unquam excidere gratiâ, hæc certè gratiarum omnium summa & excellentissima foret gratia, vix uni è multis millibus concedenda: Ita Deus, vix paucissimis hanc summam perseverandi gratiam transcripsit; alios omnes vult inter spem & metum ad Tribunal progredi. Hinc nemo est qui non cum Jobo dicere cogatur: *Etiamsi habuerō quippiam justum non respondebo, sed meum iudicem deprecabor.* Quando igitur Deus supremam illam perseverantiam nemini promittit, neque nos eam ullis virtutum officiis estî maximis, etiam creberrimè repetitis promereri possumus, dignissimum prorsus est, ut eandem hanc gratiam horis omnibus, infimis precibus flagitemus. Et in eam rem caelum terramque contestemur, omnesque

Tom. I.

A. calites in obsecrationis societatem vocemus. Sic armata preces non erunt irritæ.

Quare parate viam Domini, rectas facite semitas ejus. Prope est jam Dominus: Præforibus stat iudex: Beatus homo qui semper est pavidus: qui verò mentis est dura, corrumpet in malum. Nemo dicat cum ignavo villico: Fodere non valeo, mendicare non erubescō. Verte & tanta: Fodere valeo, mendicare non erubescō. Conscientiam tuam subi, & illic fode; caelum adi, & ibi mendica. Matrem iudicis tibi concilia, tot sanctos Angelos tibi amicos para, omnes calites in auxilium voca. Et quid trepidas? ipsum adi iudicem, & cum eo causam tuam fidentissimè tracta: Nunc supplica, nunc exorabilis est, nunc tibi eum facili negotio propitiaveris. Da panis frustum, & eime caelum; nunc lacrymas tuas pro nobilissimis gemmis, preces tuas pro thure selectissimo, jejunia tua pro instructissimo convivio acceptat. Præiens tempus semen-tis est, Aternitas futura messis.

CAPUT VII.

Quæ preparatio propinqua huc requiratur; seu, quid faciendum instante tempore rationis reddendæ.

Longè aliter sensit Thomas Apostolus cum de redivivo, sed absente Christo loquerentur discipuli, & cum ipse præsentem ante se stantem fuisset oculis est intuitus. Priusquam Christum coram cerneret, nullus ei testis sat locuples est visus: quidquid viri feminaeque, noti ac ignoti dicerent, supra fidem sensu dictum: quidquid aliorum aures & oculi testarentur, ipse vixus omnibus suum illum, *Non credam*, constanter opposuit. At verò cum Dominum Jesum à morte reducem suis ipse manibus contrectavit, jam alios velut oculos, linguam & animum alium induens: *O Dominus meus, & Deus meus*, exclamavit; unde quaque se victum confessus est Thomas.

Ita prorsus de morte ac iudicio longè aliter judicat homo sanus, atque cum mors jam in oculis est, & iudex ac sanus de propinquitate cernitur. Sanus spernebat monita, aut certe non sequebatur. Multa vix oculis illis, *Non credo*, eludebat; quædam opinione solùm terribilia censebat: ita sui securus & celi negligens pergebat. Cum verò iudicalem cernit ferulam, cum tribunali se proximum ire animadvertit, heu quam pavidus ac pusillanimis est, quam solatorum omnium inanis: Beati qui prius ista credunt quam experiantur.

Tria sunt quæ admirandam Dei potentiam ingerunt, à paucis tamen observari solita. Primum est, neminem hominum lineamentis vultus omnibus, totoque oris i. Nullius habitu esse alteri similem, quod Plinius observatè affectu hominis rens: *In facie, inquit, vultuque nostro nullas duas in tot millibus hominum indifferetas effigies existere, quod ars nulla in paucis numero præstet affectando.*

Alterum est; quemadmodum nullius hominis vultus, sic etiam nullius conscientia alterius conscientia similis est. Lex naturæ & summa rerum capita in omnibus eadem sunt, in oculis tamen & abditis, quæ conscientia inhaerent, grandis diversitas est.

Tertium; tot hominum millia quovis die, imò vel quavis horâ moriuntur, nullus tamen eodem penitus moriendi modo quo alter: quod ii affirmant qui frequentissime adfunt morientibus. Addere licet quartum. Nullus mortalium eandem omnino cum altero sententiam audit, nec enim ullius premium vel supplicii, alterius premio vel supplicio æqualissimū esse censendum, cum omnium promerita sunt adeo diversa. De omnibus tamen jam iudicatis, & etiam nū iudicandis illud Tobie pronuntiandum. *Iustus es, Domine, & omnia iudicia tua iusta sunt.*

M

sta sunt

sa sunt: & omnes via tue misericordia & veritas, & judi-
cium. Nam, quod Salomon ait, pondus & statera iudicia
Domini. Ad subeundum hoc iudicium quæ remotior re-
quiratur præparatio, capite priori dictum, hoc porro
dicendum, quam vocemus præparationem propin-
quam. Et quamvis hac de re Aternitatis Prodomus
documenta quædam suggerat, ea tamen confirmatiùs
hoc loco tradenda.

§. I.

Præpara-
tionis pro-
pinquæ ad
iudicium
capita:
1. Testa-
mentum
non differ-
re.

Primum præparationis propinquæ caput est, Nec Testamentum, nec aliud quidquam horum differre, aut rejicere in ultimos dies. Tunc primum velle Testamentum componere, cum solus conscientie liber volendus, cum in labris hæret anima, serum nimis est. Tabellæ testamentariae sanissimum exigunt iudicium, ne quid in iustitiam aut misericordiam peccetur, ne pauperi subrepat oblivio, ne bene meriti testatoris facultatibus excludantur. Quantum injuriarum & litigiorum sapius caveri potuisset, si confecta hæc maturius fuissent. Hæc negotia tempore tam nubilo & angoris pleno tractari non possunt absque erroribus.

Qui sanus vincere se nequit, ut occupationes tantisper removeat, quomodo jam æger se adiget, ut in morbo hæc recte curet, cum alia sint tam multa quæ occupent & premant.

4. Reg. c. 20.
v. 1. Ezechias regum optimus, cum ab Isaia mortuum illud audisset: *Præcipe domui tue: morietis enim tu, & non vi-*

Joan. c. 13.
v. 27.
2. Nihil
post mortem
faciendum
mandare.

Alterum est: Quidquid moribundus ipse potest facere, non aliis mandat post mortem faciendum. Si quid curatum velis, ipse cura. Qui in rebus propriis locors est, quomodo speret alios in alienis tam fore industrios: Deus acquiescere permittit, ut quod quilibet negligit, tamen si proximus sibi sit, illud cognati vel amici oscitanter aut penitus non exequantur. Tobias, quidquid potuit, ipsemet curavit, paucula quæ ipse nequit exequi, filio commendans: Cum, inquit, acceperit Deus animam meam, corpus meum sepeli: & honorem habebis matri tue omnibus diebus vite ejus.

Tob. c. 4.
v. 3.

Moribun-
dum nego-
tium quod.

Diaboli
spinæ quæ.

His confectis cura omnis ad animum transferenda. Hoc unicum moribundi negotium sit, cum Deo agere; cum iudice causam suam tractare. Diabolus omnibus modis fatagit, ut hominem moribundum spinis coronet, sicut prætoriani milites Christum crucifigendum: diaboli spinæ, sunt curæ superflue, his animum agroti læcerat. Quid obsecro, ad te, mi æger, quid hic aut illic fiat, quid iste aut ille moliarur: Tu tua, & te ipsum cura. Quid homines turbas? Homines & humana mitte, cum Deo age, ad assem pervenisti.

Augustinum dicere solitum refert Possidius: Iter ad tribunal à nemine suscipiendum sine digna penitentia. Quod & ipse Augustinus exemplo docuit. Nam septem Penitentię psalmos grandiori charactere scriptos & proximo parieti fixos assidue legit, non sine jugi lacrymarum fluxu. Decem diebus ante obitum præcepit, ne quis ad se ingrederetur, nisi medicus, aut is qui cibum ferret. Sic tempus omne precibus & lacrymis dedit.

Ruffinus A-
quil. c. 1. si-
ne.

Joannes Anachoreta triduo ante mortem cum nullo mortalium, sed cum Deo solo colloqui voluit, idcirco neminem penitus ad se admisit. Repertus est mortuus, sed flexis genibus & oranti quam simillimus. Igitur omnis omnibus, te ipsum cura, & para ad iudicium.

§. II.

3. Ecclesie
sacramen-
tis se in-
struere.

Tertium est, Ecclesia Sacramentis ad extremum iter se instruere. Sacra Confessio, si fieri possit omnis antea vite noxas expiet, iis saltem quæ conscientia magis mordent, detectis, aut certe à priore ultima instituat.

Hic morem illum denuò commendamus, qui annuâ generali Confessione omnes conscientie fordes eluit, atque sub anum velut aspectum omnes & noxas, & noxarum Confessiones collocat. Exhomologesin & penitentiam sequatur Eucharistia, quæ viaticum caeleste præbet ad illam profectorem ultimam.

Elias, quod Regum fasti testantur, in umbrâ subter junipero dormivit. Hunc Angelus secundum expergefaciens: Surge, aiebat, comede, & bibit, & ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus & quadraginta noctibus, usque ad montem Dei Horeb. Idem hic monendus est æger: Age, comede grandis enim tibi restat via, usque ad Tribunal Christi, usque ad montem Dei super calum celi ad orientem. Ergo comede, & in istius cibi fortitudine ambula.

Eucharistia jungatur unctio extrema. Jacobus Apostolus ubi adventus Domini & iudicis ante janua affluens monuisset, addidit: *Infirmitur quis in vobis? Inducat presbyteros Ecclesie, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei.*

Hæc igitur Sacramenta sibi egrotus ipse petat imperitari. Hic velle cogi, parè nolentis est.

Quantum, Exiguum quod restat tempus sanctissimis quibusque actionibus occupare. In eam rem egrotus à vanis omnibus se avellat, & id unum in mente habeat: Ad iudicium, heus ad iudicium, ad iudicium. Hoc igitur cura quod iudicii est futuri. Dum aliquis in corpore spiritus tepescit, tam satisfaciendi, quam promerendi tempus est. Ab homine autem moribundo longas precatones, aut voluntarias penas exigere ferum est. Hic jam suspiriis, gemitibus, precapunculis, quas vocant jaculatoris agendum. His pleni sunt Davidis hymni. Qualia sunt illa: *In te Domine speravi, non confundar in aeternum. Etiam si occiderit me, in ipso sperabo. Rursum post tenebras spero lucem. Credo videre bona Domini in terra viventium. Sitivit anima mea ad Deum fontem, vivum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei? In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum; redemisti me Domine Deus veritatis. Plura notavimus in Aternitatis Prodomo. Sed hæc omnia jam prius oportet esse cogitata & usu facilia reddita.*

Addo: etiam si moribundus nil amplius videatur posse agere, potest tamen etiamnum stipem largiri, saltem alienâ manu, potest amare Deum, quo nihil melius, & huius amoris actus quam plurimos exercere, potest placando iudici suo totos mundos optimis desideriis ple-

nos offerre. Quod ut omnes faciant, valde hortor & horâ dei obtestor. Pambo è pŕisic anachoretis vir religiosissimus jam moriturus dixit: Ab eo tempore quo locum hunc desertum immigravi, nullus mihi dies abiit, quo non aliquid operis manu fecerim. Nunc ad Deum abeo tanquam nondum religiosus esse ceperim.

Voluisset utique Pambo, si Deo placuisset, novam ordiri vitam, eo ardore, eaque submissione animi, sicut Alphabeticus puer litteras nosse incipit, & colligere. Sic Pambo tam promeritis quam delictis sanctissimis plenus decessit.

§. III.

Quintum. Omnem suam voluntatem quam integerrimè ad Divinam conformare. Nihil moribundo salubrius, ad divinum nihil ad hoc iter felicissimè conficiendum expeditius, nam quam perfectissima suaver oblatio in voluntatem Dei, formare.

idque in rebus omnibus. Quapropter ita se comparet moribundus, ut vix aliud emitat ore, quam illud Jobi: Sicut Domino placuit, ita factum est, ita fiat. Si nomen Domini benedictum in aeternum, Domine Jesu, & vivere, & mori paratus sum, prout vis sic fiat.

Istud non potest non quam maximè placere iudici Christo, si monitus & citatus ad suum tribunal tam promptè

promptè iudicis arbitrio sese submittat, dicatque: En adsum, præsto sum; quâ horâ, quo puncto horæ venire me voluerit iudex, libentissimè veniam. Aut expectare, aut statim ire in aquo mihi est. Quod iusserit iudex, & prout iusserit, hoc faciam.

Hæc verba moribundi aurum & gemmæ sunt ad conciliandum iudicem mirè potentes. Sic homo vitam rem omnium charissimam Conditori offert. Atque hoc etiam obligamur facere. Nam sicuti danda est vita, & per cruciatum etiam effundenda, cum ea poscitur in Religionis ac Fidei testimonium; sic eadem deferenda est, cum illam mors naturalis postulat in testimonium obedientiæ. Ut autem id tantò promptius fiat, seriò cogitandum: Ipse etiam iudex, & iudicis mater, & intimi amici hunc mortis ictum exceperunt, quid nos missi, mortem centies, sexcenties committit tergiversemur? Quo tempore quis hominum sistendos sit tribunali, iudex omnium optime novit. Nostrium est quamprimum comparere, si iudex solum annuat, & nuntio vocet.

Annis superioribus quidam Principum ab Oratoribus Cæsareis iussus est bonis omnibus, & toto ducatu suo cedere. Ille, adeo nihil moratus tam promptè quam generose hoc unum respondit: libentissimè; & pollicetur me in potestate Cæsaris futurum, cui mea omnia subiecta sunt.

Virile dictum, superi! Quid nos homunculi ad iudicem vocati rectius dicamus, quam hoc ipsum: Libentissimè, en adsumus.

Nos ipsos obsecro quotidianâ meditatione sic formemus, ut iussit vitâ cedere & adesse quaestioni, pro se quisque nil cunctatus dicat: En, adsum, in supremi iudicis potestate sum, cui vitam meam meaque omnia accepta fero; libentissimè igitur his omnibus cedo.

Hoc Christianum sapienter plurimum propriatur iudex, si vocatus ad Tribunal se reum agnoscat, & omni abiecta morâ nutum iudicis sequatur.

Hermes Trismegistus in Asclepio suo divinè dixit: Voluntas Dei ipsa summa est perfectio; utpote cum voluisse & perfectisse, uno eodemque temporis puncto compleat. Simplici mente & animâ divinitatem colere, ejusque facta venerari; agere etiâ Dei voluntati gratias, quæ est bonitatis sola plenissima, hæc est nullâ animi importuna curiositate violata philosophia.

Catharina Genueusis vitæ integerrimæ virgo in fundamentum omnis sanctimonie mordicus illud unum tenuit: Fiat voluntas tua. Hoc idem moribundus assidue ingeminet: Divine iudex, Domine, Jesu, fiat voluntas tua, fiat, fiat, fiat.

Hoc documentum, mi Lector, identidem ingero, nec sine causâ. Hoc meum Horologium, hoc Prodro-mus, hoc totum Heliotropium docet. Ne verò istud fastidiosum sit, idem, sed aliis atque, aliis rationibus & argumentis suadeo.

Hoc laboro, præceptionem longè utilissimam, scilicet, humanæ voluntatis cum divina conformationem, omnium pectoribus, si fieri possit, insculpere. Hæc unâ re, nec ad vitam sanctè instituendam, nec ad mortem piè obeundam quidquam utilius scio, id alioqui certè fidelibus monitis instillaturus. Hoc unum (ad Dei voluntatem se conformare) cum vitæ tum mortis ingens, incredibile, summum fert præsidium.

§. IV.

Atque hæc quinque capita expeditum sternunt iter ad supremum iudicem. Quod vel suo etiam exemplo firmat Arnoldus Presbyter & Canonicus Reicherspergensis Ecclesiæ. Cœpit is ante Christi natalem lentâ, sed panè continuâ febri æstare, & palam fastidire ad tumulum. Interrogatus, sapius ut valeret, serenâ fronte & hilari facie respondit: Bene, divino munere, fractas quidem vires, sed dolores nullo sentio. Cibum, quem omnem morbus fastidierat, raro admittit. Mores

A quos sopes & incolomis exhibuerat, eosdem & egrotus repræsentavit, nunquam non mitis, placidus, & inconfusa patientia. Iis qui lectulum cingebant obitum suum enixè commendavit, & velut præcius sui functis, ipso die lustratâ Virginis Deiparæ sepeliri voluit. Nec aliter quam destinaverat, evenit.

Itaque post matutinas preces, antequam diluxerat repente territus apertis ac hiantibus oculis adstantes vidit diabolos. Hic ille horrere, tremere, angi, sudare, & inclamare suos his vocibus: En domus hæc plena est demonibus. Non cernitis inferorum monstra? Ad has voces Christi in cruce pendens imago ei porrecta, hæc ille oculis & complexu veneratus, velut clypeum objecit larvis Avernalis. Nec desit Crucifixû Dominum unâ cum præsentibus in auxilium vocare. Qui circumsteterant, tremebant, orabant, & panè animam cum illo agebant. Non enim solum moribundi lucta, sed & locus ipse nescio quid horrois iniecerat. Egrotus insuper jam ante orantes adhortatus: Orationem Dominicam, ajebat, assidue, repetite. Huic symbolû adjungite, Credo in Deum, Credo in unum Deum. Hæc unâ re nihil efficacius adversus demones. Sed & matrem Domini, ejusque fidum patrociniû imploremus. Factum. Mox iterum æger: Ubi sunt plures, inquit, multis enim nunc opus est precatoribus. Singulariter Virginem beatissimam, Domini matrem invocans, ejus divino nomine fatiari non poterat. Ita semianimis, & velut medius inter vivos ac mortuos, inter angelos & diabolos, hinc accusantes, inde defendentes luctatus est. Ideo subinde has voces misit: Accusate modò, accusate modò, ego etiam me ipsum accusavi. Fiduciam revera omnem in Domino & matre Domini collocarat, solo Deo nixus, Nihilominus terribiles cacodæmonum formæ non cessabant repugnantem infestare. Et quamvis vox fracta jam & debilis esset, collectis tamen viribus eam intendens, non sine clamore cacodæmonem repulit, & Abi, abi, Tu fur, abi, abi.

Jamque appetebat dies, cum ille Virginis Matris tutelam identidem implorant diceret: Hæc mihi veniam apud iudicem vel verbulo poterit exorare. Sic nocte superata lætior, & piè subridens, dexteram protendit, & velut præceptoris officio functurus, psalmû incepit: *Le-tatus sum in his quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus.* *Psalm. 121. v. 1.*

Mox vultu ad circumstantes versò, & digito in Crucifixum intento: En, inquit, hæc salus nostra, hic nostra libertatis vindex & parens est. Mox addens: O, inquit, Obedientia! Paulo post: O quantam, ait, & quam inexplicabile cerno gloriam! Vana sunt, nulla sunt quæcunque huic tempori subijciantur: *leve ac momentaneum hoc tribulationis nostra, æternum gloria pondus in nobis operatur.* *2. Cor. 4. v. 17.*

Deinde tanquam respirans post difficilem pugnam: Maria Virgo, ait, veniam mihi apud iudicem impetravit. Mora non longâ interpositâ caput erigens, totumque corpus quantum licuit per vires, allevans, & utramque manum largitè protendens, surgere nitabatur, tanquam ab aliquo ad abitum invitatus. Sed exhaustis jam viribus, inanes erant hi conatus. Ideo sequi se cupere testatus voce: Non possum, inquit, surgere & abire, mox in lectum recidens conticuit, nec multò post animam transmisit ad iudicem anno Christi millesimo centesimo sexagesimo sexto, ipso Calendis Februarii.

Dum ægrotabat, ad decumbentis lectulum Evangelia prælegebantur, aut psalmi quos ipse præiens voce incipiebat, ceteris ad ejus nutum respondentibus. Ita non amissimus, inquit scriptor, hunc bonæ memoriæ præbyterum, sed præmissimus. Ituri sumus & nos suo quisque ordine, & princeps hujus mundi nec nobis parceret, vim omnem sub ejusque obitum exerratus. Quod & presbyter ille monuit, attenderemus, hostes ab inferis ad nostrum etiam excessum adituros. Et ne mitemur:

7047. c. 14.
v. 30.
Luc. c. 4.
v. 13.

remur: Dominus enim de seipso dicit: Venit enim princeps mundi huius, & in me non habet quidquam. Quod confirmans Lucas: Et consummat, inquit, omni tentatione diabolus recepit ab eo usque ad tempus. Utique extremo tempore sub obitum in cruce non defuturus.

S. V.

In hunc igitur diem vigiliis opus est & excubiis affluissimis. Cum Ezechias Rex nuntium belli non faustum accepisset, sed et vestimenta sua, & opertus sacco ingressus est domum Domini, appellavitque diem illum tribulationis & increpationis. Dies qui ad tribunal divinum nos vocat, verè tribulationis & increpationis dies est, quo etiam optimus quisque suas sibi tot negligencias & vitæ maculas objectari audiet. Dies iste non vestes tantum, sed & facultates omnes diripit, & inicit faciem, quo tumultus est subeundus, dum suum animus obit vadimonium.

Luc. c. 21.
v. 28.

In Golgotha

ne obstat

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

ne respici

Christus Dominus cum extremi ac publici iudicii signa prædixisset: His, inquit, fieri incipientibus, respicite & levate capita vestra; quoniam appropinquat redemptio vestra. Quod verò respiciendum? Bernardus montem Golgotha loquente digito monstrat. Hic tres in crucem affixos, & triplex morientium discrimen est cernere. Primum in latrone obstinato, qui & cruce lignea in flammam præcipitatus. Alterum in latrone respiciente, qui dolores crucis patientiæ sibi reddidit saluberrimos, qui crucem paradiso, mortem vitæ, tartarum sibi debitum celo mutavit, felicissimus mercator. Tertium in Christo moriente, qui perdit omnia restituit moriendo, qui ideo pandit brachia, ut in amplexu invitent omnem humanam gentem. In brachia, in hos amplexus sese immitat homo moribundus, & propitium speret iudicem, si tam benignum quævis servatorem.

Quando igitur mortis dolores ingruunt, cum æra vespertina iubent occludi urbem, cum domitio imperatur, tunc maxime opus patientiæ & constantiæ, ne a tormento moribundus transeat ad tormentum. Hic, mi ægrote, angustias tuas flecte ac consilium, in rationem verte necessitatem. Patienter tolera te vinci, & ad iudicem abduci: hæc omnium fors est; hic nemo eximius. Dic ipse tecum, dic & aliis: Captivus Christi sum; & vinculis educar brevi, & sistar iudici. Sequar libenter, & sine morâ, quocunque meus iudex vocaverit. Hæc omnia quæ patior, & his longe graviora commemori: sed ope divinâ superabo & hoc momentum. In explicata Christi crucifixi brachia me immitto, in aperta Christi vulnera me immergo, hic ab omni hoste tutissimus latebo, dum divina in me ira deferbeat.

Ita, mi Christiane, ita nos sentire, ita loqui convenit. Et quod altius hæc tibi hæcant infixæ, oculos attolle ad tres illas in monte Golgotha cruces: Prima dat spectandam obstinationem & impatientiam, certas ad inferos scalas. Secunda patientiam, & vel feram respicientiam tradit, simulque ac fiduciam in Christum ingerit. Vox moribundi latronis est: Memento mei, Domine, cum veneris in regnum tuum. Tertia patientiam absolutissimam, obedientiam perfectissimam & omnigenas virtutes tam verbis quam exemplis efficacissime docet. Hic Paradisi Dominus prodigium factus est orbis summa patientia summa innocentia conjuncta. Hic ipsissimus noster iudex est: Cælum & Tartarum in manus ejus sunt. Ad hunc eminus vociferatur David: Quia tu reddes unicuique juxta opera sua.

Damatur quis, & à conspectu Dei rejicitur? Hic Jobus iudicem excusans, & omnem ab eo culpam removens: Vere, inquit, Deus non condemnabit frustra, nec omnipotens subvertet iudicium. Hic iudex æquissimus non frustra mittit in tartarum, nec gratis recipit in cælum. Vis esse beatus? Cave, ne sis male vestitus. Decretum re-

gium nostri: Ligatis manibus & pedibus ejus mittite eum in tenebras exteriores. Quid hominis erat? Conviva nuptialis indecorè vestitus. Tancine hoc flagitium supplicii gravitas hic loquitur. Quæstiverat Rex: Quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? At ille obmutuit. Hem rigidum ac severum iudicium, quod quæstione primâ elinguem efficit reum.

Cum Petrus in mari seminudus piscaretur, ubi Dominum in litore vocantem audit, mox vestem induens, tunica succinxit se (erat enim nudus) & misit se in mare. Quid hoc Petre? vestes natantem, aut etiam vado transeuntem non javant, sed prægravant & impediunt. per aquas Mysterium hic latet, & imago nostri è vitâ transitus ad Christum Petrus non quæ irer, sed ad quem irer considerabat; à summis hominibus nudum videri nimis indecorum est. Idcirco Petrus maluit paulò difficilius quam indecentius ad Dominum pervenire. En imaginem cum vitæ, tum mortis nostræ. In portu stat Christus; in celo nos expectat ad se venturos. Hinc vocamur & invitamur quotidie. Enimvero coram tanto Rege nudum apparere, heu nimis fœdum est: excipiemur benevolè, si tamen, inquit Paulus, vestiri non nudi inveniamur.

Ergo jam sæpius vocati & invitati vestiamus nos, dum tempus est. Noëmi prudens mulier, Ruth nurum suam instituit: Induere, inquit, cultioribus vestimentis. Vestis omnium cultissima est Charitas. Quis præcorum Patrum hanc unam virtutem non discretissimè laudat? Ex omnibus enim huc sulto. Augustinus tam succinctus quam nervosè: Quamcunque, ait, paginam interrogaveris, hoc tibi respondebit. Quod, renes, tene: Charitatem tene, finis præcepti est Charitas.

Non est venustius, non est pretiosius indumentum Charitate. Hæc omnem munditatem, hæc multitudinem operit, peccatorum. Bona vestis Eleemosyna bona, Jesu nium, Oratio vestis optima. Sed has omnes habet, qui Charitatem habet. Quisquis, ama tuum iudicem, & causam tuam jam vicisti, nec est quod Tribunal ullum formides. Ama Deum, & fac quod vis.

Quod si hac tunica te succinxeris, nihil metue, libere quoque jactu in saltum mortis mare te ipsum præcipita; non submergeris. Porriget dextram & liberabit, te, qui creavit te.

CAPUT VIII.

Arcani, peculiaris Iudicii Hypotyposis; seu, Reddende Rationis exemplar.

S. I.

Birgitta Suedica, sanctissima vidua in Palestinam iter suscepit una cum filio suo Carolo. Filius in viâ mortem obiit Neapoli. Mater Birgitta Hierosolymam pervenit, ubi assiduis precibus arcanam cum Christo familiaritatem inivit. Et ubi benignissimus Deus se à suis liberalitate vinci non sinit, ita viduam hanc singularibus beneficiis affectit, quandoquidem illa in omnibus hoc egit unice, ut Christo quam maxime placeret. Quia verò hæc vidua servatori, ejusque Matri desiderabat nosse; Quapropter ei vigilanti ac precanti obiecta est species* inter has voces.

Licebit tibi, Birgitta, divine bonitatis munere videre jam & audire, quid circa filium tuum in arcano iudicio sit constitutum. Et quamvis illud puncto temporis peractum sit, per intervalla tamen certæque periodos tota rei series tibi proponetur, ut eam tantò rectius animo & cogitatione comprehendas.

Hic Birgitta sibi visa est videre Dominum Jesum pro tribunali sedentem innumerabili Angelorum exercitu sit-

Birgitta vi-
sio de iudi-
cio fili-

tu stipatum. Ad hujus judicis latus adstabat Mater Virgo aeterna peragendo iudicio intenta. Ante iudicem Caroli defuncti anima erat timoris ac pavoris plena, sententiam decretoriam expectans. Dexterum animae latus clauderat tutelaris Angelus, laevum acculator diabolus, nec ille tamen nec iste animam tangebant. Initium dicendi faciens acculator: Aequissime iudex, agebat, iniuriam quoror; haec anima fuerat mea, ideoque corpore soluta in meum regnum trahenda erat. Sed mater tua, eam mihi praepriciens tutelam suam defensionem iudicio stitit. Huic accusationi mater iudicis respondens: Originis tuae, spiritus maligne, remineris. Elegantiæ miraculum creavit te optimus Deus. Sed nequitia tua omnem tibi venustatem abstulit. Liberum tibi erat conditori te submittere: sed rebellis esse maluisti; eris aeternum, & caelo profectus. Quid iustum sit, intelligis, sed detestaris. Hanc autem animam deferre iudicio meum potius erat, quam tuum. Etenim hic homo dum vixit, me, ut matrem filius, amavit, illud saepius expendens, quanto me Deus honore sit dignatus. Hinc tantum in ejus peccatore in meam orarum, ut paratus fuerit, potius aeternis ignibus torqueri, quam committere, ut aliquid honori meo sua culpa demeretur. Hoc in me animo diem suum obiit. Num igitur iniquum fuit, in meam illum tutelam asseruisse?

Hic acculator: Non nego, agebat, homo iste matrem sui iudicis magis, quam seipsum amavit: sed aliae ipsius actiones inspiciantur, & nemo illum negaverit meum esse. Quocirca tuam, iudex, appello iustitiam. Et en acta hominis istius, in tabulis relata, en peccatorum catalogum ingentem! En molem & acervum infinitarum cogitationum malarum, & quibus si solum obsecrare aut superba puniantur, paucis erit; Decalogi præceptum sextum non nescit; sed illud mille iterumque milles transgressus est. Tacebo cetera. Nec ille horum quidquam negare potest: convictus est, convictissimus; testes produco mille propriam conscientiam.

Hic Angelus: Quamprimum, inquit, mater ipsius observavit filium in vitia flecti cereum esse, prolixis precibus, innumeris lacrymis, & variis misericordiae operibus eam illi gratiam a Deo impetravit, ut etiamnum puer timere Deum cœperit & lapsus, illico ad poenitentiam asylum properaret, ingenuerit, doluerit, emendationis propositum innovaret. Contra diabolus plurima obijcere, Angelus objecta diluere ac dicere: Haec, & haec ista, & illa deliquit, fateor, sed delicta expiavit, nunquam non bonae voluntatis fuit, & quod ipsius causae iam plurimum patrocinatur, eo demum Carolus se redegit, ut unicam vivendi causam statuerit, Dei voluntatem exequi, divinae voluntati voluntarie se conformando.

Auditis partibus iudex acculatorem iubens facessere, sententiam pronuntiavit istam: Meus hic servus aeternum vivat.

Ubi haec Caroli mater audiit & vidit, gaudiis perfusa: O aeterna veritas, inquit, o Domine Jesu, o iudex aequissime, tu sanctas cogitationes mentibus infundis: tu nostras preces & lacrymas tuâ gratiâ, & aeterno premio remuneraris. Tibi laus, honor, & gloria, tibi gratiarum actio a rebus creatis omnibus. Tu mi amantissime Deus, mihi meipsâ longè charior es: tibi vivere, tibi mori unice desidero.

Hic Angelus loco iudicis respondens: Scias, inquit, haec tibi monstrata, non tuo duntaxat bono ac solatio, sed ut Dei amici omnes norint, quantarum virium sit bona voluntatis perseverantia, qua labores, lacrymas, preces, elemosynas ad supremum usque balium perducit ac perpetuat. Scias etiam in hunc militem filium tuum sententiam tam mitem non fuisse pronuntiandam, nisi a puero tam bone ac prompte fuisset voluntatis, quâ Deum & Dei amicos amare, & novos suos emendare studuit. Qui venturum timet iudicem, benignum sentiet praesentem.

Tom. I.

Vis autem iudicii tam exacti memor in vetitum ruat, eadem fortassis horâ trahendus ad iudicem, Soph. c. 1. qui jam olim minatus: Scrutabor, ait, Hierusalem in lu. v. 11. cernis. His verbis Bernardus meritissimè acclamat: Berna. form. Quid in Babylone tutum, si Hierusalem manet scrutinium? 55. Quis autem hunc iudicem effugiet? Potentissimus est: Quis enim decipiet? Sapientissimus est: Quis illum muneribus corrumpet? Opulentissimus est. Quis eum auctoritate trahet? Integerrimus est. Quis ipsum faciundia flectet? Aequissimus est. Quis ab eo causam suam ad aliud tribunal transferet? Supremus, summus est, universorum iudicem iudex. Quis, ergo non timebit Hier. c. 10. te, o Rex gentium?

Rectissime monens Basilus: Si quando, inquit, senseris, Basil. in ris te ab appetitu ad peccandum pertrahi, velim cogites horribile illud & intolerabile Christi Tribunal, in quo praesidebit iudex in alto & excelso throno.

Paulus ipse velut divini iudicii formidans: Nihil, inquit, mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum: qui autem iudicat me Dominus est. Abiit ut me iustum pronuntiem, potest enim in me delictorum aliquid latere, quod ignorem. Nam delicta quis intelligit? Tanta est humilitatis profunditas, ut hominem ipsum non pauca quae in ipso sunt, lateant. Hinc seipsum nec perfecte nosse, nec integrè iudicare potest. Pravam est cor hominis: Hier. c. 17. minus & inscrutabile, quis cognoscet illud? Ego Dominus scrutans cor, & probans renes: qui do unicuique iuxta viam suam, & iuxta fructum adinventum suam. Verè, spirituum ponderator est Dominus. Nostro de nobis iudicio minime credendum. Qui iudicat nos Dominus est, iudex ad usque novissimum quadrantem exactissimus; ad cuius examen vita nostra ducitur, sub quo & virtutes nostrae trepidant. Nos enim omnes manifestari oportet ante Tribunal ipsius, ubi velut per lucidum vitrum stabimus, non solum divinae luci, sed & oculis nostris pervii. Non secundum allegata & probata iudicabimur, ut passim fit in iudiciis, sed secundum infinitam iudicis scientiam, quâ cogitatiunculas vel latentissimas rimatur & numerat.

Hinc ille hominum etiam sanctissimorum de futuro iudicio metus, quem Gregorius expendens: Mens iusto Greg. tom. rum, inquit, sollicita semper venturo examini intendit. Omne enim quod agunt, merentur, dum cautè considerant ante quantum iudicem stabunt. Scriptum est: Astra non sunt munda in conspectu eius. Quia apud eum districte iudicantur ipsi quoque maculas iniquitatis habent, qui per munditiam sanctitatis lucent. 486.

Rex David ne pueriliter supremum iudicem timere Psal. 138. videatur, timoris sui causam exponens: Domine probasti me, inquit, & cognovisti me, tu cognovisti sessionem meam, & iudicium resurrectionem meam. Intellexisti cogitationes meas de longè Dei exasemitam meam & funiculum meum investigasti. Et omnes vias meas praevidisti. Ecce Domine tu cognovisti omnia. Non enim novit me solum, sed omnia, mea etiam minima, vel ipsam quoque sessionem ac resurrectionem meam observas, ubi quomodo, quâ de causâ, quo fine sedeam vel surgam. Neque tamen exteriora haec tibi sunt apertissima, sed ipsas etiam secretissimas cogitationes meas omnes de longè intellexisti; multò antea quam cogitare incipiam, tu jam nosti, quid cogitaturus sim; haec tibi ab omni aeternitate sunt perspectissima. Hinc omnes semitas meas & progressus meos tam corporis quam animi motus, consilia, deliberationes, proposita, perturbationes, reconditissimos ac intimos sensus meos, sed & funiculum meum, metam & finem meum ante omnia tempora investigasti, quo anno, quo die, quâ horâ, morte obiturus sim praevidisti. Ecce tu cognovisti omnia, ideo iudicium tuum undequaque exactissimum formido: Si Psal. 129. iniquitates observaveris Domine, Domine quis sustinebit publicanum?

M 3

blicanum

blicanum dicere (Deus propitius esto mihi peccatori) nihil mihi est: sed sapientissimum regem Deoque charissimum precari (ne in furore tuo arguas me) hoc grande mirum est.

Job. c. 13.
v. 25.

Altum ingemiscens Jobus: Contra folium, inquit, quod vento rapitur, ostendis potentiam tuam, & stipulam siccam persequeris. Quid est homo? In paradiso fuit arbor, in tentatione folium, jam stipula est post lapsum. Nilominus Juxta supremum dignum ducit super hujusmodi aperire oculos suos, & adducere eum secum in iudicium.

Job. c. 14.
v. 2.

§. I II.

Deus omnes sine sexus, aut dignitatis ratione adducit. Sap. c. 6.
v. 9. & 8.

Sic autem in iudicium adducit, ut nullam ætatis, sexus, ordinis, dignitatis rationem habeat senes, juvenes, viros, mulieres, pauperes, divites, summos, infimos eadem examinis censurâ stringat. Non enim subtrahit personam cuiusquam Deus, nec verebitur magnitudinem cuiusquam, quoniam pusillum & magnum ipse fecit, & equaliter cura est illi de omnibus. Fortioribus autem fortior inflat cruciatio: quoniam iudicium durissimum in his qui presunt, fiet.

Deut. c. 10.
v. 17.

Quod Sapientia evulgar orbi, hoc Moses jam olim proclamans: Dominus Deus vestester, inquit, ipse est Deus Deorum, & Dominus Dominantium, Deus magnus & potens, & terribilis, & qui personam non accipit, nec munera. Sicut panni negotiator eadem ulnâ & holosericum & sabanum metitur, ita Deus servum & dominum ad idem trahit iudicium: Baronibus, Comitibus, Principibus, Ducibus, Regibus, Imperatoribus non molliorem se præbet, quam rusticorum aut mendicorum infimis, eadem scilicet ulnâ, pannum villosum, linum crudum, & pannum aureum metitur.

Lib. 2. Mirac. c. 1.

Rem insolitam & multis retro sæculis inauditam narrat Cluniacensis Abbas Petrus de Mariscōno Comite. Hic multa flagitiose peccavit, & divini iudicii oblitus, nec Deum verebatur, nec homines, seipso in dies deterior. Nec spes emendationis allucebat ulla.

Sap. c. 6. v. 6

Minatur quidem æterna sapientia: Horrendum est incidere in manus Dei viventis. Minatur ipse Christus: Nisi penitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. Sed minis hi tales non terrentur. Vini ergo sentiant & supplicia, qui monitis ac minis nolunt corrigi. Ita in hunc Comitem ab ira numinis animadversum est.

Heb. c. 10.
v. 31.
Luc. c. 13.
v. 3. & 5.

Matiscōni Comitibus miserabilis mors.

Cum enim solenni die Matiscōnæ in suo palatio confedisset, hominibus diversi ordinis adstantibus, repente ignotus eques audacissimè ingressus, ad ipsum pervenit, quem etiam ad secretius colloquium evocans, sequi se non rogavit, sed imperavit. Comes occultâ vi tractus surrexit, & volens nolens ad domum secutus est. Hic equum jam paratum iussus ascendere, non potuit non parere. Vix equi habenas comprehendit, & continuo in aërem unâ cum altero equite abreptus est. Hic Comes vociferari & ejulatu miserabili totam urbem ad invisum spectaculum excire. Concursum est undique. Plurimi notissimum Comitem equo parâuras avehi, dum oculorum acies sequi potuit, attoniti spectant. Clamabat quidem Comes: Succurrit civis, succurrite. Sed jam frustra hæc. Sat diu expectavit iudex; voluit demum moras omnes abrupti. O miserum, ter miserum, quem talis equus abreptus ad tribunal. Hic nemo non dixerit: Horrendum esse incidere in manus Dei viventis. Nec Comitum galeas, nec Præsulum tiaras, nec Pontificum mitras hic iudex respicit.

Tilmannus Bredenbachius l. 8. sacrar. collat. c. 12. Gualteri misera mors.

Non absumile quid bonæ fidei scriptor commemorans: Vir nobilis, inquit, Gualterus de Mere unus aliquis è Caroli V. Caesaris aulico famulitio, ad partes Boreales Islandiam versus navigans, ex adverso navim magno impetu ferri, & in puppi tetrum monstrum, æthiopem nigrissimum pro navarcho considerare vidit.

A Gualteri nauta pro more acclamans, quid mercium vendarent? quove tenderent, quæsit. Cui Navarchus ater respondit: Archiepiscopum vehimus (nomini paritur) & ad montem Heclam tendimus. Mons est assiduus incendiis, perinde ut Ethna, terribilis. Hoc ubi Gualterus audiit, totus contremuit, & vitæ rationes secum subducere orsus, quamprimum Leidam appulit, in religiosam divi Francisci familiam se dicavit, ut rerum humanarum curâ solutus Deo liberius operaretur, magistrum sui tirocinii habuit Guilielmum Delphensem, qui hæc domi meæ, inquit scriptor, multis honestissimis viris presentibus exactè narravit.

Quemadmodum Comes equo, ita hic Archiepiscopus navigio ad subeundum iudicium abreptus est. Onimium infelices! Qui quasi de industriâ recesserunt ab eo, & omnes vias ejus intelligere noluerunt. Et addens Jobus: Non sunt tenebre, inquit, & non est umbra mortis, ut Job. c. 34. abscondantur ibi qui operantur iniquitatem. Novit enim opera eorum, & idcirco inducet noctem & conterentur, subito morientur, & in mediâ nocte turbabuntur. Opus hominis reddet ei, & juxta vias singulorum restituet eis.

Non enim est acceptio personarum apud Deum. Nimirum relam crassam & subilem, rusticam & Coam eadem ulnâ metitur Deus: Jus idem regibus, mendicis, Imperatoribus reddit.

Refert beatus Gregorius ad insulam Liparim solitarii magnæ virtutis & nominis, uni ex iis, qui illuc appulissent, dixisse: Scitis, quia rex Theodoricus mortuus est? Huic illi protinus responderunt. Absit: Certe cum abiremus, in vivis etiamnum erat, nec ejusmodi sermonis quidquam ad nos perlatum. Quibus ille: Ut dixi, jam mortuus est. Nam die hefterno horâ nonâ inter Joannem Pontificem & Symmachum Patrium discinctus & exalceatus, vincis post tergum manibus raptus, & in vicinam hanc Vulcani ollam præcipitatus est. His illi auditis, cum curâ diem in tabulas retulerunt. Jamque in Italiam reversi, eo prorsus die Theodoricum esse mortuum compererunt, quem vir ille solitarius significarat. Nec vanum hoc visum fuit. Etenim Theodoricus Joannem Pontificem in carcere necavit, Symmachum Patrium ferro trucidavit. Non injuriâ ab isdem in ignem mitti visus est, in quos tam iniquus iudex sævit. Sed invenit superiorem se iudicem, qui nunc quidem, ut Job loquitur, per caliginem iudicat: Sed mane iudicium suum dabit in lucem.

CAPVT IX.

Arcani Iudicii memoriam jugiter instaurandam, seu, Reddendæ rationis nunquam obliviscendum esse.

§. I.

Avrem pervellat assidue tremenda eaque ultima iudicis sententia, quæ aut in ignem æternum mittet, aut æternæ vitæ transcribet. Nihil dici, sed nec cogitari quidquam horribilius potest, quam tonitru illud & fulmen nimis quàm metuendum: Recede à me maledicte in ignem æternum. Vox ferrea, vox adamantina, vox iustissimi furoris plena.

Ajunt in Scythia & Mæoticis regionibus, tonitru tam ingenti fragore fieri, ut quâdoque hominem exanimet pavore. Nisi animus humanus immortalis esset, divinæ vocis tonitru jugalaretur. Princeps Apostolorum Petrus Ananiam & Saphiram conjugem terræ alijst pauculis vocibus fulminatos: Obstupescens id Gregorius: Petrus, inquit, utrique conjugi vitam abstulit arguendo, qui Tabitha vitam reddidit orando. Senensis virgo Catharina,

Tribunal Christi. Liber II. Cap. IX.

139

Catharina, quod temporis aliquid non optimè collocasset, arcanà castigatione à beato Paulo sic reprehenditur, ut maluisse coram orbe universo putescieri, quam iudicio tam acerbo coargui.

Narrat vir Religiosus è divi Dominici familiâ Raphaël de Columbâ Philippum II. Hispaniarum Regem, cum rei divinæ interesset, duos è suis magnatibus sibi vicinos familiaritè inter se fabulantes audisse, & dissimulasse: Redeuntem verò in conclave, illos ipsos atroci vultu notasse ac dixisse: Vos in conspectum meum non amplius venite. Ita illos hæc sola voces perturbavit, ut alter mæore sensim contabuerit, alter cupido & attornito similis in omnem vitam manserit.

Itane verò vox humana hominem non summi flagitii sibi conscium sic fulminet? quis pavor, dolor, terror incutitur reo, cum non rex Hispaniarum, sed rex cæli, ac terræ terrificum illud pronuntiabit: Recede maledicte, ne amplius in conspectum meum te da, in ignes æternos abi.

Tantum potuit vox Petri, vox Pauli, tantum vox regis Philippi, quantum poterit vox iudicis Christi? Geminæ voces (Ego sum) Christi iudicandi tot militum centurias in olivario clivo prostraverunt: quid facient Christi iudicaturi? Si tam terribilis fuit vox agni, quantum terribit vox leonis? Leo rugiet, quis non timebit? Dominus de excelso rugiet, & de habitaculo sancto suo dabit vocem suam: rugiens rugiet super decorem suum. E veterum monumentis & ipsa experientia compertum est, leonem nonnunquam velut dormientem, aut mortuum jacere, dum in aræ vel campo insidias simulato somno struit, dum aviculæ complures congregentur. Subito insidiator iste horrendum rugit, quo quidem rugitu sic exterrit aviculæ, ut velut capte hæreant. Hic accurrens Leo quidquid minoris ejusmodi prædæ reperit, injectis unguibus præfocat.

Dormit aliquando tempore, aut potius dormire se simulat Leo de tribu Juda. Cavete aviculæ, attendite homines, repente hic Leo rugiet, & vos cadetis. Intelligite hæc qui obliviscimini Deum; ne quando rapiat, & non sit qui eripiat.

§. II.

Intellexit hæc Jobus, & Deum nequaquam oblitus est. Nam jugi memoriâ hoc sibi iudicium ante oculos statuens: Quis mihi ait, hoc tribuit ut in inferno protegas me? abscondas me, donec pertranseat furor tuus, & constituas mihi tempus in quo recorderis mei. Malo ad inferos descendere, quam irati iudicis vultum sustinere. Quantum igitur morbus, quantum hoc malum cui pro medicinâ & refrigerio sit infernus ipse? Magna sum enim iudicia tua Domine, & inenarrabilia verba tua.

Narrat Climacus in quodam Asiæ cœnobio discipulum commissum viro religioso homini miti prorsus ac placido. Observavit discipulus se à sene nonnihil honorari, nec ullis molestis laboribus exerceri, quod aliquibus periculosum fuisse non nesciit, cumque etiam suâ sponte avidus esset multa patiendi, hoc prudenter exco- gitavit; veniam à sene petiit aliò migrandi. Non negata est. Commendatitris à magistro litteris acceptis in quoddam Positi cœnodium profectus est. Primâ nocte, quam illic egit, somnium ei tale oblatum. Erant qui ab ipso rationes exigenter, è quibus demum intellexit se centum auri libras debere. Experrectus, & quid secundum quietem vidisset, apud animum suum revolvens: Antioche (ajebat ipse sibi) grandi ære alieno sumus oppressi, multa nomina restant expungenda. Ita triennium in eo cœnobio permansit officii sui sedulus, omnibus obtemperans, modestiæ ac submissiõis cultor eximius, & quamvis à plerisque omnibus, ut homo ignotus ac peregrinus contemneretur, injuriis etiam afficeretur, hæc tamen illi omnia constanti patientiâ con-

A coxit. Exacto triennio per quietem denuo vidit hominem, qui rationum tabulas monstravit, & in iis decem libras auri deletas. Expergefactus secum ipse dixit, non totum æs alienum, sed decem tantummodo libras dissolvisti equando reliquum tolles? Antioche majori labore ac conatu est opus. Ardentius est agendum, & patiendum. Ab eo tempore amentem ac fatuum se simulare cœpit, nec tamen quidquam officii sui omisit. Hinc factum ut quidquid molesti & infulli laboris esses toto cœnobio, in unum Antiochum devolveretur: omnium sensus erat, hæc homine bardo non indigna. Sed nihil nimis difficile Antiocho visum est. Ita tredecim annos industriâ incredibili exegit. Rursus autem in somnis exactores illos vidit, qui omnia nomina centum librarum expuncta ostenderunt. Quod ille in suum usum sic traxit, ut quotiescunque graviore labore, aut novis injuriis exagitaretur, ipse sibi diceret: Antioche, memento debiti.

B Ad hunc planè modum quotidie seipsum quisque commonefaciat: Heus Paule, aut Andree, aut Petre &c. Memento iudicii: grandis debitor es, & quidem confessi nominis; centum millia talentorum debes, rationes brevi exigentur: Incertissimum est quo anno, quo die, quâ horâ actionum tuarum omnium rationem à te accepturus sit iudex. Ergo memento iudicii, memento.

Thalleleus Cilix, quod notatu dignissimum, annis sexaginta, quos in divinis serviciis egit, assidue flevit, nec unquam visus est, quin lacrymarum fonticuli ex ipsius oculis defluerent. Ut autem ejus rei causam redderet illud semper in ore habuit: Tempus hoc nobis ad penitentiam indultum est, & rationes valde severas postulat iudex, si illud neglexerimus.

Hoc sciamus, quod Moises animis fideliter instillans: Dei perfecta sunt opera, inquit, & omnes via ejus iudicia. Deus fidelis, & absque ulla iniquitate, iustus & rectus. Quocunque vertas oculos, æquissimam Dei libram conspicias.

Quidquid Deus operatur, ad rectissimam iudicii normam operatur. Siquidem omnia ad exactissimam libellam jam ab æterno ponderavit. Quod Salomon pronuntiavit: Pondus, inquit, & statera iudicia Domini, nec capillo vel unico exerrantia. Quia Deus iudicii Dominus. Omnes viæ ejus iudicia. Ut horum nos ulla unquam teneat oblivio, nos ipsos identidem extimulemus hoc brevi monito: Memento iudicii. Deum autem id maxime velle, ut futuri iudicii semper memores vivamus, paraprographo sequenti ostendemus.

§. III.

IN sacris voluminibus post librum Iudicum subjunguntur libri Regum. Non errabimus si istud etiam in mysterium assignemus: Iudicium attentè ac seriò consideratum Christianos eo evehit, ut morte obitâ, & iudicio superato reges efficiantur cæli. Ergo quisquis es, memento iudicii.

Sunt qui observent tam in exordio bibliorum, quam epilogo ac fine, mentionem injicit de iudicio, veluti de re summi momenti à quâ initium sumere, & in quam definire debeant divini codices. Liber Genesis sic oritur: In principio creavit Elohim cælum & terram. Hebræa vox ista quâ Moises usus, non Deum Creatorem tantum, sed iudicem, inspectorem, vindicem designat. Ut sciant homines eundem esse Conditorum Mundi & Iudicem voce Elohim, qui sicut mundum creavit, ita & iudicabit. Ut sciant etiam ab eo universa in lance iustissimâ esse disposita. Porro sacrorum voluminum finem Apocalypsis liber in hæc verba consignat: Etiam venio cito. Amen. Veni Domine Iesu. Hic clarissimè humanæ gentis arbiter iudex adventum suum iudicium prædicat: Et verò etiam à securâ conscientia invitatur ut veniat. Veniet & non tardabit. Memento iudicii.

M 4

In

In Psalmis vates regius creberrimam facit mentionem divini iudicii. Ejusdem in Psalmo primo & penultimo monet: *Non resurgent impij in iudicio*. Dixerat Psalmi initio facti carminis, Iustos non abire in consilio impiorum; sed subnectit, Impios non resurgere in iudicio iustorum. Hoc sensu, longe aliud fore iudicium iustorum & aliud impij. Sic etiam sub finem psalmorum: *Gladii accipites*, inquit, in manibus eorum, ut faciant in eis iudicium conscriptum iudicium decretum, fixum, firmum, iam olim scriptum, & velut columnæ incisum, ut nequeat immutari. Ergo memento iudicii.

Psalm. 1.
v. 5.

Psalm. 149.
v. 6. & 9.

Laërtius 1.
6. c. 2.

Rom. c. 13.
v. 3. & 4.

Psalm. 18.
v. 13.

Oculus
divini ju-
dicii tri-
stis cadus.

Narrant Alexandrum magnum Diogeni Cynico adstantem quævisse ab eo: Dic sodes, Philosopho, num me times? Cui Diogenes: Es ne bonus, inquit, an malus? Bonus respondit. Quis, igitur, inquit philosophus, timet bonum? Hic iterum responderi potuisset philosopho: Malus homo bonum regem timere potest & debet. Id è sacris voluminibus Christiani norunt. Paulus in suis epistolis: *Videte*, inquit, *non timere potestatem*. Bonum fac: & habebis laudem ex illis. Si autem malum feceris, time. Non enim sine causa gladium portat. Qui nihil mali facinoris patrat, quod oculis deprehendi possit, securus est à iudice homine, non item à iudice Deo, qui non solum oculis patentia, sed mentis abstrusissima quæque iudicat. Hinc vociferatur David: *Ab oculis meis munda me*. Latent nonnunquam in homine cupiditates & affectus pravi, sed occultissimi, quos ille sibi periculosos non censet, Deo aliud iudicante.

Cum pictor imaginem à se factam proponit spectandam, vulgi iudicium non metuit, sed artificum, & hominum in tribus censendis peritorum: Ita sanctissimi mi quique humanis iudiciis non terrentur, oculum Dei censorum formidant, qui sæpe quod hominibus bonum, iustum, sanctum videtur, damnat ut malum. Videt quis acervum farinae candidum, quem purum & ab omni fursure purgatum iudicat, sed cum ad cileum farinatum farina examinatur, tres facili vel quatuor purissimi fursus excutuntur: ita plurima prorsus humanis iudiciis approbantur ut recta & sancta, quæ ubi iudicii divini cribrum subtilissimum examinaverit, mistura fursus detegitur.

Est aurum quod obryzum, quod purum putum censeas, sed explorandum trade aurifici, qui ubi ad corticem illud examinaverit, mistum & impurum, aut falsum & adulterinum pronuntiabit. Quot actionibus humanis dignitatem auri attribuiamus, quæ Christi iudicis cotricula ut plumbum damnabit.

§. IV.

Filius Davidis Regis, Salomon, Ecclesiasten scripto agens idem hoc ipsissimum mysterium luculenter docet, & concionatores instruit, quæ ratione dicendi principium & finem à Dei iudicio, seu rerum novissimis petant. Eam ob causam sic ille exorsus est: *Vanitas vanitatum & omnia vanitas*. Nihil hic stabile, suis quæque spatiis transeuntur & transvolant. Cùm homo multis sese annis variè fatigaverit, cùm destruxerit, ædificaverit in negotiis multiplicibus defudaverit, ipsam etiam mortem subjerit: quid restat? Iudicium. Ad hunc deum scopulum navis nostra impingit. Idem verò Ecclesiastes libro suo hunc apponit epilogum: *Et cuncta quæ sunt adducet Deus in iudicium pro omni errore, sive bonum sive malum sit*. Quid oro, Ecclesiastes his verbis omnino ultimis monet, nisi hoc ipsum: Memento iudicii.

Ecclesi. c. 1.
v. 2.

Ecclesi. c. 12.
v. ult. v. ult.

Prov. c. 37.
v. ult. v. ult.

Iob c. 19.
v. 29.

Nec alià Ethicæ divinæ scriptor volumen suum clausula insignivit, quàm hac: *Laudent eam in portis opera eius*. Sunt verba planè ultimarum scriptoris sacri, quibus ille humanas actiones ablegat ad Iudicium. Nam iudicia olim ad portas exercebantur. Et quoties Iobus iudicium hanc campanam pulsavit? Quàm articulatè monuit: *Fugite à facie gladii, quoniam ultor iniquitatum gladium*

est & scitote esse iudicium. Ergo memento iudicii.

Christus ipse jam morti proximus in amplissimo Herbarum Pontificum senatu etiam victus, etiam iudicandus, etiam crucifigendus, iudicii tamen memoriam reficiens, & ipsum iudicem velut digito commonstrans: *Discite a me*, inquit, *quia mitior sum vobis*. Jam in dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus celi. Jam in crucem sublatus iudicii tamen formam repræsentavit, cùm latronum alteri paradysum eo ipso die habitandum pollicitus, alterum ultro in abyssum ruere volentem non revocavit. quo quidè occulto tunc iudicio, & oves ad dextram, & hædos ad sinistram statuendos oculis subiecit. Cùm superatà jam morte redivivus cælum repeteret Salvator, discipulis eum, dum licuit, prosequentibus fixa oculorum acie, en duo è cælo candidati ephēbi, piam turbam alloquentes: *Viri Galilee, ajunt, quid statis aspicientes in cælum? Hic Iesus qui assumptus est à vobis in cælum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cælum. Sic veniet, cum eodem corpore & animo, cum eadem maiestate ac gloriâ spectabilis, cum iisdem vulnerum notis, eodem gemino comitatu hominum & Angelorum, supra hunc eundem Olivarum montem descenderet, vobis gaudio ac solatio, aliis terrori & supplicio. Sic veniet. Ergo venturum cogita, & iudicii memento.*

Hoc nobis omnes è tumulis defuncti occurrunt, qui vis mortuorum clamat: *Memento iudicii mei, sic enim erit*. & tuum. Cujusnam? Tuum Cæsar; tuum Princeps; tuum Carole, tuum Philippe, tuum Marce; tuum homo qui vivis.

Refert Clemens Romanus B. Petrum dixisse: *Quis peccare poterit, si semper ante oculos suos Dei iudicium ponat*? Gregorius Nazianzenus ad Eleusium iudicium multa sibi familiaritate conjunctum scribens: *In summâ, inquit, & iudex futurum scito, ut iudicaris, & minus peccabis.*

§. V.

Moris est in hominum religiosorum domibus, ut antequam noctu post cenam ad quietem se recipiant, examen conscientie præmittant, si eorum forte aliquem eâ nocte ex improvviso mori contingeret, rationes ille cum Deo compositas haberet. Ad istud autem quotidianum conscientie examen ære campano mittatur signum datur, ut omnes eodem tempore horæ partem in eo faciendo collocent. Fuit ut post cenam ante somnum daretur ex more signum ad Examen conscientie, & eodem omnino temporis puncto è religiosâ familiâ die ante unus moreretur, quod domesticorum aliquis singulariter observans: Huic Patri, aiebat, pulsatum est ad examen. Verè sic fuit. Nam eo ipso tempore ad Christi Tribunal ductus, & iudicatus sententiam audiit æternum non mutandum.

Revera quod in morte sit iudicium, plus quàm mors ipsa formidandum est. Sed nos illud ideo plerumque non formidamus, & etiam obliviscimur, quia remotum credimus. Hanc causam dilucidissimè assignans Ecclesiastes: *Etenim, ait, quia non profertur citò contra malos sententia, absque timore ullo filij hominum perpetrant mala*. Nimirum quæ valde distant, ab oculis parva iudicantur, etiam si sint maxima: sic stellas oculi minutos esse orbiculos affirmarent, nisi Astronomia stellarum etiam minimas decies octies tertiarum globo majores esse demonstraret. Ita Tribunal Christi, velut remotum acie obtusa cernimus, & in diem securi vivimus. Veruntamen scitote, quia prope est, in januis est. Veniens veniet dies tuus, & non tardabit. Dies hodierna parca crastina forassis te abripit, & tuo te iudici sistet. Nunquam non paratus esto.

Ad Egidium beati Francisci socium duo purpurati Patres reviserunt. Sermo inter eos, ut fieri amat, varius fuit. pag. 273.

Tribunal Christi. Liber II. Caput IX.

141

fuit. Ad colloqui finem, duo illi Præsules pro se quisque impensius rogarunt: Mi frater Agidi, Deo nos tuis precibus commenda. Quibus ille exemplo, uti erat vir festiva libertatis: Vos o mei domini, precibus meis non indigetis. Illi insolentiam dicti mirabantur, & causam etiam rogabant: His Agidius: Vos, inquit, vitam pinguibus sacerdotiis & inter varias voluptates agitis, & celum vobis nihilominus ut certis promittitis; ego inter miseras continuas formido afflictorum: Non parit iudex, qui iudicat etiam iustitias. Sauciavit animos hoc dictum salubri vulnere, & aquam oculis excivit. Memento igitur iudicii quod Principes, Reges, Imperatores citat, & inter reos collocat.

Referunt rerum Anglicarum scriptores, Guilielmum Anglie Regem misero fati genere obisse. Hic quidem Catholicus princeps, sed in præsules ac sacerdotes parum æquus. Anselmum Cantuariensem Archiepiscopum jam renno exulem inique afflixerat. Nec defuit ultrix è celo manus. Nam rex caelestis ira signis ac prodigiis crebrioribus de iudicio vicino monitus, dum in venatu est, sagittâ in cervum emissâ læsus occubuit. Hunc beatus Hugo Cluniacensis Abbas ad Tribunal Christi Domini triduo ante accusatum, iudicatum, condemnatum vidit. Et verò etiam ejus rei certior fecit Anselmum, iussitque bono esse animo, iudicem brevi pronuntiatum, utra pars causâ niteretur, meliori. Ergo quidquid agas, memento iudicii.

Inter monitores Chrysostomus etiam Lethargum nostrum excitans: Si dormientes nos, inquit, dies ille deprehenderit, mors simul excipiet immortalis. Non minus monitorem agens Angustinus: Quamvis, inquit, insana gaudia non sint gaudia, jactantia divitiarum, tumor honorum, vorago popularum, immunditia fornicationum, &c. auferunt omnia ista una fabricula, & adhuc viventibus totam salutem beatitudinem subtrahit, remanet inanis & facia conscientia, Dominum sensura iudicem, quem noluit habere custodem, & inventura asperum Dominum, quem dulcem Patrem querere & amare contempsit. Tu autem, quia veram requiem, quæ post hanc vitam Christianis promittitur, quæris, etiam hic eam, inter amarissimas vite hujus molestias, suam jucundam gustabis, si ejus, qui eam promittit, præcepta dilexeris. Circumspice senties dulciores esse iustitie fructus, quam iniquitatis, & verius atque jucundius gaudere hominem de bonâ conscientia inter molestias, quam de malâ inter delicias. Porro conscientiam malam, nihil magis terret, quam imminens iudicium. Memento iudicii.

Ejusdem memoriam Gregorius instillans, & homines probos in exemplum statuens: Contemplantur, inquit, quam districtus iudex veniat, qui dum vi immense magnitudinis cordium secreta illuminat, omnes ante oculos culpas reducit. Perpendunt qui post confusionem cruciatu maneat, cum & reatus animum immortally morientem, & indefinenter deficientem carnem gehenna consumat. Ubi mors sine morte, defectus sine defectu, finis sine fine, quando ibi mors immortalis, defectus indeficiens, & finis est infinitus.

Jam olim minatur Deus: Cum arripuerit iudicium manus mea, reddam ultionem hostibus meis. O Domine, quam tui te hostes non norunt! quam malitiosè potentiam tuam ignorant! sed cognoscetur Dominus iudicia faciens.

Docet nos quotidie Tutelaris Angelus inferorum præcipita cavere, iter ad caelum intendere, irati iudicis vultum timere. Hæc multis inania sunt monita; nec illi ad præceptis recedunt, nec iter ad caelum eligunt, nec iudicem venturum metuant: Non monitores Angelos audire, non Angelorum Dominum, nosse volunt. Perge insani: Cognoscetur Dominus iudicia faciens: Nimirum quod Salomon prædixit: Viri mali non cogitant iudicium; qui autem inquirunt Dominum, animadvertunt omnia. Qui sollicitus cum Deo suo ambulat, quotidie

Angelus tutelaris quæ nos vocat.

Prov. c. 28. v. 5.

A voces illas ingeminas: Dicam Deo, noli me condemnare. Job v. 10. Jam dicam, hodie dicam, hac ipsâ horâ dicam, idque v. 2. millies iterumque millies repetam: Noli me condemnare. O iudex aequissimè! Et nunquid eodem Jobo teste, qui non amat iudicium, sanari potest. Tu ergo tuum ama iudicem, & memento iudicii. Magna peccati poena est, futuri iudicii memoriam perdidisse.

CAPVT X.

EPILOGVS DICTORVM

utroque libro.

Hactenus ego tecum, mi optime Lector, Tribunal Christi contemplatus sum eo ipso anno, quo Germania bellis maximè arsit. Undique litui & tubæ infremuerunt. Quid nisi bella, & opiniones bellorum, quod Christus monuit, audivimus? sed opiniones magnam partem incertas, dubias, falsas. At fuerint certissimæ omnes, cur tantopere fortunis nostris & corpori metuiamus? Moriendum est. Scindatur aut rumpatur pellis, tundatur ferreis Anaxarchus malleis, suam nec in mortario libertatem perdet; Theodorus humi, an sublime putrescat, Theodori nihil interest. Sed inquit, nimirum tunc fortes sumus, cum extra teli jactum agimus: Tu si inter hostes sis, aliter sentias.

Ego, mi Lector, ita vivere conatus sum hætenus, ut nemini metuendus, nemini hostis, neminem vel minimum turbarem aut quam laderem, hostiliter in me agunt alii? Ego meis me chartis involvo, nec aliud scutum, quam Patientia obijcio. Hoc ipso anno tam bellicoso ac turbulento, ego cum Archimede in meo pulvere circinâdo volutatus, Tribunal Christi, quod ante annos sexdecim dictione proposui, nunc litteris configno, & scripto in orbem evulgo. Atque unâ omnes, per Domini Jesu amorem obsecro, non ita curemus corpus, ut animam negligamus. Res terræ & temporis in minimis habendæ sunt: Vivamus Aternitati. Quid pupas & crepundia sectamur, quid fortunas & aurum struimus? Tribunal cogitandum, parandus illi animus, caelum indagandum est. Quæso, ne nimium pueri simus, & in solam perniciem nostram seduli. Studiosius animum ornemus, quam corpus; supremi Tribunalis potius, quam cruenti Martis incurtiones formidemus. Bello turbem his annis multi declinarunt; Tribunal iudicis supremi effugiet nemo. Jam nostrum omnibus propinquum, jam ad fores, jam proximum est. Hæc hætenus lingua & calamo fidelis, puto, monitor. Sed apponamus clausulam.

§. I.

Anno Christiano millesimo quingentesimo quinquagesimo nono populabatur peltis Geldria. Eo tempore Arnoldus Hubertus natus, sed, contra quam solet hoc hominum genus, optima vitæ, nocte quadam moneri divinitus sibi videbatur, uxorem ergo excitans: Surge, inquit, ego vocor. Mox ante lucem ad templum unâ properant, & dum fores referantur, inter preces expectant. Admissi templo in preces ruunt. Sacramentis animum Arnoldus expiat. Ubi domum rediit, animo linqui cepit, & a sensibus alienari. Triduum ita jacuit, ut dubium fuerit, visis an mortuis annumerandus esset. Demum ad se rediens: Ubi, aiebat, fui, quæ & qualia vidi? Ab hoc tempore detinebatur affixus lecto, semestri spatio aeger. Homines opulentos ac nobiles, ut ad se revirescent vix admittebat, ridentes aut inania loquentes circa lectum non ferebat. Illud identidem usurpans: Nunc tempus nugandi non est. Ab hominibus plebeis & simplicibus adiri se non vetabat, quo eos facilius Dei timore imbueret. Nam & illud sapius ingeminabat: Vbi fui, quæ & qualia cognovi? Nunc

reverta

Tilmannus Breidenbach. Theologus l. 8. coll. sacr. c. 14. & ult.

revera non est nugandi tempus. Minutum illud est, sed mirum, toto quo decubuit semestri, unguis agroti non succrevit. Exactis sex mensibus morte placidissima, velut obdormiens defunctus est. Hæc mihi, ait scriptor, Jurisconsultus vir doctissimus ac integerrimus Arnoldi cognatus optima fide retulit, quæ ipse spectavit & audiit.

Oraculum credamus monitum illud saluberrimum: Nunc tempus nugandi non est. Ipso mortis momento rationem redditori sumus de totius vitæ cogitatis, dictis ac factis, & jam dum vivimus, hujemur?

Augustinus non aliâ re potentius intra recti limites se coercitum asseverans: Nec revocabat me, inquit, à profundiore voluptatum carnalium gurgite, nisi meritis mortis, & futuri iudicii tui, qui per varias quidem opiniones, nunquam tamen recessit de pectore meo. Idcirco idem unumquemque nostrum monens & vellicans: Diserte, inquit, conscientiam tuam, ascende tribunal mentis tue; noli tibi parcere, examina te, loquatur tibi medulla cordis tui, vide utrum audeas innocentiam profiteri. Ergo jam bene vive. Cras, inquit, bene vivam. Indulgentiam tibi Deus promissit, crastinum diem tibi nemo promissit. Si male vixisti, bene vive jam hodie: Scilicet, hac nocte auferetur à te anima tua. Non dico, quæ preparasti, cuius erunt: sed secundum quod vixisti ubi eris. Corrige ergo te.

Idem tom. 8.
in ps. 101.
meditatio mihi
pag. 466.

Idem tom. 9.
tract. 33.
in ps. 101.
Joan. sine
mihi pag.
108. & seq.

Dulcis & rectus Dominus. Amas quod dulcis est, time quod rectus est. Tancquam mansuetus dixit, Tacui: sed tancquam justus, numquid semper tacebo? Misericors & miserator Dominus. Ira planè. Adhuc adde, longanimis, adhuc adde, & multum misericors: sed time quod est in visissimo & verax. Quos enim modo sustinet peccantes, judicaturus est contemneres. Largitur tibi spatium correctionis, sed tu plus amas dilationem quam emendationem. Malus fuisti heri: hodie bonus esto: hodiernum diem in malitiâ peregristi: vel cras mutare. Semper expectas & de misericordia Dei tibi plurimum polliceris: quasi ille qui tibi per patientiam promissit indulgentiam, promiserit tibi etiam proximam vitam. Unde scis quid pariat, crastinus dies? Quando veniat ultimus dies, nescis.

Vox Dei est ad te: Delevi quod commisisti: securus de præterito, cave de futuro; observa quod præcepit, ut invenias quod promissit. Revera tempus nugandi non est. Interim nugamur sæpissimè, & vitam exigimus inter crepundia. Judicium impendens toties occurrat nobis audimus, & nihilominus, telam quam orsi sumus, perseverantia improbâ perteximus.

§. II.

Memoria est, ævo superiore in Zelandiæ urbe Zythopaxium mortuum & in sandapilâ domi suæ collocatum esse. Dum funus cogitatur & exequiis, defunctus reviviscere, in feretro se movere, vicinum asserem pulsare cepit. Filii qui tum soli eo loco aderant, inexpectato sonitu exterriti, matrem inelamant, & patrem in loculo pulsare vociferantur. Mater pueriles animos vano terrore decipi rata, aliquamdiu nec loco se movit. Cumque pueri non desisterent eadem clamare, accessit demum, & ipsa clausum cadaver, & auditus pulvis sandapilam aperuit. Et en defunctus, rigit sese redivivus. Accursus hominum frequens ac varius: Omnipium interrogatio fuerat: Ubi fuisset interea temporis, aut quid vidisset? Ille hoc unicum respondit: Si dixerò vobis, non crederetis. Nec ipse ullis deinceps popularibus oblectamentis se dedere sustinuit. Jam non esse nugandi tempus moriendo didicit, & ideo risum & voluptatem inter hostes numeravit. Quod de Lazaro Christi amico in vitam revocato ferunt, cum omni vitâ reliquâ nunquam amplius risisset.

Risus in
hac vitâ
importu-
nus.

Eccles. c. 2.
v. 1.
Idem c. 7.
v. 5.

Hanc gaudiorum temperantiam Ecclesiastes regius exemplo suo approbans: Risum, inquit, reputavi errorem, & gaudium dixi quid frustra deciperis? Cor sapientum, ubi tristitia est, & cor stultorum, ubi lætitia. In rem optime beatus

Gregorius: A paradisi gaudiis, inquit, per oblectamenta discessimus, ad hæc per lamenta revocamur. Unde necesse est, ut semper pavidi semperque suspecti, ponamus ante oculos cordis, hinc culpas operis, illinc iudicium extremae distributionis. Pensemus, quam districtus iudex veniat, qui iudicium minatur & latet: terrores peccatoribus intentat, & tamen adhuc sustinet: & idcirco citius venire differt, ut minus inveniat quod condemnent. Puniamus ergo sibi culpas, & præveniamus, faciem ejus in confessione. Voluptatum nos fallacia nulla decipiat, nulla vana lætitia seducat. In proximo namque est iudex, qui dixit: Vae vobis, qui ridetis nunc; quia lugebitis & flebitis. Risus dolore miscbitur, & extrema gaudii læticia occupabit.

Hæc considerans Anselmus & altum suspirans: O angelus, inquit, hinc erunt accusantia peccata, inde terreni iustitiae, subitus patens inferni horridum chaos, desuper iratus iudex, intus arens conscientia, foris imminens gladius, undequaque terrenis sententia. Si iustus vis salvetur, & ego peccator, sic depressus & confictus in quam partem me vertam? Vbi latebo? Vbi apparebo? Latere erit impossibile, apparere intolerabile. Quid dormitas anima tepida, & digna evomis? Qui non exspertus, qui non tremis ad tantum tonitruum, non dormis, sed mortuus es.

§. III.

Ad mitigandum tremendi huius iudicii metum saluberrimè Christus monuit: Facite vobis amicos, Luc. c. 16. Hoc ipsius iudicis consilium est utique profuturum. Quod omnibus, qui ei obsequio fideli paruerint. Quod sequenti narratione confirmamus.

Fuit Romæ vir primarius, delictorum & auri dives, minus virtutum. Nomen ei Andreas. Vitam hic egisset, animam oneri, corpus voluptati habuit, nec intutum censuit spatiofam & æternam ad æternitatem. Itaque parum in eo religionis, vanitatis plurius insisteret. Ita parum in eo religionis, vanitatis plurius insisteret. Ita parum in eo religionis, vanitatis plurius insisteret. Ita parum in eo religionis, vanitatis plurius insisteret.

Illud in eo singulare: Beato martyri Cæsario devotissimus exiit, cuius & templum accessu crebro ac donis rursus frequentavit. Amicum sibi velignatus conciliavit. Inter cetera mortem quam horrebat & fugebat, delictis, ut sit, atque voluptatibus advocabat. Moritur, nec tamen sine omni poenitentis animi signo. Cadaver flendum & plangentium amicorum tristi obsequio ambiebat, patrioque more vestiebatur ad tumulum. Dum igitur fanus in feretro expectat, dum solitis excubiis circa ipsum vigilatur, nocte jam adultæ capulus moveri, mortuus caput è sandapilâ extollere, in omnem partem circumspicere, & redditam sibi vitam ostendere; quotquot aderant terreri, plerique fugere, prudentiores propius accedere, cadaverosum hominem diligenter inspicere, alloqui demum & sciscitari caperunt, verene viveret, num à mortuis rediret, an verò (quod magis suspicabantur) ob productus animi delictum pro mortuo habitus intentum oculos fessisset, & latentem vitam retinisset. At ille ab imo suspirans: Verè, inquit, è vivis excessi; jamque inter supplicia æternam, nisi iudicis insignior amicus, mihi singularis patronus exiisset, martyre Cæsario. Hic certatim omnes avidissime querere instituerunt: Ubi fuisset, quid vidisset, quid inter mortuos audisset, quomodo ad vivos redisset? Acervatis ille questionibus ita respondit: Ejectus è corpore ad terribile ac nimis pavendum Christi Tribunal, rapiebat. Hunc iudicem multa Angelorum militia stipabant. Ego conscientie vulneribus deformis reus & supplex, nec liberioem quidem oculum audebam tollere, supremam iudicis sententiam auditurus, inexplicabili pavore quatiebat. Adstant iudicis ministri demones, prædè inhiantes, ad omnem nutum attentissimi. Mihi credere, non dici, non scribi, sed nec satis cogitari potest, illius horulæ pavor, calamitas, horror, angor & discrucians trepidatio, non

centum

centum linguis divini Tribunalis equitatem exactissimam describere. Dum igitur pavel, & decretum ultimum expecto, Cæsarius martyr Matre iudicis, & Apostolorum collegio favente, ante Christum Dominum procumbens, suorumque vulnerum illustria stigmata commonstrans: Iudex clementissime, agebat, hæc ego vulnera pro honore tui nominis excepi, hos oculos ego, has manus, hoc pectus, hoc omne corpus pro te impendi, tormentis plura obiecturus membra, si plura mihi fuissent corpora. Nunc veniam precor huic reo & supplici, qui meis se patrociniiis totum commisit.

Quod Cæsarius martyr, hoc & mater Dei ceterique cæleses rogarunt. Annuit benignus iudex deprecatoribus tam copiosis, & sententiā in aliud tempus dilata, me venia ac vitæ securum, ad corpus redire iussit: En adsum vestro bono, ut certiore jam fide & ardentioribus studiis divino vos tribunalis præparetis. Videte, ut cum Deo solliciti ambuletis: Proximè janam expectat Iudex, cui ratio reddenda est de omnibus etiam cogitationibus. Dixit & in feretro se componens è vitâ denuo discessit.

Quapropter, ô Christiani, iudicis ipsius monitu: Facite vobis amicos; obsequiis patronos conciliate, iudicem muneribus, quibus affici solet, delinite, toto animo, ac omni studio in salutis curam incumbite, hoc unum omnibus negotium anteponite. In proximo stat Iudex; jamjam aderit, parate vos, & in excubiis stete; hodiernâ vel crastinâ poscetur ratio.

§. IV.

Rationes porro faciles ac expeditas facit; severum Dei iudicium supra modum mitigat, si iudicandus neminem, dum viveret, iudicavit.

Quod alibi testatissima fide narramus, hic paullo explicatius in memoriam reducimur. Vixerat olim inter cœnobitas homo veste quidem religiosus, sed animo profanus, tantò negligentior, quantò sui amantior. Deductus ad vitæ metam, in foribus adesse mortem sensit, nec tamen ad tam invisi hospitis adventum agri-moniæ aut pavoris quidquam præ se ferebat: Sereno ac hilari vultu operiebatur ultimos mortis insultus. Hæc nimia sui securitas, ut videbatur, religiosam familiam omnem sollicitudine non levi perculit. Nemo non malè metuebat homini, ne vitam, quam inter torporem exegisset, eodem clauderet epilogo, & ita suo histeretur iudici planè imparatus ad reddendam rationem. Igitur familie præses id esse sui muneris ratus hominem impendentis iudicii liberè monere: Oro te, frater, inquit, vicinum vitæ finem & Tribunal Christi cogita; reddenda ratio de dictis, factis, imò & cogitatis omnibus, audienda est sententiā in omne sæculum immutabilis, momentum hoc excipit Aeternitas. Fortasse vitam egimus solutiorem, & dies optimos malè consumpsimus? Nunc igitur poenitentia & lacrymis contractas noxas eluamus. Modicum diei superest; respicamus, dum licet, & quàm possumus, contentissimè ad cælum ambulemus, ne nox æterna nos comprehendat. Et esto videatur quis sibi vixisse integerrimè, quia tamen ab humanis divina iudicia sunt longè diversissima, idcirco cum metu & tremore quod sapius præcipitur, nostram salutem operemur, idque tantò ardentius quantò contractus est vitæ spatium.

Effeminus ingredi in illam requiem. Cacodæmones nunquam minus feriuntur, quàm cum ad finem decurrit vita, hic omnes explicant conatus, ut à celesti tramite nos avertant. Quare, obsecro, mi optime frater, ad iudicium tam propinquum, quantū potes sollicitudine te para. A supremo haliu salus æterna pendet.

Audiat hæc patienti silentio moribundus; debili de-

A mum voce: Fui, ait, mi Pater, fui, non nego, religionis negligens, & cessator in plurimis; disciplinam severiorem minimè amavi. Doleo, & veniam peto. Ne tamen admirandam Dei clementiam in me cœlem: En paullo ante duo venustissimi vultus juvenes hic a dferunt, qui omnium meorum delictorum syngrapham monstrantes quaesierunt: num faterer hæc esse mea? Fateor, agebam, & deprecor. Sed unicum scio subfidium, quod in supremo Tribunali causæ meæ favcat. Ex quo familiam hanc ingressus divinis servitiis me addixi, quantū meminisse licet, neminem unquam iur dicavi, nec ullius injuriæ recordari volui. In cæteris iudiciis, fatentem habetis reum. Sed obsecro propugnet pro me verba Domini Jesu, qui dixit: Nolite iudicare, & non iudicabimini: Nolite condemnare, & non condemnabimini: Dimittite, & dimittimini.

Bis auditis illi juvenes noxarum mearum syngrapham lacerarunt. Hinc ego non immeritò lætus ac hilaris & fiducia plenissimus, ad Christum iudicem proficiscor. Expuncta sunt tot nomina. Ad arcanum illud Tribunal mecum defero, chiographum iudicis & promissum: Nolite iudicare & non iudicabimini. Utiq; conventa pacta non rescindit ipsa veritas. Promissis Domini fido. Hæc ubi moribundus dixit, Domino, inquit Anastasius, in pace spiritum reddidit, magnæque adstantibus ædificationis utilitatis causa & auctor obitit.

C Per Deum obtestor, videte, quanti momenti sit ad emerendos summi iudicis favores, neminem iudicare, partes iudicis in mortalium nullum sibi sumere. Aternæ veritatis pollicitatio est: Non iudicabitur qui non iudicat, non condemnabitur, qui non condemnat. Vis missi mea pro iudice largitorem & patrem cernere? Non iudicat, non condemna. Nobilissimum est sacrificium, & Deo præ omni hecatombe gratissimum, Neminem unquam studio turbare, aut ledere.

Cujus rei specimen sub mortem Pericles Atheniensium Imperator expresse. Cum enim ad moribundilectulum diversas victorias ab eo partas enumerarent amici, voces eorum Pericles excipiens: Vana, inquit, commemoratis. Hoc autem conscientiam ad hilaritatem adducit, quod nemo civium meorum unquam meâ operâ vestem acram induerit.

Factum bonum, & Christiano dignissimum. Hoc iras nostri iudicis componit: Ex destinato nullum unquam dolore confundere. Nimirum in quo iudicio iudicaverimus, iudicabimur, & in quâ mensurâ mensi fuerimus, remetietur nobis. Nos ipsos igitur iudicemus.

§. V.

Hoc age, mi Christiane, & vide ut in teipsum quamplurimum possis; tibi impera, te vince, te iudica. Quidquid observaveris in te, quod à iudice venturo reprehendi possit, aut puniri, tu ipse jam punias & reprehendas. Quemadmodum nullus capillus sine umbra est, ita nullus peccati nævulus sine pœnâ. Quidquid noxarum est, inultum aut impunitum non transit supremus iudex. Suas etiam animadversiones habent & multas labecule vel minime. Nam aut homine puniente, aut Deo iudicante plectuntur. Nihil mali sit impune. Quod si nos ipsos diiudicaverimus, inquit Paulus, non utique iudicabimur.

Mauritius Imperator, cùm secundum quietem sibi videretur ad iudicem raptari, & ab eo interrogari: Ubi vis te puniam? hic, an in futuro sæculo? Mox ille supplex: O amator hominum, exclamat, Hic potius, hic puniar, quàm in sæculo futuro. Prolatum continuò decretum: Mauritius & Constantina conjux cum liberis tradantur Phocæ militi. Factum. Cùm Mauritius que jam Mauritius suos quinque filios & conjugem Imperator in oculis suis jugulari cerneret, ad singulorum supplicia

Gloria Pericles in extremis.

Matt. 6. 7. v. 2.

1. Cor. 11. v. 31.

Eutrop. 1. 17. v. 31.

Zonaras 10.

Mox 3. Annal. 18.

Mauritio.

Nicophor. 1.

18. c. 40.

Alii.

Mauritius

que jam

Mauritius

suos quinque

filios &

conjugem

Imperator

in oculis

suis jugulari

cerneret,

ad singulorum

supplicia

haec quam
in altera
vita puniri.

plia proclamavit: *Iustus es, Domine, & rectum judi-* A
cium tuum. Et ipse demum jam sextus in suis mortuus,
cervices ferro praebeat, postquam divini iudicii acqui-
tatem jam saepius adorasset.

Dijudicavit seipsum hic Imperator, ne judicare-
tur. Ita preveniendus est iudex, qui tanto mitius in
nos pronuntiabit, quanto in seipsum quisque strictius
animadverterit.

Illud singularissimè observandum, par esse omni-
no, ut in omni afflictione ac calamitate regium illud
assidue usurpemus: *Iustus es, Domine, & rectum judi-*
cium tuum. Quidquid ex alto in nos statuat Deus,
iudicium & iustitia Dei agnoscenda, & laudibus
extollenda. Amissa est pecunia, ereptae sunt opes?

Psalm. 118.
v. 137.
Iudicium
& iustitia
Dei laudi-
bus extol-
lenda.

Iustus es Domine. Fama obreptionibus inminu-
ta, honor negatus, nota turpitudinis est iniusta? *Ius-*
tus es Domine. Domus est incensa, agri grandine
jugulari, vineae verberatae ac contusae? *Iustus es Do-*
mine. Parentes, liberi, amicorum, aut patronorum
optimi sunt extincti? *Iustus es Domine.* Paupertas
vellicat, morbos infestat, cura ac sollicitudines exa-
gitant, luctus & mœror fodicant, simulacra & ini-
micitiae conturbant? *Iustus es Domine.* Undique ad-
versa ingruunt, consilii & auxilii vix quidquam est;
solatium omne subtrahitur? *Iustus es Domine;* re-
ctum, rectissimum est iudicium tuum. Haec, & cen-
ties plura & acerbiora commercimus.

Ita omnino, ita divini iudicii Majestas & Aequi-
tas est adoranda. Potentissimus regum Assuerus, cum
Estherem ad se ingressam cerneret, extendit contra eam
virgam auream, quam tenebat manu. *Quae accedens osculata*
est summitatem virgae eius.

Esther c. 5.
v. 2.

Discamus hos aulae mores. Iudicum supremus ju-
dex, suam quandoque virgam contra nos extendit, ad-
versus nos tangit, clade ferit, mœrore stringit. Nos
nisi agrestes, inurbani, & moribus planè incultis su-
mus, osculabimur regis supremi virgam, & ejus ju-
stissimis, quantumvis occultis iudiciis, patientissimè
nos submittemus, illud tantidem ingeminando: *Ius-*
tus es Domine; rectum & sine omni fallacia, & erro-
re tuum est iudicium.

§. VI.

Praeveniamus ergo iudicem, & ad reddendam ra-
tionem nos comparemus: Omnes nos manifestari o-
porter ante tribunal Christi, & referat unusquisque propria
corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum. Tunc ergo,
inquit Augustinus, non flebit, sed apparebit. Ideo dictum
est: Deus manifeste veniet, Deus noster, & non silebit.
Modo autem dicit illud Lector de codice, & conuenitur:
Dicit illud de ore suo tractator, aut disputator Episcopus, &
irridetur. Nunquid sic irrideri habet, quando ab ipso iudice
potentissimo dicitur? Unusquisque recipit quod fecit, sive bo-
num, sive malum. Tunc dicturi sunt homines serà & infru-
ctuosa penitentia: O si possemus iterum vivere, & quod con-
tempnimus, audire & facere! Videtis quia poenitebit eos: sed
ista poenitentia cruciabilis, non sanabilis. Vis habere utilem
poenitentiam? Modo habe. Si enim modo habueris, corrige-
ris. Ergo opus est, ut convertaris, ne differendo subito moria-
ris, & omnino nihil inveniatur quod in presentibus habeas,
& in futuro possideas.

Tom. 1. l. 5.
epist. 15.
mitto mihi
pag. 227.

Arduini
dilatatio po-
nitentiae
pauca.

Petrus Damianus rem sibi perspectissimam narrat,
quae nemini non formidabile reddat divinum iudi-
cium. Scripserat is, quem dixi, epistolam ad Landul-
phum Mediolanensem Clericum, in eà, fide optimà
haec commemorans:

Arduinus, inquit, genere clarus, famose prudentiae,
divitiis opulentus, certà mihi devotione sponderat,
se decennio saltem exacto, si citius non posset, in di-
vi Vincentii cenobio reliquum vitae in divinis servi-
tiis traducturum. Post evolutum decennium, quod

dictae pactionis terminus fuit, hominem ego non mo-
nere solum, sed exactor assiduus urgere corpi; stare
promissis, fidem suam liberaret, & ad futurum sese ju-
diciū disponeret. At ille mihi verborum dulcedine
spem sui magnam facere, cunctari tamen & cedere,
remque tam seriam amicè tergiversatione in aliud tem-
pus differre. Morbus & mors non distulere. Habuit
autem Arduinus in eà cunctatione faventem sibi mo-
nasterii praedem, qui suae familiae consultius iudicabat,
tam insignem benefactorem non subito rebus omni-
bus spoliari, quo diutius largiri posset. Interea morbus
Arduinum corripit: decumbit, officium hominis Chri-
stiani facit, Confessionis mysterium obit, egenis multa
tribuit, omnia, ut videbatur, ad felicem obitum ritè
componit. Cingebat ægrotantis lectulum affines & co-
gnati. Votum omnium erat, Arduini longior vita.
Hos ille humaniter coercens: Quæso vos, inquit, si
me amatis, non mihi prolixiorē vitam, sed beatum
exitum à Deo postulare. Mors annuit, & migrare non
recusantem ad iudicium transmissit.

Quis, obsecro, hunc virum non dixisset ad reddend-
am rationem paratissimū à vitā discessisse? Heu quā
longè sunt alia Dei, & alia hominum iudicia!

Aliquanto tempore post obitum suum, hic ipse Ar-
duinus Abbati ad sanctum Vincentium in quiete vilis
est à satellitibus ad Tribunal abripi iudicandus. Hic
Abbas velut transeuntem interrogans: Heus Ardui-
ne, inquit, fige pedem & dic, quo loco res tuæ sunt?
Num admissus es ad gloriam & gaudia? Huic voce
flebili Arduinus: Cur, ait, de gloriā quæris? qui jugi-
bus penis afficior, & nec ad momentum quidem per-
mittor respirare.

Subjungit hic Damianus: Ubi solleter attendendum,
inquit, quā recta sit linea divinæ iustitiæ, imò quā
artifex apud Deum mensura vindictæ. Ille dum vive-
ret sanctiorem vitam & promittebat & differebat.

O dilationem ad honesta semper noxiam! Nunquam
non obfuit emendatores mores distulisse. O quanti
cunctando, & procrastinando ad Inferos descende-
runt, qui ad caelum evolassent, si rectè cogitata differ-
re noluissent. Anhelas caelum? dilationes amputa: fac
hodie, fac jam, quod sanctè statuis faciendum: Tribu-
nal hodie praemeditare, cras forsitan iudicandus. Inter
moras beatitudo elabitur.

§. VII.

Augustinus in dilationes tam noxias vocē ac ca-
lamo frequenter & acriter pugnans: Vocat Deus
undique ad correctionem, inquit, vocat undique ad peni-
tentiam, vocat beneficii creatura, vocat impertiendo tem-
pus vivendi, vocat per lectorem, vocat per tractorem, vocat
per intimam cogitationem, vocat per flagellum correptionis,
vocat per misericordiam consolationis. Quod tibi parcat,
putas. Quia places ei? Hæc fecisti, inquit, & tacui. Non mi-
hi placent peccata, sed longanimitate quero rectè facta. Si
punirem peccatores, non invenirem confessores. Ergo te Deus
longanimitate sua parcendo ad penitentiam adducit. Tu au-
tem quotidie dicis, finitur hodiernus dies, & sic ero & cras-
tino die, & tertio die, non enim cras erit ultimus. Et subito
venit ira illius. Fratres non tardetis converti ad Dominum:
Sunt enim qui preparant conversionem & differunt, & sic
in illis vox corvina, cras, cras. Corvus de arcâ missus, non est
reversus. Non querit Deus dilationem in voce corvinâ, sed
confessionem in gemitu columbino. Missa columba reversa est.
Quam diu cras, cras? Observa ultimum cras, quia ignoras
quod sit ultimum cras. Sufficiat quod vixisti usque ad ho-
diernum peccator. Audisti. Sape soles audire, audisti & ho-
die: quā quotidie audis, tam quotidie non corrigis. Tu enim
secundum duriciam cordis tui, & cor impeniens the-
saurizas tibi iram in die iræ, & revelationis iusti iudicii
Dei, qui reddet unicuique secundum opera sua. Non
sic tibi

Tom. 8. in
psal. 102.
post mra m-
hi pag. 477.

Cog-
ac r-
nati
hom-
titi.

Qui
hom-
cogi-
tati
om-
m-
77.

De damnatorum rogo Caput I.

145

sic tibi videatur Deus misericors, ut non videatur & iustus. Sic misericors & longanimis est, ut sit & verax. Nomen expecteris iustum, quem contempsisti benignum?

Revera, quod capitis initio monuimus, Nugandi tempus jam non est. Paulò post ad Tribunal Christi stabimus Aternitatis rei. Felix qui loqui poterit ex praparo. Bernardus planè fidelis monitor, iudicii turbis incursum ad scopulum velut digito monstrans:

Bernard.
epist. 1. milti
pag. 1412.

Veniet, inquit, veniet dies iudicii: ubi plus valebunt pura corda, quam astuta verba, plus conscientia bona, quam malsupia plena: quandoquidem iudex ille nec fallitur verbis, nec flectitur donis. Quid faciet de iniustus iudicis, qui ipsas quoque iustitias iudicabit. Nec procul est hic iudex: Et tibi, mi Lector, & mihi proximus est. Gregorius disertè:

Gregor.
hom. 13. in
Evang.

Venit Dominus, inquit, cum ad iudicium properat: pulsat verd, cum per agnitundinis molestias mortem vicinam esse designat. Ergo, quicunque vivitis, hodiernà forsan aut crastinà vel à morbo vel à morte prosternendi, scitote, quia prope est in januis: jam lanceo pede insperit iudex; furtim, ut ipsemet pramonuit, se foribus admovebit, jam aderit. Nugandi tempus jam non est.

Mat. c. 24.
vers. 33.

Pelagius, Græcus interpret narrat à religioso senevisum aliquem paulò liberius ridentem. Hunc senex

A vultu severo, & voce grandi velut in piaculo deprehensum corripit: *Coram cali & terra Domino, inquit, Pelagius rationem totius vite nostre reddituri sumus, & tu rides?* bell. 3. n. 23. Quàntò rectius nos dixerimus: Brevi coram supremo iudice comparandum erit, deque omnibus vite annis ratio reddenda, & tu helluaris, & tu furaris, & tu scortaris impiè? Propinquum tibi iudicem non vides, non audis? At ille profectò te videt & audit, non loquentem solum & agentem, sed & cogitantem.

Et ut scias, hic ipse iudex est, qui potestatem habet, & animam & corpus perdere in gehennam. Vis, inquit Paulus, non timere potestatem? bonum fac. Si autem malum feceris, time: non enim sine causà portat gladium. Gladius iudicii in manu Christi est. Mat. c. 10. vers. 28. Rom cap. 13. v. 3. & seq.

Timete & fugite, dum liber, à facie gladii. Beatus Fulgentius Fulgentius optimè ratiocinatur: Si sanguinarius Hero- Epiphanià des timuit infantiam in fœno cubantis, quantò magis timere debemus omnipotentiam iudicantis. Ergo quod Hebræus psaltes ac Hussæus Princeps contentissimè loquitur, qui clamant ac monent: Nolite iniquè agere, nolite exaltare peccat & cornu, nolite loqui adversus Deum iniquitatem. Fugite à facie iniqua com- gladii, quoniam ultor iniquitatum gladius est: & scitote esse mittit. iudicium. QVONIAM DEVS IVDEx EST. Psal. 74. v. 5. & 6. Job cap. 19. vers. 29.

Finis Tribunalis Christi.

IN FERNVS DAMNATORVM CARCER ET ROGVS.

CAPVT PRIMVM

Quò liber hic collineet; & instructio Lectori.

Philo, lib. de
Migratione
Abraham,
initio.
Erl. de som-
niis, post
mediana.

Ruditè dixit Philo Judæus: Domus Dei, cogitatio sapientis. Hanc domum aterna Sapientia subit, hanc habitat, in hac suaviter recumbit. Videre, loqui, audire, scribere, humanæ quidem actiones sunt, non tamen animantibus brutis penitus negatæ. Audiunt & fera, vidèntque, & eo quædam hominem vincunt. Jumenta quoque memorantur locuta. Scriptioni similitum quid, elephantis præsertim, tribuitur. Cogitare ac ratiocinari, solius hominis est. Puris ac sanctis hominum cogitationibus interest Deus, & velut suâ se domo continet. Atque hinc eruditum Philonis dictum: Domus Dei, cogitatio sapientis.

Cogitare
ac ratiocinari
solius
hominis
est.

Quid ab
homine
cogitan-
dum.
2. 76. v. 6.

Quid porro post hominis conditorem, dignissimum sit ab homine cogitari, variè discipari potest. Solymæus rex David in disceptationis partem veniens: Cogitari ait, dies antiquos, & annos æternos in mente habui. Cogitatio proflus utilissima; digna homine, digna Deo. Amplissimum hic cogitandi stadium patet, quod nemo unquam emensus est cogitando. Finis hic quæri potest, inveniri non potest. Aternitas finem nescit, terminos ignorat, metâ nullâ clauditur. Aternitas cogitari dignissima.

Aternitatem in se spectandam ante decennium pro-

Tom. I.

C posuimus. Restat, Aternitatem tam beatorum, quam damnatorum cogitandam demus. Cogitandam, ajo, & alto peccatore pertractandam. Parum est de illâ loqui, audire, scribere. Hæc superficiem radunt: penetrandum est altius, & intimis animi medullis reponenda æternitas. Proinde hoc quidem capite, unum istud explicabimus; Quò isthæc de damnatorum æternitate scriptio collineet.

§. I.

Romanus Sapiens amicè cum Lucilio suo exposulat, & Quo modo molestus est, inquit, iucundum somnium videnti, qui excitat: aufert enim voluptatem, etiamsi Aternitatis falsam, effectum tamen vera habentem: sic epistola tua mihi descriptio. fecit injuriam. Revocavit enim me cogitationi apta traditum, & iterum, si licuisset, ulterius. Iuvabat de Aternitate animarum quærere, imò me hercule credere. Credebam enim facile opinionibus magnorum virorum. Dabam me spei tantæ: jam eram fastidio mihi, jam reliquis ætatis infracta contemnebam, in immensum illud tempus, & in possessionem omnis ævi transi- turus. Cum subito expectatus sum epistolâ tuâ acceptâ, & tam bellum somnium perdedi. Quod repetam, si te dimiserò, & redimam.

Hic ego panè in eam sententiam descendendo, quam mihi scriptor præfatus suggerit. Flavius Lucius Dexter Barcinonensis, Orientalis Imperii præfectus prætorio, & beato Hieronymo amicissimus, Chronicon litteris consignavit. In eo ad annum Servatoris Christi sexagesimum quartum, de verbo hæc exprobat: Lucius Augustinus Cordubensis, Hispanus, missus ultro citroque ad sanctum Paulum litteris, de Christianâ re bene sensit, satisf-

que